

ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
วัลลภพันธุ์ ปาทาน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
วัลลีย์พันธุ์ ปาทาน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2548

วัลลัษณ์ ปาทาน (2548) ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และสภาพชุมชน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 305 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความเชื่อมั่น 0.95 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1 ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก
- 2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก
- 3 ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการการศึกษา

ระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

4 ครูที่สังกัดโรงเรียนที่มีสภาพชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

5 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRINCIPALS' VISION AND EDUCATIONAL
QUALITY MANAGEMENT IN PRIVATE KINDERGARTEN UNDER THE JURISTITION
OF THE ADMINISTRATIVE OFFICE OF PRIVATE EDUCATION PROMOTION,
BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE II

AN ABSTRACT
BY
WANLEEPHAN PATHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2005

Wanleephan Pathan (2005) *The Relationship between Principals' vision and Educational Quality Management in Private Kindergarten under the Jurisdiction of the Administration Office of Private Education Promotion, Bangkok Educational Service Area Office 2* Master's thesis, M Ed (Educational Administration) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University Advisor committee Lect Supepun Phatanapanit, Asst Prof Dr Thasana Swaengsakdi

The purposes of this research were to study the principals' vision, study the educational quality management, compare the educational quality management by school size and community state, and study the relationship between principals' vision and the educational quality management in private kindergarten under the jurisdiction of the Administration Office of Private Education Promotion, Bangkok Educational Service Area Office 2. The sample were 305 teachers of the private kindergarten schools under the jurisdiction of the Administration Office of Private Education Promotion, Bangkok Educational Service Area Office 2 acquired through a stratified random sample by school size. The instrument for gathering data was a 5 point rating scale questionnaire which consisted of 3 parts. The 1st part asked for school information, the 2nd part were questions about principals' vision with an alpha reliability coefficient of .95, and the 3rd part were questions about educational quality management in the private kindergarten. The latter parts consisted of 6 aspects, viz 1) creating appropriate curriculum with an alpha reliability coefficient of .93 2) creating facilitated environment for student learning with an alpha reliability coefficient of .91 3) managing activities child development and learning with an alpha reliability coefficient of .90 4) integrating learning with an alpha reliability coefficient of .89 5) evaluating child development and learning with an alpha reliability coefficient of .89 and 6) relationship between teacher and student' s family with an alpha reliability coefficient of .86. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and Pearson's product Moment Correlation Coefficient.

The major findings revealed as follows

1. The vision of the principals in private kindergarten under the jurisdiction of the Administration Office of Private Education Promotion, Bangkok Educational Service Area Office 2 was at high level

2. The educational management in the private kindergarten as a whole and all 6 aspects were at a high level

3 The teachers with different school size perceived the educational quality management in private kindergarten as a whole and all 6 aspects differently at .05 level of significance

4 The teachers with different community state perceived the educational quality management in private kindergarten as a whole and all 6 aspects differently at .05 level of significance

5 There were positive relationships between the principals' vision and the educational quality management as a whole and all 6 aspects at .01 level of significance

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ของ

นางวัลลภพันธุ์ ปาทาน

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

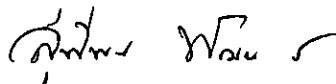

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

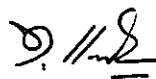
วันที่ ๒๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

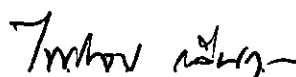
ประธาน

(อาจารย์ สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

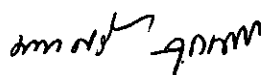
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์จาก
อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร ทศนา แสงศักดิ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ไพโรจน์
กลินกุลลาบ และ อาจารย์ ดร มารศรี สุธานี กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาให้
คำปรึกษา ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุง ตรวจสอบข้อบกพร่อง
ด้วยความเอาใจใส่ ให้ความเมตตา ให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ปริญญานิพนธ์มี
ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง
และขอขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญใน
การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร ไพโรจน์ กลินกุลลาบ อาจารย์ ดร มารศรี สุธานี อาจารย์ ดร ราชันย์ บุญธิมา
อาจารย์ มนัส อารีพงษ์ และอาจารย์ จิรภา เกตุกาหลง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณา
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่เป็นกำลังใจ
ให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา รวมทั้งผู้ที่คอยช่วยเหลือในการทำวิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญ
อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้คือ พ ต ต ไชยยันต์ ปาทาน ด ช พันธชัย ปาทาน และ
ด ช พันธวิศ ปาทาน ที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์นี้ขอมอบแต่บิดามารดาและบูรพาจารย์ทุกท่าน
ที่ได้อบรมเลี้ยงดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

วัลลีพันธุ์ ปาทาน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
โรงเรียนเอกชน	12
ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน	12
ความหมายของการศึกษาเอกชน	14
สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน	15
นโยบายของรัฐและการส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน	16
แนวคิดในการพัฒนาการศึกษาเอกชนระยะ 15 ปี (2538-2554)	18
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร	20
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 2	21
การบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร	23
ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	23
การจัดการด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2	24
การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	24
ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	24
สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	25
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	28
หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	35
คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	37
คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามมาตรฐานกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกรอบแนวคิดของ กรมวิชาการ 6 ด้าน	46
การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	46
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	47
การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	48
การบูรณาการการเรียนรู้	49
การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	51
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	53
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา	54
ขนาดโรงเรียน	55
สภาพชุมชน	56
วิสัยทัศน์	58
ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
งานวิจัยต่างประเทศ	70
งานวิจัยในประเทศ	71
3 วิธีการดำเนินวิจัย	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	76
วิธีการสร้างเครื่องมือ	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	78
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
ความมุ่งหมายของการวิจัย	92
วิธีดำเนินการวิจัย	92
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	92
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	94
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	101
 บรรณานุกรม	 103
 ภาคผนวก	 111
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 143

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	27
2 มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี	38
3 มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน	39
4 มาตรฐานที่ 3 การมีสุขภาพจิตดีและมีความสุข	40
5 มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม	41
6 มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย	42
7 มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย	42
8 มาตรฐานที่ 7 การรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย	43
9 มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็น สมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	43
10 มาตรฐานที่ 9 การใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	44
11 มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย	44
12 มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	45
13 มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้	45
14 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน	76
15 จำนวนร้อยละของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน	83
16 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	84
17 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน	84
18 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตาม ขนาดโรงเรียนโดยรวม และรายด้าน	85
19 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัด การศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวม	86
20 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัด การศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน	86

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน	87
22 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน	87
23 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน	88
24 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน	88
25 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน	89
26 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวม และรายด้านของโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามสภาพชุมชนของโรงเรียน	90
27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ของโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	91

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
2 แนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์	62

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทำให้เป็นผู้ที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม มีวิจักษณ์ญาณ เป็นผู้มีคุณภาพสามารถเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากล (อำรุง จันทวานิช 2542 : 5) รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลคือ สถานศึกษาหรือโรงเรียน

การจัดให้มีสถานศึกษาหรือโรงเรียนถือเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของรัฐ เป็นความรับผิดชอบอันต้งสูงแห่งกิจการของรัฐที่จะต้องส่งเสริมและบำรุงการศึกษา อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยความจำกัดในเรื่องงบประมาณและปัจจัยพื้นฐานสำหรับดำเนินการ รัฐจึงไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้โดยลำพัง ในการนี้รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในหลายระดับ รวมทั้งการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งในปัจจุบันนี้พบว่า มีโรงเรียนระดับปฐมวัยของเอกชนเปิดทำการเรียนการสอนเป็นจำนวนมากกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศแต่ที่มีมากที่สุดคือในเขตกรุงเทพมหานคร จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2545 : 1-26) ระบุว่า มีโรงเรียนระดับปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 362 โรงเรียน ดังนั้นในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาถึงร้อยละ 80 ถ้าเด็กได้รับความอบอุ่นและการดูแลที่ดีจากทางครอบครัวและเสริมสร้างประสบการณ์ที่ถูกต้องจากโรงเรียนแล้วจะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักวิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นการเสริมสร้างพื้นฐานให้เด็กได้มีความพร้อมในการพัฒนาตามลำดับ

ในปัจจุบันผู้ปกครองส่วนหนึ่งต้องการให้บุตรหลานของตนได้เข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพ ถึงแม้โรงเรียนจะอยู่ไกลจากที่อยู่อาศัย และนักเรียนต้องเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางไกล หากผู้ปกครองมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าว (ชัยพร รักษาม 2544 : 11-12) เพื่อรองรับความต้องการของผู้ปกครอง จึงทำให้โรงเรียนเอกชนในระดับปฐมวัยต่างแข่งขันเพื่อพัฒนาตนเองให้มากขึ้นตามลำดับ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่ทันสมัย ใช้ระบบการเรียนปนเล่น เน้นการเรียนรู้แบบใช้กิจกรรมมากขึ้น มีการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย เน้นการจัดบริการอาหารที่มีคุณค่าที่เหมาะสมได้สัดส่วน ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตดี รู้จักการเอื้อเฟื้อต่อบุคคลรอบข้าง มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะทำให้กลายเป็นพื้นฐานในระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่ดีต่อไป นอกจากนี้โรงเรียนระดับปฐมวัยยังต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับตัวเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและยังต้องจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอีกด้วย (เยาวพา เตะคุปต์ 2542 : 16-17)

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพนั้น ต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ที่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน มุ่งพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ให้การดูแลนักเรียน ส่งเสริมบุคลากรภายในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีการพัฒนาที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมนอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของและจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2531 2) อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ต้องมีวิสัยทัศน์เข้ามาช่วยในการบริหารด้วย จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จดังที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 5) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดีควรต้องเป็นผู้รู้จักนำวิสัยทัศน์มาใช้ในการบริหารโรงเรียนเพื่อการพัฒนาบุคลากร และวางแผนจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดี เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่วางไว้ สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2538 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ไว้ว่า ต้องรู้จักนำประสบการณ์การทำงานมาคิดวิเคราะห์ สร้างกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กร รู้จักนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหาร สนับสนุนให้คนในองค์กร ได้พัฒนาความรู้

ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ สามารถบริหารจัดการด้านการศึกษาในโรงเรียนได้อย่าง มีคุณภาพ ต้องรู้จักนำวิสัยทัศน์มาใช้ในการบริหาร โดยเริ่มจากการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใฝ่ในการเรียนรู้ รู้จักการวางแผนล่วงหน้า สร้างความเข้าใจและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ต้องเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม นำไปสู่การระดมพลังทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดให้เข้ามาช่วยในการบริหารการศึกษา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อหล่อหลอมให้บุคคลมีความเป็นเอกภาพ เพื่อนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ และต้องมีจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นำหลักธรรมเข้ามาใช้ในการบริหาร มีความยึดหยุ่นในการทำงาน บริหารองค์กรด้วยความยุติธรรมและมีเหตุผล คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในระดับปฐมวัยควรใช้วิสัยทัศน์เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การศึกษาระดับสูงต่อไป หากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ดีจะช่วยส่งเสริมและเป็นแรงผลักดันให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ดีมีคุณภาพยิ่งขึ้น (ประพจน์ แยมทิม 2545 34) เช่นเดียวกับที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 64) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพราะเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยต้องพัฒนาความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นฐานของการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรุงเทพมหานครมีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ทั้งในสวนของภาครัฐและเอกชน แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 (สำนักงานการศึกษาเอกชน 2545 : 9) ซึ่งแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีความแตกต่างกันในด้านโครงสร้างของชุมชน เนื่องจากสวนใหญ่เป็นสังคมเมืองมีความเป็นอยู่ที่หลากหลาย มีความเป็นอยู่หนาแน่น ชีวิตเต็มไปด้วยความรีบเร่ง เต็มไปด้วยมลพิษ บางชุมชนมีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีต่างกัน จุดนี้จึงกลายเป็นปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนระดับปฐมวัยแต่ละแห่ง ต่างก็ให้ความสำคัญเพื่อการจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของชุมชนและไม่ขัดกับประเพณีของชุมชนนั้นๆ ตลอดจนเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดีในการจัดการศึกษา

ในฐานะที่ผู้วิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียนระดับปฐมวัย จึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนระดับปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2 โดยกำหนดความมุ่งหมาย ดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2
- 2 เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2
- 3 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และสภาพชุมชน
- 4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งจะเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้ในการปรับปรุงและส่งเสริมวิสัยทัศน์ของตนเองให้ดีขึ้น ตลอดจนนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในเขตพื้นที่การศึกษากทม

เขต 2 ให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยศึกษาตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และศึกษาตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน 6 ด้าน คือ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 1,799 คน จากจำนวน 150 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 305 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม (Strata) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

1.1 ขนาดใหญ่

1.2 ขนาดกลาง

1.3 ขนาดเล็ก

2 สภาพชุมชน แบ่งเป็น

2 1 ชุมชนเมือง

2 2 ชุมชนชานเมือง

3 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ประกอบด้วย

- 1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
- 2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
- 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 4 การบูรณาการการเรียนรู้
- 5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1 ขนาดโรงเรียน หมายถึง สภาพทางกายภาพของโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่กำหนดตามจำนวนนักเรียนทั้งหมด ในปีการศึกษา 2547 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

- 1 1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 3 - 199 คน
- 1 2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 200 - 299 คน
- 1 3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป

2 สภาพชุมชน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

2 1 ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะของการตั้งบ้านเรือนของประชาชนอยู่อย่างแออัด หนาแน่น มีสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด ตั้งอยู่ในย่านที่มีการประกอบธุรกิจ การค้าขาย และมีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

2 2 ชุมชนชานเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะของการตั้งของบ้านเรือนของประชาชนที่ไม่มีความหนาแน่นมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีจำนวนประชาชนอาศัยอยู่ไม่มากนัก

3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนในภาพรวมของโรงเรียนบนพื้นฐานของข้อมูล สภาพแวดล้อม และต้องอาศัยบุคลากรในโรงเรียนที่มีความเข้าใจในกระบวนการการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่อนาคต และผู้บริหารโรงเรียนต้องสื่อให้คณะครู ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียนทุกคน มีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตนเองได้อย่างชัดเจน โดยใช้คำพูด

สัญลักษณ์ การกระทำ และการให้รางวัล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง ส่งผลให้วิสัยทัศน์นั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 3 – 5 ปี เข้าเรียนในระดับอนุบาลในเขตพื้นที่การศึกษา 2 กรุงเทพมหานคร

5. คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กมีการพัฒนาการทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของพระราชบัญญัติหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กให้เด็กอยู่ในที่ที่ปลอดภัย สะอาด อากาศถ่ายเท ได้สะดวก จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ มีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวเด็ก โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม หมายถึง การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ควรมาจากการมีส่วนร่วมของคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีความสุขในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการเล่น นอกจากนั้นควรคำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์เดิมและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ เด็กพิเศษ และเด็กด้อยโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ

5.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กโดยควรจัดให้สนองต่อความสนใจและความต้องการตามวัยของเด็ก มีสื่อการเรียนการสอนและของเล่นที่หลากหลาย ให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ จัดสภาพแวดล้อมให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม สดชื่น เป็นธรรมชาติ และปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และโรคติดต่อ มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการออกกำลังกาย รวมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้สนุกสนาน ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

5.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งด้านวุฒิภาวะ ความสนใจ และความต้องการของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดขึ้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การแก้ปัญหาการเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า มีระเบียบวินัยตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่เด็ก

5.4 การบูรณาการการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการการเรียนการสอนโดยการนำศาสตร์แต่ละสาขาหรือเนื้อหาแต่ละวิชาที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานหลอมเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งนอกจากจะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาแล้วยังต้องจัดให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็กตลอดจนเชื่อมโยงกับ

สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ วัตถุ และสิ่งที่เป็นบุคคล ให้การเล่นกับการเรียนรู้ไปด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยมีครูเป็นผู้ประสานอย่างเป็นกัลยาณมิตร

5 5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การให้ข้อมูลป้อนกลับภายหลัง กระบวนการเรียนรู้ โดยในการประเมินนั้นครูควรประเมินทั้งในมิติการสอนของครู และมิติการเรียนรู้ของเด็กว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ สำหรับมิติการเรียนรู้ของเด็กนั้น ต้องประเมินเป็นรายบุคคลให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ด้วยการอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดลอง และหรือแบบประเมินผลงานมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยต้องคำนึงว่าการประเมินนั้นจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งต้องเปิดเผยสื่อสารให้ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก หมายถึง การที่มีปฏิสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงกันระหว่างครูกับผู้ปกครองและบุคคลในครอบครัวของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กด้วยกัน ทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องของการเลี้ยงดู การพัฒนาการเด็ก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ร่วมกันป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็ก ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

6 โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาในระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

7. ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ ที่ทำหน้าที่บริหารงานโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

8 ครู หมายถึง ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ทำการสอนอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดที่สำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชน ดังนี้

1 คุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดแนวคิดของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2546 5 – 7) ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งได้กำหนดไว้ 6 ประการ ดังนี้
1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

2 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ เดวิสและโธมัส (Davis & Thomas 1989 22 – 28) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญประการแรก และจะต้องสามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นไปสู่ครูและคณะทำงาน

เพื่อให้สมาชิกเหล่านั้นกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งหวังให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น ซึ่งสอดคล้องกับ เบนนิส (Bennis 1989 : 7) ที่กล่าวว่า ผู้นำจะมีแค่วิสัยทัศน์เท่านั้นไม่เพียงพอ แต่ต้องเผยแพร่ วิสัยทัศน์ให้สมาชิกเข้าใจอย่างชัดเจน โดยเน้นที่ผลผลิต เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เช่นเดียวกับ คาลสเวลและสปริงส์ (Caldwell & Sprinks 1988 : 174) ได้สนับสนุนไว้ชัดเจนว่า วิสัยทัศน์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ สิ่งสำคัญที่ผู้นำจะต้องกระทำให้ได้คือทำให้สมาชิกมีจิตผูกพัน กับวิสัยทัศน์นั้นและสามารถหล่อหลอมวิสัยทัศน์นั้นลงสู่นโยบาย แผนงานและกิจวัตรประจำวัน ภายในองค์กรการได้เป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้ ยูคัล (Yukl 1989 : 221) ยังกล่าวว่า ผู้นำจะต้องสร้าง วิสัยทัศน์ สร้างเครือข่ายงานที่จะได้พบปะกับสมาชิกทั้งในองค์กรและนอกองค์กร ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผู้นำจะต้องสนใจในความคิดเห็นของผู้อื่นโดยเฉพาะความคิดเห็นใหม่ๆ หรือที่แตกต่างไปจากความคิดเห็นของตนเองและของผู้อื่น เพื่อที่จะได้เลือกเฉพาะความคิดเห็นที่ดี มาใช้ประกอบการตัดสินใจ ส่วนชีฟและโชเฮนไฮท์ (Sheive & Schoenheit 1987 : 102) กล่าวว่า การนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติหรือการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์จะบรรลุผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถ ทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะการมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้สื่อสารที่ดี และสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลที่มีลักษณะต่างๆ ได้ทุกสถานการณ์ จากทัศนะดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้วิจัยจึงนำวิสัยทัศน์มาเป็นตัวแปรตัวหนึ่งของการวิจัย โดยอาศัยแนวคิดของ บรอน (Braun 1991 : 26) ซึ่งได้แบ่งวิสัยทัศน์ออกเป็น 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

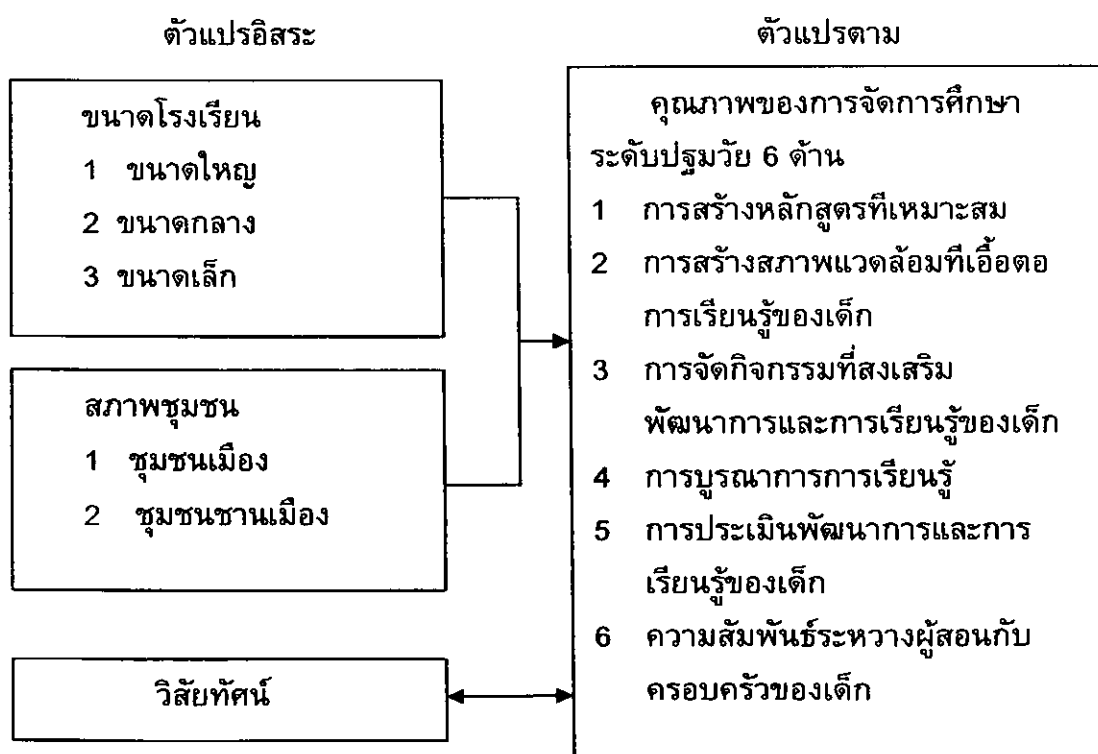
สำหรับตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยคือปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน โดยขนาดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษา และการปฏิบัติงานของ โรงเรียน และขนาดโรงเรียนยังมีผลต่อกระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงเรียนทำให้ส่งผลดีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน (Bryk & Thum 1989 : 26) โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป (ประวิทย์ มาตีประเสริฐ 2536 : 51) และวิลลาวัลย์ ไพโรจน์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า ครู อาจารย์ในโรงเรียนขนาด แตกต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมศักดิ์ วรอินทร์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันออกไปด้วย

ส่วนตัวแปรสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษา คือ ปัจจัยด้านสภาพชุมชน ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2540 : 130 – 131) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนและชุมชนควรมีบทบาทต่อกัน เพื่อให้ การสนับสนุนในด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและโรงเรียน และพนม พงษ์ไพบูลย์ (2543 : 15) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาดีควรเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมกันจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2528 : 121) กล่าวว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ติดต่อประสานงานชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทาง

ที่ดี พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนอย่างเต็มที่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งชุมชนในกรุงเทพมหานครออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนเมืองและชุมชนชานเมือง โดยทั้งสองชุมชนนี้มีส่วนรวมในการจัดการศึกษาได้แตกต่างกันทั้งนี้เพราะในกรุงเทพมหานครจะมีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งชุมชนแออัด ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร เคหะชุมชน และชุมชนเมือง ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การประกอบอาชีพและสถานภาพทางสังคม คนส่วนใหญ่ในชุมชนเมืองไม่มีความรู้สึกผูกพันกัน ส่วนชุมชนชานเมืองซึ่งมีความเจริญทางด้านวัตถุน้อย มีลักษณะความเป็นชนบทอยู่มาก คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้สึกผูกพันกันให้ความช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง (พูนสุข นิติวณะ 2545 40)

จากแนวคิดของนักวิชาการและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

- 1 ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสภาพชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต่างกัน
- 2 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้า ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นสำคัญดังนี้

1 โรงเรียนเอกชน

- 1 1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน
- 1 2 ความหมายของการศึกษาเอกชน
- 1 3 สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน
- 1 4 นโยบายของรัฐและการส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน
- 1 5 แนวคิดในการพัฒนาการศึกษาเอกชนระยะ 15 ปี (2538-2554)
- 1 6 โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 2

- 2 1 การบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
- 2 2 ภารกิจที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 2 3 การจัดการด้านการศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

- 3 1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- 3 2 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- 3 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- 3 4 หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

4 คุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

- 4 1 คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามมาตรฐานกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 4 2 คุณภาพการจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ 6 ด้าน
 - 4 2 1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
 - 4 2 2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
 - 4 2 3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - 4 2 4 การบูรณาการการเรียนรู้
 - 4 2 5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - 4 2 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

- 5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ
 - 5 1 ขนาดโรงเรียน
 - 5 2 สภาพชุมชน
 - 5 3 วิสัยทัศน์
- 6 ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7 1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 7 2 งานวิจัยในประเทศ

1. โรงเรียนเอกชน

1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน

การจัดการศึกษาของเอกชนเป็นสิ่งที่ควบคู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด โดยมีขึ้นก่อนการจัดการศึกษาของรัฐ คือมีตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ ศ 2199-2231) และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มมีในต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ ศ 2394-2411) โดยในช่วงเวลาดังกล่าว มีชนชั้นที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาแม้จะเน้นการเผยแผ่ศาสนาแต่ได้ให้การศึกษาความรู้แก่ประชาชนด้วย แม้ว่าประชาชนให้ความสนใจน้อย แต่ผู้นำในระดับสูงได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องแสวงหาความรู้ และวิทยาการทันสมัยต่างๆ ดังนั้นการจัดการศึกษาของเอกชนจึงมีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาของรัฐ ประกอบกับในครั้งแรกของพระพุทธศตวรรษที่ 25 การคุกคามของจักรวรรดินิยมที่มีต่อประเทศไทยเป็นไปอย่างรุนแรง การศึกษาและวิทยาการตะวันตกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวและความอยู่รอดของประเทศ

จุฬารัตน์ มุลลิลปี (2532) ได้แบ่งพัฒนาการของการศึกษาเอกชนในระยะประมาณ 150 ปี เป็น 5 ระยะคือ ระยะที่ 1 ความเป็นอิสระของการศึกษาเอกชน (พ ศ 2395-2461) คือนับตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียนซึ่งในปัจจุบันคือโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย จนถึงการประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 1 ในช่วงนี้โรงเรียนเอกชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่มีการควบคุม การที่รัฐไม่ได้ดำเนินการควบคุมโรงเรียนเอกชนก็เพื่อเป็นเหตุผลทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่ประเทศตะวันตกกำลังขยายอำนาจทางการเมืองหรือยุคลัทธิจักรวรรดินิยมนั่นเอง สิ่งที่รัฐดำเนินการในช่วงนี้คือการตั้งโรงเรียนของรัฐ การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนของไทย และการตั้งโรงเรียนโดยเจ้านายชั้นสูง เช่น การก่อตั้งโรงเรียนราชินี (พ ศ 2447) โรงเรียนนวมิยราชวิทยาลัย (พ ศ 2453) เป็นต้น เพื่อป้องกันไม่ให้นักบวชไปเข้าโรงเรียนในสำนักคริสต์ศาสนา ในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีโรงเรียนเอกชนประเภทใหม่เกิดขึ้นคือ โรงเรียนจีน ซึ่งโรงเรียนฮั่วเจียะ (พ ศ 2451) เป็นโรงเรียนจีนแห่งแรก และต่อมามีโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งโรงเรียนจีนได้ทำหน้าที่นอกจากการให้การศึกษาแล้วยังทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับระบบการเมืองไทย จนก่อให้เกิด “กบฏ ร ศ 130” (พ ศ 2454)

ดังนั้น โรงเรียนจีนจึงเป็นแหล่งสร้างสมและเพิ่มพูนปัญหาทางการเมือง และไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัชกาลที่ 6 ที่มุ่งจะปรับเปลี่ยนคนจีนให้เป็นคนไทย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลในเวลานั้นจึงประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ใน พ.ศ. 2461 ซึ่งในขณะนั้นมีโรงเรียนเอกชนทั้งหมด 127 โรงเรียน นักเรียน 9,782 คน

ระยะที่ 2 การควบคุมโรงเรียนเอกชน (พ.ศ. 2461-2480) ในระยะนี้รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2461 และ พ.ศ. 2479 เพื่อมุ่งควบคุมกิจการของโรงเรียนจีนเป็นหลักอย่างไรก็ดีแม้จะเข้มงวด เช่น ครูใหญ่ต้องมีคุณวุฒิทางครู ครูที่สอนต้องมีความรู้ภาษาไทยต้องสอนภาษาไทย และปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี จงรักภักดีต่อชาติ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ตรวจแบบเรียนว่ามีความเหมาะสม สมควรให้ใช้ได้หรือไม่ เป็นต้น แต่ยังมีโรงเรียนราษฎร์ที่ละเมิดพระราชบัญญัติ โดยสอนลัทธิการเมือง ทำให้เกิดปัญหา ต้องมีการปิดโรงเรียน ครูถูกจับกุม ทำให้เกิดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ รัฐบาลประเทศจีนแสดงการคัดค้านในการดำเนินการที่เข้มแข็งของไทยต่อโรงเรียนจีน และปล่อยให้โรงเรียนของคริสต์ศาสนาที่ไม่มีส่วนเกี่ยวกับการเมืองมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตรัฐบาลในระยะนั้นจึงประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2479 โดยเน้นย้ำว่าถ้าโรงเรียนเอกชนใดสอนลัทธิการเมืองจะต้องถูกปิด ในระยะนี้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ. 2464) ซึ่งบังคับให้กุลบุตรกุลธิดาทั้งหลายต้องเข้ารับการศึกษาน้อย 4 ปี มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดย “คณะราษฎร” และนโยบายการขยายการศึกษาให้เร็วยิ่งขึ้นเพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในช่วง 19 ปีของระยะที่ 2 นี้มีจำนวนโรงเรียนราษฎร์เพิ่มขึ้นเป็น 1,230 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 100,809 คน ใน พ.ศ. 2480 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 10 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2461

ระยะที่ 3 ความเฟื่องฟูของการศึกษาเอกชน (พ.ศ. 2480-2503) โดยที่รัฐบาลเริ่มให้การอุดหนุน การรับรองวิทยฐานะ และมีนโยบายเด่นชัดให้เอกชนได้ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของบ้านเมืองเพิ่มขึ้นในระยะนี้โรงเรียนเอกชนขยายตัวอย่างมาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2503 มีโรงเรียนราษฎร์ 2,587 โรง นักเรียน 683,860 คน อย่างไรก็ตาม ระยะนี้มีปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนจีน โดยรัฐบาลต้องออกพระราชบัญญัติใหม่ในปี พ.ศ. 2495 ที่กำหนดให้ครูใหญ่และผู้จัดการต้องเป็นคนที่มีสัญชาติไทย

ระยะที่ 4 การหยุดชะงัก และการขยายตัวของโรงเรียนเอกชน (พ.ศ. 2507-2518) ด้วยรัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ทำให้โรงเรียนของรัฐขยายตัวอย่างมากมีผลกระทบต่อภาระงานของโรงเรียนเอกชน แต่ด้วยรัฐบาลไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายได้ เพราะปัญหาด้านงบประมาณ และการขาดแคลนครู ตลอดจนอาคารสถานที่รัฐจึงมีนโยบายให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการมากขึ้น จึงทำให้โรงเรียนเอกชนขยายตัวใหญ่ ใน พ.ศ. 2518 จำนวนนักเรียนเอกชนเปรียบเทียบกับนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล ยังเป็น 1.6 แต่จำนวนโรงเรียนเอกชนมีมากกว่าเดิมใน พ.ศ. 2503 เล็กน้อย

ระยะที่ 5 การแสวงหาแนวทางใหม่ (พ.ศ. 2518-ปัจจุบัน) การประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2518 และ 2525 ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เอกชนอย่างมาก เพราะมีการควบคุมมาตรฐานเข้มงวดมาก มีการควบคุมการเก็บค่าเล่าเรียน และต่อมาได้ผ่อนปรนตามนโยบายค่าเล่าเรียนลอยตัวในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย(2535-2538) ในขณะที่รัฐบาลได้ดำเนินการขยายการศึกษาพื้นฐานเป็น 9 ปี และยิ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ถ้ารัฐบาลเร่งการขยายการศึกษาออกไป เพื่อให้ได้ตามทิศทางและความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ โรงเรียนเอกชนย่อมได้รับผลกระทบดังเช่นระยะที่ 4 อย่างแน่นอน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ภาคเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของเมืองไทย และมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการจัดการศึกษาของรัฐมาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงแรกจะเป็นกลุ่มของพวกเผยแพร่ศาสนาก็ตาม แต่ในระยะหลังจนถึงปัจจุบันมีกลุ่มเอกชนได้สนใจมาลงทุน และดำเนินการในเชิงธุรกิจ สามารถให้การศึกษาครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน ทำให้โรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนมากขึ้น ทำให้รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนเอกชน โดยดำเนินนโยบายให้มีเงินกองทุนอุดหนุนโรงเรียนเอกชน นโยบายให้โรงเรียนเอกชนเก็บค่าเล่าเรียนได้ตามความเหมาะสม การจัดให้มีเงินยืมเรียน นโยบายอุปถัมภ์ทางการศึกษา เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ประกอบการโรงเรียนเอกชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2 ความหมายของการศึกษาเอกชน

การศึกษาเอกชน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัด โดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน และจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2545 : 2)

จากคำจำกัดความข้างต้นนี้ พบว่า การศึกษาเอกชนเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1 ผู้จัดกิจกรรมเป็นเอกชน หรือคณะบุคคลและในกรณีที่เป็นข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการในฐานะของภาคเอกชน ผู้จัดกิจกรรมดังกล่าวมีชื่อเรียกต่าง ๆ ได้แก่ ผู้จัดการ เจ้าของหรือผู้รับใบอนุญาต

2 ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ และเงินทุน จะต้องมาจากภาคเอกชนเป็นหลัก

3 วัตถุประสงค์เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเฉพาะเหล่า มิได้จัดให้กับบุคคลทั่วไป

4 ผู้เรียน ซึ่งปกติผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับเดียวกัน ในการนี้หากมีจำนวนผู้เรียนรวมกันทุกผลัดมากกว่า 7 คนขึ้นไป สถานที่นั้นจะได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาเอกชน ตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

1.3 สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานเดียวของรัฐที่ดูแลการจัดการศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 มาตรา 15 ได้จำแนกลักษณะของโรงเรียนเอกชน เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2545 12-15)

1) โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญศึกษา (ก่อนประถมศึกษา – มัธยมศึกษา) และอาชีวศึกษา (ปวช. , ปวท. และ ปวส.)

2) โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 7 ประเภท คือ ประเภทการศึกษานอกโรงเรียน เฉพาะกาล สอนศาสนา คำสั่งสอน กวดวิชา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษา

3) โรงเรียนที่จัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษ หรือมีความผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ ที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาแก่บุคคลผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาที่จัดเป็นรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 27) ได้วิเคราะห์ผลการประมาณการจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในช่วงปี 2542-2547 หรือช่วงกลางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 จนถึงกลางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 พบว่านักเรียนก่อนประถมศึกษา มีจำนวนลดลงในปี 2542 และจากปี 2543 จนถึงปี 2547 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด คือ เพิ่มขึ้นจาก 275 ล้านคน ในปี 2543 เป็น 299 ล้านคนในปี 2547 คิดเป็นจำนวนเพิ่มโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 55,000 คน โดยจะเพิ่มขึ้นมากในปี 2545 คือ เพิ่มขึ้นประมาณ 140,000 คน

สำหรับในช่วงปี 2548-2559 หรือช่วงปลายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 จนกระทั่งสิ้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 11 จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีแนวโน้มลดลงโดยตลอด โดยลดลงโดยตลอด โดยลดลงจาก 294 ล้านคน ในปี 2548 เหลือ 249 ล้านคนในปี 2559 คิดเป็นจำนวนลดลงโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 41,600 คน การลดลงของจำนวนนักเรียนจะสอดคล้องกับผลการประมาณการประชากรวัยเรียนอายุ 3-5 ปี ที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นไป

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประมาณการจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา กับเป้าหมายจำนวนผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงปี 2542-2544 พบว่า ผลประมาณการต่ำกว่าเป้าหมายปีละประมาณ 28,000 คน ส่วนในปี 2545 ผลการประมาณการตรงตามเป้าหมาย คือ ประชากรวัยเรียนอายุ 3-5 ปี ทุกคนได้เข้าเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีการจำแนกตามภาครัฐ/เอกชนมีเฉพาะประเภทอนุบาลเท่านั้น ส่วนประเภทศูนย์เด็กและเด็กเล็กเป็นการจัดโดยภาครัฐบาล ในช่วงปี 2542-2547 จำนวนนักเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนมีแนวโน้ม เช่นเดียวกันคือ มีจำนวนลดลงในปี 2542 และกลับเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2543-2547 โดยภาครัฐและเอกชน มีจำนวนนักเรียนอนุบาลเพิ่มโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 32,700 คน และ 10,300 คน ตามลำดับ

ในช่วงปี 2548-2559 จำนวนนักเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด คือ ภาครัฐมีจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 1075, 1 58 และ 1 49 ล้านคน ในปี 2548, 2554 (ปลายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 10) และ 2559 (ปลายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 11) ตามลำดับ ภาคเอกชนมีจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาประมาณ 1 ใน 3 ของภาครัฐ คือ มีจำนวน 5 53, 5 00 และ 4 69 แสนคนในปี 2548, 2554 และ 2559 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 1 51 ต่อปี ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐจะลดลงประมาณปีละ 24,800 คน และภาคเอกชนลดลงประมาณปีละ 7,800 คน

อัตราส่วนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนอายุ 3-5 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเพิ่มจากร้อยละ 94 0 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 97 0 ในปี 2544 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดให้มีการส่งเสริมเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทุกคนให้ได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรจากการประมาณการและจากเป้าหมายจำนวนผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในช่วงปี 2542-2544 ผลการประมาณการต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 1 และจะมีค่าเท่ากัน คือ ร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นไป

1.4 นโยบายของรัฐและการส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน

นโยบายของรัฐ สรุปลักษณะสำคัญของนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศึกษาเอกชนได้ดังนี้ (สำนักงานการศึกษาเอกชน 2545 : 16-20) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน สถานประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และลดบทบาทรัฐในการจัดการศึกษาให้น้อยลง โดย

1) ทบทวนบทบาทการบริหารการจัดการศึกษาของรัฐ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยยึดแนวทางการลงทุนจัดการศึกษาตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้

2) ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบการควบคุมของรัฐให้เอื้อต่อการส่งเสริมภาคเอกชนในการลงทุนจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพดานค่าเล่าเรียน ทั้งนี้รัฐต้องจัดให้มีทุนการศึกษาและทุนกู้ยืม เพื่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในสังคม

3) สนับสนุนทางวิชาการ และการเงินแก่ภาคเอกชน โดยจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การจัดตั้งกองทุนอุดหนุนการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมกับภาคเอกชน ฯลฯ เพื่อนำไปใช้ในการจัดตั้งสถานศึกษา การพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน

4) ปรับมาตรการด้านภาษา และมาตรการอื่นๆ เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนร่วมดำเนินกิจกรรมหรือสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาเพื่อสาธารณประโยชน์มากขึ้น เช่น การลดภาษีเงินได้แก่ ผู้บริจาคและทรัพย์สินเพื่อการศึกษา การสนับสนุนการใช้ดาวเทียมและโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษา การสนับสนุนเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา การเผยแพร่บทเรียนภาษาอังกฤษที่ได้มาตรฐานทางสื่อต่าง ๆ เพื่อปูพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ได้ผลอย่างจริงจัง การจัดทำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ กิจกรรมการผลิตการพิมพ์ของภาคเอกชน และวารสารต่างๆ ที่มุ่งเน้นด้านการเรียนรู้ ศูนย์การผลิตและการแปลข้อมูลเอกสาร ตำราวิชาการในทุกแขนงและระดับการศึกษา เปรียบเสมือนการลงทุนเพื่อ “ปลูกปัญญาให้คนทั้งประเทศ”

5) สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชน และองค์กรเอกชนในการฝึกอาชีพและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน ตามแนวทางของพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ.2537 ตลอดจนส่งเสริมการจัดตั้งมูลนิธิ ศูนย์และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและในสถานประกอบการ โดยให้ได้รับสิ่งจูงใจทางด้านภาษีอากร

6) สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเอกชน ผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะในสาขาที่ตลาดมีความต้องการสูง ได้แก่ สาขาวิศวกรรม สาขาคอมพิวเตอร์ สาขาบัญชี และสาขาภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

7) สนับสนุนให้มีการดำเนินงานรับรองมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการที่รัฐสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยให้ความสำคัญลำดับแรกกับองค์กรที่ดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายที่ด้อยโอกาสต่างๆ ได้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา พร้อมทั้งติดตามกำกับดูแลให้มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน

นโยบายของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาเอกชน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ว่า “ ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา

เอกชนมีอิสระในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพโดยเน้นบทบาทของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุน และจะนำระบบอุปถัมภ์การศึกษามาใช้เพื่ออุดหนุนการศึกษาเอกชน

แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาเอกชน (สำนักงานการศึกษาเอกชน 2545 : 21-22) ดังนี้

1) โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่คล่องตัว ทันสมัยและเป็นสากล เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้รับความศรัทธาจากผู้รับบริการ และชุมชน จนได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2544

2) โรงเรียนเอกชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ลงทุนจัดการศึกษามากขึ้น โดยเพิ่มปริมาณการผลิตกำลังคนในสาขาขาดแคลน โดยเฉพาะสาขาที่ตลาดมีความต้องการสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ

3) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนและสังคม

4) ครูโรงเรียนเอกชนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

5) ครูโรงเรียนเอกชนได้รับสวัสดิการและขวัญกำลังใจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข มีความมั่นคงในอาชีพ เป็นที่ยอมรับและยกย่องในสังคม

6) นักเรียนในโรงเรียนเอกชนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและสังคม ด้านสติปัญญา ด้านสุขภาพอนามัย และด้านประกอบวิชาชีพ

7) บุคลากรทุกคนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้นำทางวิชาการ มีจิตสำนึกในการให้บริการ สามารถส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพตามความต้องการและความเหมาะสมกับสภาพที่แท้จริง และมีการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มตามศักยภาพ

1.5 แนวคิดในการพัฒนาการศึกษาเอกชนระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2538-2554)

แนวคิดในการพัฒนาการศึกษาเอกชนระยะ 15 ปี ในร่างแผนพัฒนาเอกชนระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2538-2554) ซึ่งเป็นผลการสัมมนาผู้บริหารระดับสูง ผู้แทนกรมและภาคเอกชน โดยสรุป มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2539 : 31-33)

1) ด้านการบริหารกิจการสถานศึกษา สถานศึกษาเอกชนควรเป็นนิติบุคคลที่มีระบบบริหารแบบสากล ควรยกเลิกระบบครอบครัวโดยเร็วที่สุดเพื่อให้มีความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น เร่งรัดให้มีกองทุนบริจาค (Endowment Fund) ของแต่ละโรงเรียน รัฐควรอุดหนุนด้านต่าง ๆ เป็นการจูงใจให้ภาคเอกชนมาลงทุน โดยเฉพาะการหาแหล่งเงินทุน ระยะยาวดอกเบี้ยต่ำ และให้มีการลงทุนร่วมกับต่างประเทศ ด้านหลักสูตร ควรให้เอกชน

พัฒนาหลักสูตรของตนเองได้ หลักสูตรควรมีการสอนมากกว่า 1 ภาษา โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความพร้อมและเมื่อเด็กรู้ภาษาแม่เข้มแข็งแล้ว ให้มีการเรียนคอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทควรได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพเพื่อเข้าสู่สากลได้และควรส่งเสริมให้สถานศึกษาพึ่งตนเองได้

2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาเอกชน เป็นผู้มีความรู้ด้านภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา มีทักษะวิชาการในการรับรู้และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำทักษะวิชาชีพที่ทันสมัยมาช่วยพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ส่งเสริมให้สถานศึกษาเอกชนสู่ชนบท และกำหนดสัดส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ชัดเจน

3) ด้านการพัฒนาบุคลากร มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน มีความสามารถเชิงธุรกิจ อุตสาหกรรมและเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ในการสรรหาและการเตรียมบุคลากรนั้น ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนผลิตบุคลากรตามความต้องการและสร้างสิ่งจูงใจให้บุคลากรจากภาคอื่น ๆ เข้ามาอยู่ในภาคการศึกษาเอกชน การธำรงรักษาโดยพัฒนาบุคลากร และสร้างความมั่นคงในวิชาชีพ จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ตลอดจนสร้างศักดิ์ศรีให้เป็นที่ยกย่องของสังคม ให้มีการร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนครูพร้อมจัดให้มีหน่วยประสานงานกับต่างประเทศ

4) ด้านการบริหารและสนับสนุน ปรับบทบาทของภาครัฐ โดยกระจายอำนาจการบริหารสู่ภูมิภาค กำหนดสัดส่วนการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ชัดเจนและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้เป็นศูนย์ข้อมูลการจัดการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ การแก้ไขกฎหมายและระเบียบนั้นควรปรับปรุงแก้ไข กฎหมายและระเบียบให้มีความยืดหยุ่น มีอิสระ และเกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือ เอกสารแนะนำการดำเนินงานตามระเบียบต่าง ๆ ให้การอุดหนุนการศึกษาของโรงเรียนที่จะเปิดใหม่ในเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ ตลอดจนครอบคลุมโรงเรียนอิสลามที่ปรสภภาพและโรงเรียนนานาชาติ

โดยสรุปการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน เป็นกิจกรรมการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัด โดยใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ โรงเรียนที่จัดตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียน ได้แก่ ประเภทสามัญ (ก่อนประถมศึกษา – มัธยมศึกษา) และอาชีวศึกษา (ปวช , ปวท และ ปวส) นอกเหนือโรงเรียน ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนสอนศาสนา โรงเรียนกวดวิชา ศิลปศึกษา และอาชีวศึกษาและโรงเรียนที่ให้แกบุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญาหรือจัดให้แก่บุคคลผู้ยากไร้ ผู้เสียเปรียบทางการศึกษา ซึ่งมีแนวทางคือรัฐจะลงทุนให้

ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแบบให้เปล่าและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา โดยรัฐอุดหนุน เทียบเท่าค่าใช้จ่ายต่อหัวในอัตราเดียวกับการศึกษาของรัฐ มีการฝึกอบรมแก่กำลังแรงงาน ปรับปรุงค่าเล่าเรียนให้สอดคล้องกับภาวะการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีอิสระในการหารายได้ ให้เอกชน ชุมชนและสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาเพิ่มขึ้น

16 โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์และเป็นฐานรองรับการศึกษาในทุกๆ ระดับ ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจึงต้องกระทำโดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ฯลฯ และเนื่องจากในปัจจุบันพบว่ามีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาหรือระดับอนุบาลขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งภาครัฐและเอกชน โดยโรงเรียนอนุบาลของรัฐจะอยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ แต่ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบ ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ระบุไว้ในมาตรา 81 ให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้เช่นกันในมาตรา 12 ให้เอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรา 45 ระบุให้รัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา ซึ่งนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2543 : 19)

1) การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เด็กอนุบาล 3 ขวบ หรือชั้นเด็กเล็ก จัดเพื่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเด็กอนุบาล 4-5 ขวบ จัดเพื่อการเตรียมความพร้อมของเด็ก

2) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล 3 ขวบ จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัดหรือมัสยิด ศูนย์เลี้ยงเด็กของชุมชน หน่วยงานเอกชน และโรงเรียนเอกชนเป็นผู้จัด

3) เว้นไขของการเปิดชั้นเรียนระดับอนุบาล 3 ขวบ ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เฉพาะโรงเรียนที่มีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่วนชั้นอนุบาล 4-5 ขวบ จะจัดในโรงเรียนที่มีความพร้อมเท่านั้น

เนื่องจากในกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลในรูปชั้นเด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในอนาคตตามโครงการประเภทพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการศึกษาในระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 – 2544) จากนโยบาย

ของรัฐที่เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ส่งผลให้มีโรงเรียนอนุบาลเอกชนมากขึ้น (จุฬารัตน์ ประจวบพันธุ์ 2546 13)

โดยผลการประมาณการในช่วงปี 2542 – 2547 หรือช่วงกลางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 จนถึงกลางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 9 พบว่านักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีจำนวนลดลงในปี 2542 และจากปี 2543 จนถึงปี 2547 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด คือเพิ่มจาก 2 75 ล้านคน ในปี 2543 เป็น 2 99 ล้านคนในปี 2547 คิดเป็นจำนวนเพิ่มโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 55,000 คน โดยจะเพิ่มขึ้นมากในปี 2545 คือ เพิ่มขึ้นประมาณ 140,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 27)

โรงเรียนอนุบาลเอกชนปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 เขต มีพันธกิจ คือ การพัฒนาการจัดการศึกษาโดยเน้นหลักธรรมาภิบาล จัดให้ทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพได้มาตรฐาน และพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพปัจจุบันของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร แต่ละเขตมีความแตกต่างกันในเรื่องของที่ตั้ง สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สังคม วัฒนธรรม ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวนโรงเรียนและครูที่ควบคุมดูแลแตกต่างกัน โดยเขต 1 มีจำนวน 100 มีครู 1,221 คน เขต 2 มีจำนวน 150 โรงเรียน มีครู 1,799 คน เขต 3 มีจำนวน 111 โรงเรียน และมีครู 1,099 คน (สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2546 1-26)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้มีเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต และในการนี้ได้กำหนดโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ประกอบด้วย 7 กลุ่มงาน 1 หน่วย ดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มนโยบายและแผน 4) กลุ่มส่งเสริม การจัดการศึกษา 5) กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 6) กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา 7) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน และหน่วยตรวจสอบภายใน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2546 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับสถานศึกษาในสังกัดครอบคลุมพื้นที่ 2 ประกอบด้วย 18 เขต ได้แก่ ห้วยขวาง จตุจักร ลาดพร้าว บางเขน สายไหม บึงกุ่ม บางกะปิ วังทองหลาง ดอนเมือง หลักสี่ ลาดกระบัง สะพานสูง คันนายาว มีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ประเวศ สวนหลวง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ให้หน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 และสถานศึกษาใช้เป็นกรอบแนวทาง

ดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2546 2-3)

วิสัยทัศน์ (Vision) มุ่งมั่นพัฒนาและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่ความเป็นเลิศอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

พันธกิจ (Mission Statement) เร่งรัดและพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเสมอภาค เพื่อเพิ่มศักยภาพสู่เกณฑ์มาตรฐานเร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ประชากรวัยเรียน ได้รับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดกระบวนการการเรียนรู้ตามแนวทาง ปฏิรูปการศึกษา ให้มีความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้ประชากรวัยเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

ภารกิจ (Assign Mission) กำกับดูแลจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ การศึกษาประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้อง กับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

เป้าประสงค์ (Goal) เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 8 ประการ ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- 1) เร่งรัดการจัดบริการการศึกษาให้เข้าถึงประชากรวัยเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย อย่างทั่วถึง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 2) เร่งรัดการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดทำสาระหลักสูตร การนำ หลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 3) ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งได้รับการบริหารด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล
- 5) ปรับระบบบริหารจัดการโดยใช้ระบบ ICT และใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการบริหารจัดการ เน้นการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง
- 6) ส่งเสริมสถานศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับการประเมิน ภายนอก

7) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหา ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและนำเทคโนโลยี
ทุกรูปแบบมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการบริหารและการจัดการศึกษา

8) ระดมทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา โดยยึดหลัก
ความเสมอภาคและเป็นธรรม

2.1 การบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
จำแนกได้ 2 ประเภท คือ ภารกิจรวมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้มีระบบ
การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47)
ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้อง
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
เพื่อรองรับการประเมินจากภายนอก (มาตรา 48 และมาตรา 49 วรรค 2) ให้มีองค์กรกลาง
บริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยจัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นข้าราชการ
ในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคล โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลลงตาม
เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (มาตรา 54) ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากร
บุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ความชำนาญ ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา และให้การยกย่องผู้ที่ส่งเสริมและ
สนับสนุนทางการศึกษา (มาตรา 57) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2545 : 28-32)

2.2 ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับ
ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 34) มีอำนาจในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและ
มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความสอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา
แผนการศึกษา แผนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
ในการจัดสรรงบประมาณแก่สถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่ ตรวจสอบและติดตามการใช้จ่าย
งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว ประสานงาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนใน
เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กร
วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบหลากหลายในเขตพื้นที่
การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 11) ให้มีระบบตรวจสอบ
ติดตามและประเมินประสิทธิภาพของบุคลากร รวมถึงสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 การจัดการด้านการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การกำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานปฏิรูป การศึกษา ได้เสนอแนวทางการบริหาร และจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาในด้านที่สำคัญ คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 2546 3) การจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ยึดให้สถานศึกษาเร่งบริการด้านการศึกษา ให้กับประชากรวัยเรียนทุกกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เร่งรัดการสร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและชุมชน ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน เป็นหลักสำคัญ ส่งเสริมให้ชุมชนนำหลักศาสนาที่ตนนับถือมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดสันติสุขใน ชุมชน ดำเนินการปรับปรุงให้ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายใน เพื่อรองรับการประเมินผลภายนอก จัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหาร การศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ระดมทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณ ด้านการเงิน โดยยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 2546 10)

จากการศึกษาเอกสารของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทำให้ทราบว่ามีความแตกต่างกันในหลายเรื่อง เช่น ที่ตั้งของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน สภาพชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในเรื่องของการจัดคุณภาพ การศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของ ชุมชน ตรงตามมาตรฐานหรือเทียบเท่าการจัดการศึกษาในระดับประเทศต่อไป

3. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

3.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กในวัยนี้ จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาร้อยละ 80 หากเด็กได้รับการดูแลที่ดี ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ที่ถูกต้องเหมาะสมจากโรงเรียน จะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักรักคนอื่น และจะเป็นการสร้างเสริมพื้นฐาน ให้เด็กได้มีความพร้อมในการพัฒนาขึ้นไป ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นฐานสำหรับชีวิตในอนาคต ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ได้ให้ความสำคัญแก่ เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตาม ศักยภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีความพร้อมที่จะเรียนระดับประถมศึกษาอย่าง เท่าเทียมกัน โดยส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ให้เด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพ ตลอดจนได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ กำหนด

มาตรฐานและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดู (จินตนา เหนือเกาะหวาย 2546 8 – 9)

เด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการสำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกรับรู้ จัดสนใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก และถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ 2546 1)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อเด็ก 6 ขวบปีแรกเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการวางรากฐานการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และศักยภาพทางความคิดในด้านคุณธรรมจริยธรรมที่จะส่งผลไปตลอดชีวิต ถ้าเด็กได้รับการเรียนรู้ การดูแลที่ดี ได้รับความรักความอบอุ่น จะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักรักคนอื่น สามารถวางตนอยู่ในสังคมได้ เมื่อได้รับการศึกษาในระดับต่อไป หรือมีความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างทัดเทียมกัน แต่ที่สำคัญคือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู ต้องจัดมวลประสบการณ์ให้เด็กได้รับการพัฒนาตามศักยภาพส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้มวลประสบการณ์อันอยู่บนพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ดังที่หลักสูตรกำหนดไว้

3.2 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้เพื่อให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขเป็นคนดี และคนเก่งของสังคม

3 2 1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้
(กรมวิชาการ 2546 7-8)

- 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย
- 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
- 4) จัดการเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวัน มีคุณภาพและมีความสุข
- 5) ขอความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

3 2 2 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยนี้มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยมีความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนี้ (กรมวิชาการ 2546 9-14)

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว
- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5) แสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3 2 3 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการจุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี	
	อายุ 3 – 5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	◆ ด้านร่างกาย ◆ ด้านอารมณ์และจิตใจ ◆ ด้านสังคม ◆ ด้านสติปัญญา	◆ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ◆ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ◆ ธรรมชาติรอบตัว ◆ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษา	

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 14

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอธิบายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

1 การจัดกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ 3 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 1 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 4 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 2 กลุ่มเด็กที่มีอายุ 5 ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาล 3 หรือเด็กเล็ก

2 ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 – 3 ปี การศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

3 สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยด้วย

จากโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดมวลงประสบการณ์ให้กับเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพของตน ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นการวางรากฐานของชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่ากับตนเองและสังคม

3.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมันซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังที่ มอนเฟสเซอร์ (Monfessor 1990 : 9) กล่าวว่า เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้ โดยได้รับการกระตุ้น ได้สำรวจสืบค้น และเรียนรู้ด้วยตัวเองหลักการสอนของแนวคิดนี้คือ การให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะเรียนเอง สามารถพูดคุยกับเพื่อนหรือครูได้อย่างอิสระ เด็กได้มีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง หาเหตุผล และสามารถเลือกทางปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดิวอี้ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข 2546 : 12 , อ้างอิงจาก Dewey 1987 : 38-42) เชื่อว่า ธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้เรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) และมีประสบการณ์ตรงกับ สิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างมีอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข การเรียนรู้ในโรงเรียนเปรียบเสมือนชุมนุมจำลองของสังคม และวัฒนาพร ระบุว่าทุกข (2546 : 12-14) กล่าวว่าแนวคิดของ Dewey เป็นที่มาของแนวคิดแบบพิพัฒนานิยม (Progressivism) มองว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาโดยจัดให้เด็กได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และคุณลักษณะของเขา สิ่งที่เรียนควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของเด็กให้มากที่สุด รวมทั้งส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกชั้นเรียน บทบาทของครูในปรัชญาสาขานี้คือ เตรียม แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่เด็ก สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นจิตด้วยตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนตรงตามความสนใจของเด็กเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น และในขณะเดียวกันทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้นด้วย ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของ เพียร์เจท์ (อมรชัย รัตน์เมธ 2536 : 26 , อ้างอิงจาก Piaget 1893 : 45) เชื่อว่า เด็กเป็นผู้ที่พยายามศึกษาและสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัวทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ และบุคคล จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาไปเรื่อยๆ จนสามารถจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ในการพัฒนาสติปัญญา ไกลแมน (วัฒนา มัคคสมัน 2539 : 26 , อ้างอิงจาก Goleman 1995 : 32-34) ได้แบ่งขั้นการพัฒนาการทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้นใหญ่ๆ ดังนี้

1 ขั้นแรกเกิด – 2 ปี (Sensory-Motor Stage) เป็นช่วงที่เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แบ่งเป็น 6 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นแรกเกิด – 1 เดือน (Reflexive) เป็นวัยที่ทารกใช้ปฏิกิริยาารีเฟลกซ์ หรือโดยประสาทอัตโนมัติที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น การดูด พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ชั้น 1-3 เดือน (Primary Reactions) เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมงายๆ และซ้ำๆ กัน พฤติกรรมที่แสดงปราศจากจุดมุ่งหมาย ในวัยนี้เด็กมีทั้งการดูดซึม และการปรับเปลี่ยนความสนใจของเด็กจะอยู่ที่ความเคลื่อนไหวแต่ไม่ใช่ว่าผลของการเคลื่อนไหว

ระยะที่ 3 ชั้น 4-6 เดือน (Secondary Reactions) เด็กจะเริ่มแสดงพฤติกรรมโดยมีจุดมุ่งหมาย และเริ่มค้นพบกฎแห่งการกระทำ เช่น เตะเท้าเพื่อให้ตุ๊กตาที่แขวนในเปลเคลื่อนไหว

ระยะที่ 4 ชั้น 7-10 เดือน (Coordination of Secondary Reactions) เด็กเริ่มที่จะแก้ปัญหาอย่างงายๆ โดยใช้พฤติกรรมในอดีตที่ผ่านมาช่วยในการแก้ปัญหา และเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับความมีตัวตนของวัตถุ

ระยะที่ 5 ชั้น 11-18 เดือน (Tertiary Circular Reaction) เด็กเริ่มทดลองพฤติกรรมแบบถูกผิด (Trial and Error) และเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่

ระยะที่ 6 การเริ่มต้นของความคิด (Beginning of Thought) (18 เดือน – 2 ปี) เด็กสามารถมีจินตนาการก่อนที่จะเริ่มแสดงพฤติกรรม และจะสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่จากความทรงจำ

2 ชั้น 2-7 ปี (Preoperational Stage) เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ เพียงแต่เริ่มเข้าใจเรื่องการคงตัวของสสารบ้าง และยังไม่สามารถใช้สถิติปัญหาแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ วัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 2-4 ปี (Preconception) เด็กเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์และยังไม่มีเหตุผล ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับการรับรู้จากประสาทสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่สามารถใช้เหตุผลได้

ระยะที่ 2 4-7 ปี (Intuitive) การคิดของเด็กเริ่มมีเหตุผลขึ้นบ้าง แต่ยังเป็นลักษณะการคิดจากการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ เด็กเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สนใจอยากรู้อยากถามและเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด

3 ชั้น 7-11 ปี (Operational Stage) เด็กวัยนี้สามารถสร้างภาพในใจสามารถคิดเปรียบเทียบ และคิดย้อนกลับได้ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสสาร การแบ่งกลุ่มหรือจัดหมู่ และการเรียงลำดับ

4 ชั้น 12 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ (Formal Operational) เด็กวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม คิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบและสามารถนำหลักการไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางเข้าใจปัญหาของ เพียเจต์ (Piaget) เป็นที่มาของแนวคิดแบบประโยชน์นิยม (Constructivism) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม พยายามที่จะนำความเข้าใจที่เกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา หรือที่เรียกว่า เชมา (Schema) โครงสร้างทางปัญญานี้ประกอบด้วย ความหมาย หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ อาจเป็นเพียงความเชื่อ

ความเข้าใจ คำอธิบายความรู้ของบุคคลนั้น (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2546 : 28) ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการที่เด็กที่แต่ละคนมีวิธีการของตนเองในการรวบรวม จัดระบบโครงสร้างของประสบการณ์เบื้องต้น แล้วรวบรวมและมีการจัดใหม่ในระบบโครงสร้างของทั้งประสบการณ์เดิม ประสานกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีพ การรวบรวมความรู้และการจัดระบบโครงสร้างของประสบการณ์นำไปสู่แบบแผนความคิดของเด็ก ซึ่งแบบแผนความคิดของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงและปรุงแต่งไปตามปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ 2540 : 46)

ทฤษฎีการสอนของ บรูเนอร์ (สจวร์ต โกวตเชก 2537 : 45 , อ้างอิงจาก Bruner 1966 : 35-36) เชื่อว่า ครูสามารถช่วยจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ที่เรียนได้ โดยเสนอว่า การจัดการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการว่าเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้และการสอน กล่าวคือ ทฤษฎีพัฒนาการจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาความรู้และวิธีการสอน ในการศึกษาเนื้อหาใด มาสอนเด็กนั้นควรจะได้พิจารณาว่าในขณะนั้นเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด มีความสามารถเพียงใด กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องพัฒนาการและความสามารถของเด็ก บรูเนอร์ กล่าวว่า เราจะสามารถสอนวิชาใดๆ ก็ได้โดยมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมให้กับเด็ก คนใดคนหนึ่งในระดับอายุใดก็ได้ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตามทฤษฎีของ บรูเนอร์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

1 การสัมผัส (Enactive) เป็นช่วงที่เด็กแสดงให้เห็นถึงความสามารถสติปัญญา โดยผ่านการกระทำ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2 มโนภาพ (Iconic) เป็นช่วงที่พัฒนาการทางการคิดของเด็กอยู่ที่การมองเห็นและการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เด็กจะสามารถสร้างจินตนาการหรือมโนภาพขึ้นภายในใจได้

3 สัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นขั้นที่เด็กจะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษาได้

นอกจากนี้ บรูเนอร์ ยังได้เสนอแนะหลักการวิธีการสอนดังต่อไปนี้

1 ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายใน (Self-Motivation) และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากค้นพบสิ่งที่ยู่อรอบๆ ตนด้วยตนเอง ดังนั้น ครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อให้เด็กมีโอกาสที่จะสำรวจค้นพบ และเขายังเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและความเต็มใจในการเรียนของเด็ก

2 โครงสร้างของบทเรียน (Structure) จะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และธรรมชาติของบทเรียน ครูควรแนะแนวให้เด็กเห็นหรือค้นคว้าความสัมพันธ์ของสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูควรสำรวจความรู้พื้นฐานที่เด็กจำเป็นต้องมีเพื่อค้นพบความรู้ใหม่ด้วย

3 จัดลำดับความยากง่าย (Sequence) ของบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และวิธีการที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือในการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม คือ Enactive, Iconic และ symbolic

4 แรงเสริมด้วยตนเอง (Self-Reinforcement) บรูเนอร์ เชื่อว่า แรงเสริมด้วยตนเองมีความหมายต่อผู้เรียนมากกว่าแรงเสริมภายนอก

เบรค และวินสเลอร์ (Brek & Winsler 1995 : 35) เชื่อว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน โดยบุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันนั้น การสนับสนุนและให้คำแนะนำโดยผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างค่านิยมและสติปัญญาให้แก่เด็กมาก แต่อย่างไรก็ตาม เด็กยังมีจุดยุ่งยากที่ต้องการการชี้แนะจากผู้ใหญ่ เรียกว่า Zone of Proximal Development ซึ่งหมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

การให้การช่วยเหลือและแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (Assisted Learning) เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้เป็นการช่วยเหลืออย่างพอเหมาะเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเพื่อให้มีการช่วยเหลือเด็กเรียกว่า การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการให้การแนะนำ (clue) การช่วยเตือนความจำ (reminder) การกระตุ้นให้คิด (encouragement) การแบ่งปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ง่ายลง (breaking the problem down into step) การให้ตัวอย่าง (providing and example) หรือสิ่งอื่นๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) มีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

- 1 เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา
- 2 เข้าใจปัญหาและวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน
- 3 บรรยายภาคที่อบอุ่นและการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
- 4 รักษาภาวะแห่งการเรียนรู้ของเด็ก (Zone of Proximal Development)
- 5 การสนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา

ครูมีหน้าที่ในการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และต้องให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย สาธิต และให้เด็กมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาและวิธีการอื่นๆ เช่น การวาด การเขียน การทำงานศิลปะหลายๆ รูปแบบ เพื่อเป็นการจัดระบบความคิดของเด็กเอง แล้วให้โอกาสเด็กแสดงออกตามวิธีการต่างๆ ของเด็กเองเพื่อครูจะได้รู้ว่าเด็กต้องการจะทำอะไร

จากทฤษฎีของชาวต่างประเทศข้างต้น กุลยา ดันติผลาชีวะ ได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาพัฒนาเป็นทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญา เพื่อพัฒนาปัญญาเด็ก เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้องเข้าถึงความเป็นองค์รวมของเด็กได้แก่ สภาพร่างกาย จิตใจ ปัญญา และบริบทของตัวเด็กที่เป็นเงื่อนไขบ่งชี้ถึงความต้องการและความสนใจในการเรียน การจัดการเรียนรู้เน้นเด็กเป็นสำคัญนี้ ต้องมีลักษณะของการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจ

ของเด็ก สร้างให้ผู้เรียนเกิดการรวมคิดร่วมกัน และการรู้ตนเองตลอดเวลาของการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมสำหรับผู้เรียน 5 ประการ (จิตเกษม ทองนาค 2548 1 – 3) คือ

1 ปฏิบัติการคิด (Active learning)

การสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นการสอนที่กระตุ้นความใคร่รู้ใคร่เห็นของเด็ก การได้หยิบ ไข้จับ ได้สัมผัส ได้เห็น เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งสี่ ครูต้องจัดกิจกรรมการสอนที่ให้โอกาสเด็กได้ปฏิบัติและได้คิดอย่างแท้จริง เด็กทุกคนต่างอยากเห็นสิ่งที่แปลกไป อยากรู้สิ่งแวดลอมรอบตัว โดยเฉพาะเด็กหากเขาได้รับการตอบสนองที่ดี การพัฒนาปัญญาจะก้าวไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความอยากเป็นทางนำไปสู่การเรียนรู้ การตอบสนองความอยากรู้จึงเป็นทางนำไปสู่การค้นหา ผลที่ตามมาคือ การเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูจึงควรใช้วิธีให้เด็กลงมือกระทำด้วยความคิดร่วมกันให้มากขึ้น

การให้เด็กปฏิบัติการคิด คือ การที่เด็กได้กระทำใดคิดปัญหาจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาพัฒนาโครงสร้างความรู้ได้จากการคิดกระทำ โดยมีครูเป็นผู้มีส่วนร่วมให้ความเห็นในการสร้างความเข้าใจ ตัวกระตุ้นให้เกิดการคิดมีหลากหลาย ได้แก่

- 1) คำถามที่ต้องค้นคำตอบ
- 2) บัตรคำ/วลี/ประโยค ที่ต้องแสดงขั้นตอนให้ลำดับ หรือสร้างผลงานรู้คำตอบ
- 3) บัตรภาพ ที่มีความหมายต่อการคิด ซึ่งบัตรภาพต้องเป็นภาพที่ระคนคำตอบ
- 4) วัสดุหรือสื่อต่าง ๆ ที่ต้องการทำให้เต็มรูปหรือต้องสร้างผลงานที่นำไปสู่คำตอบ
- 5) กิจกรรมการสอนที่กำหนดขึ้น ต้องมีเป้าหมายต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร

2 การแสดงออก (Behaving well)

ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออก ด้วยการให้อิสระแก่เด็กในการคิดและกระทำ กิจกรรมการเรียนรู้ ปกติแล้วผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่พร้อมจะร่วมมือและเข้าร่วม กิจกรรมการสอนเสมอ เพียงแต่ครูให้ออกาสเด็ก เรียนตามความสนใจและรู้สึกสบายใจ หลักการสำคัญคือ การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการลง การแสดงออกของเด็กต้องเป็นการแสดงออกที่นำไปสู่การเรียนรู้ คือ

- 1) การสังเกต เด็กสามารถบอกได้ว่าสังเกตพบอะไรจากการศึกษา เทคนิคที่จะทำให้เด็กสังเกต คือ การให้เรียบเทียบ วิเคราะห์ ตั้งประเด็น หรือหาจุดเด่น จุดด้อยของสิ่งที่เรียนเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการ
- 2) การจำแนกโดยหลักการและเหตุผล เด็กต้องแสดงความสามารถในการจำแนก โดยการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาเป็นเหตุผลของการจำแนกได้
- 3) การสื่อสาร กิจกรรมที่กำหนดขึ้นตอนกระตุ้นให้เด็กพูดสนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีข้อสรุปของกลุ่มที่เกิดจากการคิดอย่างชัดเจนมีวิธีนำเสนอที่น่าสนใจ วิธีที่นำมาใช้เพื่อให้เด็กคิดและมีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กัน เช่น การสัมมนา การอภิปราย การใช้พลวัตกลุ่ม การระดมสมอง

4) การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ นั้น จะเป็นการปฏิบัติด้วยการลงมือกระทำ การคิด การพูด หรือการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ แต่ผู้เรียนทุกคนต้องปฏิบัติ การจัดกลุ่มที่ดีที่สุดสำหรับการเรียน คือ กลุ่ม 5 – 6 คน

5) การคิด การกระตุ้นให้เด็กคิด เริ่มจากการใช้คำถามของครูในการคิดค้นหาคำตอบ ครูอาจตั้งประเด็นคำถามให้คิดรวมกันหรือให้คิดคนเดียวขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียน การสอนที่ครูกำหนด จุดสำคัญคือ กิจกรรมการสอนของครูต้องมีลักษณะกระตุ้นความคิด เช่น ลำดับข้อความ การเรียงขั้นตอนปฏิบัติการจำแนกองค์ประกอบรวม เป็นต้น

3 การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning)

ความร่วมมือในแง่ของการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กำลังใจ ให้ดูแลกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีการปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกและไว้วางใจ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคม โดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม ได้เรียนรู้บริบทสังคม การทำงานเป็นกลุ่มทำให้เด็กได้พูดสนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปรายและได้สังเกตทบทวนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และสิ่งที่เกิดกับเด็ก ได้แก่

1) จูงใจผู้เรียนเพราะได้ทำงานร่วมกัน สนุกกับการคิดร่วมกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

2) เพิ่มพูนการปฏิบัติการเชิงวิชาการ เพราะเด็กได้กรอบแนวคิดใหม่ ๆ ได้แก้ปัญหา ได้การค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ จากเพื่อนและจากผลการคิดของกลุ่ม

3) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ แบบมีการคิดและลงมือกระทำที่นำไปสู่การค้นพบคำตอบร่วมกับกลุ่ม

4) เพิ่มการยอมรับนับถือแก่กัน เพราะเกิดการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน

5) เพิ่มทักษะทางภาษาและการพูด ด้วยการเสนอความคิดเห็นให้กลุ่มยอมรับและหาข้อตกลงร่วมกัน

6) เตรียมผู้เรียนเข้าสู่สังคมปัจจุบันด้วยการแก้ปัญหาาร่วมกัน สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง

7) ปรับปรุงประสิทธิภาพครู เฉพาะครูต้องศึกษาแนวทางทำให้เด็กบรรลุจุดประสงค์กลุ่มและการเรียนที่ต้องการครูต้องใช้เทคนิคการสอนหลายประการร่วมกันและประเมินการทำงานกลุ่มเพื่อให้เกิดผลสะท้อนกลับกลุ่มที่ได้เรียนรู้

4 การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery learning)

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ข้อความรู้อย่างแท้จริง ต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ(Discovery learning) การสอนเพื่อให้มีการค้นพบนี้ ครูต้องมีความรู้เต็มที่ รู้วิธีสอน รู้พัฒนาการตามวัยเรียนของเด็ก ต้องรู้ว่าเด็กรู้อะไรมาก่อนผลที่ตามมา

คือ การสอนเพื่อให้ค้นพบตามหลักการจิตปัญญาเน้นที่ว่า ครูไม่ใช่ผู้ให้ แต่เป็นผู้ทำให้เด็กมีประสบการณ์ต่อเนื่องที่บังเกิดความรู้ด้วยการป้อนข้อมูลกลับของครู โดยใช้หลักการค้นคว้า 3 ประการ คือ

- 1) การค้นหาคำตอบ จากกิจกรรมที่ครูกำหนดเด็กดำเนินการตาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้จากสิ่งที่ครูให้ค้นเพื่อหาคำตอบ โดยผู้เรียนต้องค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
- 2) สร้างมโนทัศน์ขึ้นเอง โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับจากครูประกอบการค้นคว้าของเด็ก ทำให้สามารถสรุปเป็นมโนทัศน์ที่จัดเจนได้
- 3) ให้ประยุกต์มโนทัศน์ ครูจะเสนอแนวทางหรือปัญหาใหม่ให้ผู้เรียนแก้ไข โดยใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาใช้ในการคิด การได้คิดซึมซับที่ละน้อยทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการยืดและขยายความรู้ที่มีอยู่ให้กว้างขวางขึ้น

จุดสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนรู้โดยการค้นพบได้ คือ การป้อนผลประเมินการทำงานของเด็กกลับ โดยครูชี้ให้เป็นผลการกระทำของเด็กที่อาจเป็นงานบุคคลหรือจากผลงานกลุ่มว่าถูกผิดอย่างไร ในแง่ หลักการ และทฤษฎี การป้อนข้อมูลกลับหลาย ๆ ครั้งของครูจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หลักการสำคัญที่ทำให้เด็กได้ค้นพบ คือ

- 1 สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนรวมในกิจกรรม
- 2 มีผลปรากฏจริงชัดเจน เช่นผลงานประดิษฐ์และผลงานการคิด

5 ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Progress)

ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ของเด็กที่เพิ่มขึ้นเป็นระยะ ๆ ระหว่างกระบวนการเรียนการสอนจากลำดับที่ง่ายไปถึงลำดับที่ยากที่สุด การสร้างความก้าวหน้าให้เด็กต้องเริ่มจากจุดที่ง่ายที่สุดก่อน แล้วเปิดโอกาสให้เห็นความสำเร็จของตน เพื่อเป็นกำลังใจที่จะผลักดันให้ก้าวหน้าในขั้นตอนต่าง ๆ ไปด้วยการติดตามลำดับจากง่ายไปหายาก การเรียนรู้หลักการง่าย ๆ อย่างเข้าใจและจำได้สำคัญสำหรับการเรียนมาก ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ในการประเมินความก้าวหน้าและการบอกให้เด็กทราบมีความต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก กิจกรรมที่ครูต้องทำขณะดำเนินการสอน คือ ประเมินเด็กอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทางอารมณ์และสังคม

การทดสอบ เป็นวิธีการประเมินความก้าวหน้าที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก หากความต้องการประเมินความก้าวหน้าควรใช้การทดสอบเป็นระยะ หรือประเมินด้วยการใช้รูปแบบการประเมินอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม เช่น การทดสอบด้วยคำถาม การสะสมผลงาน การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินทางอ้อมด้วยการประชุมปรึกษาระหว่างครูและผู้ปกครอง

การป้อนผลประเมินกลับ (Feedback) มีความสำคัญมากในกระบวนการสอนแบบจิตปัญญา เพราะเป็นการสะท้อนให้รู้ว่าเด็กรู้ มีสิ่งใดที่ต้องเพิ่มเติม

การป้อนข้อมูลกลับมี 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 คือ เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองว่ามีการเรียนรู้ระดับใด

ลักษณะที่ 2 คือ มาจากครูเป็นผู้บอกให้ทราบหรือแสดงให้เห็น การแสดงออกของเด็ก ด้วยการป้อนข้อมูลกลับ ถ้าเป็นพฤติกรรมอาจแสดงโดยภาพวิดิทัศน์ ถ้าเป็นผลงานอาจให้เด็กศึกษาผลงานของตนที่ผ่านไปในช่วงระยะเวลา เพื่อเป็นการเปรียบเทียบพัฒนาการข้อสำคัญ ข้อมูลที่ต้องป้อนกลับจะต้องเป็นทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการให้พัฒนาตาม จุดประสงค์

นอกจากนี้ วรรณถ รักษกุลไทย (2544 : 174) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการจัด ประสพการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ ริสัน (Rison) ที่เชื่อว่า วัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ นานี้แน่นอนสำหรับเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กปฐมวัยอยู่ ทำให้เด็กมีความสุข เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจในผู้อื่น โดยในวัยอนุบาลนั้น แบ่งออกเป็น 2 ช่วง อายุ คือ

วัยเด็ก (อายุ 2-5 ปี) เป็นขั้นของความเป็นตัวของตัวเองหรืออับอาย ไม่แน่ใจตัวเอง ขาดสังเกต ขาดสงสัย ชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง

วัยเล่น หรือวัยก่อนเรียน (อายุ 4-7 ปี) เป็นขั้นของความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกรู้จักคิด โดยเด็กในวัยนี้จะพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ทางความคิด สถิติปัญญา และความอยากรู้อยากเห็น มากขึ้น ดังนั้น เด็กในวัยนี้ควรได้รับอิสระทางความคิด และการกระทำภายใต้กรอบที่วางไว้โดยไม่บังคับเด็กมากเกินไป เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองในแต่ละขั้นพัฒนาการได้อย่างสมบูรณ์

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กทุกคนมีธรรมชาติในการอยากรู้อยากเห็น ใฝ่ใจใคร่เรียนรู้ และมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยแต่ละคนสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามพัฒนาการแต่ละคน ดังนั้น การให้โอกาสเด็กได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการ ไม่มีการบังคับให้ตามที่ต้องการ และส่งเสริมให้ลงมือทำด้วยตนเอง หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ถ้าครูผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ดังกล่าว จะทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย จะเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กด้วย

3.4 หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก นักเรียนจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากสภาพแวดล้อมรอบตัว การกระทำ การรับรู้จากรูปธรรมมากกว่านามธรรม การมีส่วนร่วมและการลงมือกระทำด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น การได้รับคำชมเชย จะช่วยให้เกิดมีความภูมิใจ ดังนั้น การจัดการศึกษาให้เด็กวัยนี้ที่มีประสิทธิภาพ ควรนำวิชาการต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน เป็นกิจกรรมที่ได้สัดส่วน เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยมีครูเป็นผู้แนะนำการทำกิจกรรมต่างๆ และให้เด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมเอง นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมในรูปแบบของการเล่น เพื่อให้เด็กสนุกสนานเกิดการค้นพบ รู้จัก การแบ่งประเภทของการจัดกลุ่ม การแก้ปัญหา การใช้ภาษา ตลอดจนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้น หลักการจัดอนุบาลศึกษาที่ดี จึงเป็นแนวทางที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา อนุบาลให้สูงขึ้นมากที่สุดและดีที่สุด แม้จะปฏิบัติให้ครบทั้งหมดได้ยาก แต่โรงเรียนสามารถ

ทำกิจกรรมอื่นทดแทนได้ การจัดตามหลักการต่าง ๆ ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติม แต่อยู่ที่การพัฒนาตนเองของบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญให้สามารถจัดอนุบาลศึกษาได้ถูกต้อง โดยอาศัยผลการวิจัยและทฤษฎีพัฒนาการเด็กอย่างแท้จริง เพื่อให้เด็กแต่ละคนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตน (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 5-6)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2533 7-10) ได้เสนอหลักการจัดอนุบาลศึกษาที่ดี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการ สรุปได้ดังนี้

1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก พัฒนาการทุกด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์-จิตใจ และสติปัญญา มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งจะพัฒนาได้จากการที่ผู้ใหญ่ให้การส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำในทางที่ดีเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เด็กจะพัฒนาทางด้านสังคมและสติปัญญาได้จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยตนเอง

2) หลักสูตร (แนวการจัดประสบการณ์) เป้าหมายหลักสูตร ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างมีชีวิตชีวา และให้ได้รับประสบการณ์หลากหลายจากการทำกิจกรรมและการเล่น โดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็กเกี่ยวกับชีวิตในชุมชนและในโลก หลักสูตรไม่ได้เป็นแต่เพียงเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนหรือการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมเท่านั้น หากยังรวมถึงตารางกิจกรรมประจำวันของเด็ก ในการนำหลักสูตรไปใช้กับเด็ก ควรใช้หลักที่ว่าเด็กเรียนรู้จากกระทำด้วยตัวของเด็กเอง และจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดให้แก่เด็ก

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองควรได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าเยี่ยมโรงเรียนและมีส่วนสนับสนุนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก เพราะเด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญแก่ครอบครัวของเด็กด้วย จึงจะสามารถจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรพัฒนาหาวิธีการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียนควรตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กเป็นอันดับแรก

4) คุณสมบัติของบุคลากรและพัฒนาบุคลากร โรงเรียนต้องเข้าใจในพัฒนาการและความต้องการของเด็ก คุณภาพบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อคุณภาพของหลักสูตรอนุบาลศึกษา การวิจัยพบว่า การศึกษาอบรมบุคลากรเรื่องพัฒนาเด็กหรือการศึกษาอนุบาล มีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นแก่เด็ก เช่น ทำให้เด็กมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ดีขึ้น และพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญาดีขึ้น

5) การบริหารงาน วิธีการบริหารโรงเรียนมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในโรงเรียนทุกเรื่อง การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจะสร้างสรรค์ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดดูแลเด็กให้มีคุณภาพดี การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการสื่อสารที่ดีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน มีความมั่นคงทางการเงิน และให้ความสนใจต่อความต้องการและสภาพการทำงานของบุคลากร

6) บุคลากร สิ่งสำคัญที่จะกำหนดคุณภาพของโรงเรียน คือ การจัดทำหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากร ซึ่งควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และอัตราส่วนที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการดูแลเด็กแต่ละคน จากผลการวิจัยยืนยันว่า บุคลากรที่รับผิดชอบเด็กจำนวนน้อย จะมีผลต่อการพัฒนาของเด็ก ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเด็ก ลดความก้าวร้าว และทำให้เด็กมีความร่วมมือกันมากขึ้น

7) การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางกายมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการทั้งหมดของเด็กและผู้ใหญ่ การจัดพื้นที่และสื่ออย่างมีคุณภาพ มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก ขนาดของพื้นที่ การจัดการ และการใช้พื้นที่ทั้งในและนอกอาคาร จำเป็นต้องมีการประเมิน

8) สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การวางแผนหลักสูตรที่ดีหรือปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ไม่สามารถทดแทนสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็กได้ โรงเรียนอนุบาลที่มีคุณภาพต้องมุ่งป้องกันการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ และเตรียมการสำหรับเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็กในด้านการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

9) อาหารและการบริการเด็ก ต้องได้รับอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่า จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับนิสัยในการกินอาหารที่ถูกต้อง

10) การประเมินผล การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเป็นระบบ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงและรักษาระดับคุณภาพของโรงเรียน การประเมินผลจึงขึ้นอยู่กับเป้าหมายและความต้องการที่จะชี้จุดเด่นจุดด้อย ตามองค์ประกอบของหลักการจัดอนุบาลที่ดี

โดยสรุป หลักสำคัญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะต้องสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กอยู่ในที่ที่ปลอดภัย สะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก มีของเล่นที่หลากหลาย จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กโดยครูเป็นผู้สนับสนุนและร่วมเรียนกับเด็ก ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูจะต้องสังเกตและประเมินการสอนของตนเองควบคู่ไปกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก สร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวเด็ก ผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

4. คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

4.1 คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามมาตรฐานกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

จากวิกฤตการณ์ทางการศึกษาของประเทศไทยที่สำคัญคือเรื่อง คุณภาพการศึกษา

ทำให้ต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ออกไปคือนักเรียนที่มีคุณภาพ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีคุณภาพ สนองต่อความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษา สถานศึกษาจึงต้องตระหนัก และมีการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนรู้ให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียน และชุมชน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ กำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์โดยยึดมาตรฐานในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักดังแสดงไว้ในตาราง 2 - 13 ดังนี้ (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 28 – 36)

ตาราง 2 มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนัก สวมสูง และ เส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์ อายุ	น้ำหนักและสวมสูงได้สัดส่วนตามเกณฑ์		
	เส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ		
ตัวบ่งชี้ที่ 2 รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย	ยอมรับประทาน อาหาร ที่มีประโยชน์	รับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ได้บางชนิด	รับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ได้หลายชนิด
	ล้างมือได้	ล้างมือหลังจากใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม	ล้างมือหลังจากใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม และ ก่อนรับประทานอาหาร
	บอกความต้องการ เมื่อจะขับถ่าย	ขับถ่ายเป็นเวลา	
	พักผ่อนเป็นเวลา		
	ปฏิบัติตนให้ปลอดภัย	ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น	

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 28

ตาราง 3 มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว
และประสานสัมพันธ์กัน

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคลื่อนไหวร่างกาย อย่างคล่องแคล่วและ ทรงตัวได้ดี	วิ่งแล้วหยุดได้	วิ่งและหยุดได้โดยไม่ เสียการทรงตัว เล็กน้อย	วิ่งอย่างรวดเร็วและ หยุดได้โดยไม่เสียการ ทรงตัว
	กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้	กระโดดขาเดียว อยู่กับที่ได้	กระโดดขาเดียวไป ข้างหน้าได้อย่าง ต่อเนื่อง
	เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้	เดินขึ้น ลงบันได สลับเท้าได้	เดินขึ้น ลงบันได สลับเท้าได้อย่าง คล่องแคล่ว
	เดินตามแนว ที่กำหนดได้ให้	เดินต่อเท้าไป ข้างหน้าตามแนวได้	เดินต่อเท้าถอยหลัง ตามแนวได้
ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถใช้มือได้ อย่างคล่องแคล่ว	โยนลูกบอลได้	โยนลูกบอลไป ข้างหน้าได้	โยนลูกบอลไป ข้างหน้าอย่างมี เป้าหมาย
	รับลูกบอลโดยใช้มือ ทั้งสองและลำตัวช่วย	รับลูกบอลได้โดยไม่ ใช้ลำตัวช่วย	รับลูกบอลที่กระดอน จากพื้นได้
	ลากเส้นมีลักษณะเป็น วงกลม	เขียนรูปสี่เหลี่ยมมี มุมชัดเจน	เขียนรูปสามเหลี่ยม มีมุมชัดเจน
	ตัดกระดาษขาด จากกันได้	ตัดกระดาษ ตามแนวเส้นได้	ตัดกระดาษตาม แนวเส้นได้โดย ไม่มีรอยหยัก
	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดใหญ่	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเล็ก	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเล็ก

ตาราง 4 มาตรฐานที่ 3 การมีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 แสดงออกทางอารมณ์ อย่างเหมาะสมกับวัย และสถานการณ์	ราเริง แจ่มใส อารมณ์ดี		
	เริ่มแสดงออกทาง อารมณ์ได้เหมาะสม กับบางสถานการณ์	แสดงออกทาง อารมณ์ได้เหมาะสม กับบางสถานการณ์	แสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับ สถานการณ์
ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น	เริ่มมีความมั่นใจ ในตนเอง	มีความมั่นใจ ในตนเอง	มีความมั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออก
	พึงพอใจในตนเองขึ้น ชมความสามารถและ ผลงานของตนเอง	พึงพอใจในตนเอง ขึ้นชมความสามารถ และผลงานของ ตนเองและผู้อื่นได้บ้าง	พึงพอใจในตนเอง ขึ้นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง และผู้อื่น

ทิมา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 30

ตาราง 5 มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัยในตนเองและ มีความรับผิดชอบ	เริ่มรู้จักเก็บของเล่น ของใช้	เก็บของเล่น ของใช้ เข้าที่ได้	จัดเก็บของเล่นของใช้ เข้าที่ได้เรียบร้อย
	ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	รับผิดชอบงานที่ ได้รับมอบหมาย สำเร็จ	มุ่งมั่นที่จะทำงานให้ สำเร็จด้วยตนเอง
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์ สุจริต และ ยอมรับความผิดพลาด ของตนเองและผู้อื่น	เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็น ของตนเองและสิ่งใด เป็นของผู้อื่น	ไม่แย่งหรือหยิบของ ผู้อื่นมาเป็น ของตนเอง	ไม่หยิบของผู้อื่น มาเป็นของตนเอง
	เริ่มรู้จักการขอโทษ	รู้จักขอโทษและ ให้อภัย	รู้จักขอโทษและ ให้อภัย
ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณาและ ช่วยเหลือแบ่งปัน	เริ่มแสดงความรัก เพื่อนและสัตว์	แสดงความรักเพื่อน และสัตว์เลี้ยง	แสดงความรักเพื่อน เด็กที่เล็กกว่า และสัตว์ต่างๆ
	เริ่มแบ่งปันสิ่งของ	แบ่งปันและเริ่ม ช่วยเหลือผู้อื่น	แบ่งปันและให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น
ตัวบ่งชี้ที่ 4 รู้จักประหยัด	ไม่ทำลายสิ่งของ เครื่องใช้	รักษาสีของที่ใช้ ร่วมกัน	รู้จักใช้สิ่งของ/ เครื่องใช้ / น้ำไฟ อย่างประหยัด

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 31

ตาราง 6 มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจและมีความสุขกับศิลปะดนตรี และการเคลื่อนไหว	สนใจและมีความสุขขณะทำงานศิลปะ		
	สนใจและมีความสุขกับเสียงเพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว		สนใจชื่นชม มีความสุขกับเสียงเพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ	สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ		
ตัวบ่งชี้ที่ 3 รักการออกกำลังกาย	แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี		

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 32

ตาราง 7 มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง	เริ่มแต่งตัวด้วยตนเอง	แต่งตัวได้ด้วยตนเอง	เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองและแต่งตัวด้วยตนเอง
	รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง	รับประทานอาหารได้โดยไม่หกเลอะเทอะ	รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 32

ตาราง 8 มาตรฐานที่ 7 การรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดูแลรักษาธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	สนใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว		
	ทิ้งขยะถูกที่		
		ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ	
			ช่วยดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัว
ตัวบ่งชี้ที่ 2 สัมมาคารวะและ มารยาทตาม วัฒนธรรมไทย	แสดงความเคารพได้		
		รู้จักกล่าวคำขอบคุณ และขอโทษ	
			ปฏิบัติตนได้เหมาะสม ตามกาลเทศะ

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 33

ตาราง 9 มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี
ของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	เริ่มรู้จักรอคอย	รู้จักรอคอย	รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง ได้
	เริ่มเล่นกับ เด็กอื่น	เล่นร่วมกับ เด็กอื่นได้	เล่นหรือทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มได้
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข	เริ่มปฏิบัติตาม ข้อตกลงง่ายๆ	ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน	
		เริ่มรู้จักการเป็น ผู้นำผู้ตาม	เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 33

ตาราง 10 มาตรฐานที่ 9 การใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนทนาโต้ตอบ/เล่า เรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่อง ด้วยประโยคสั้นๆ	สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยค ต่อเนื่อง	สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นเรื่องราวได้
	ฟังและปฏิบัติตาม คำสั่งง่ายๆ	ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่ง ที่ต่อเนื่องได้	ฟังแล้วนำมา ถ่ายทอดได้
ตัวบ่งชี้ที่ 2 อ่านเขียนภาพและ สัญลักษณ์ได้	สนใจเรื่องที่ผู้อื่น อ่านให้ฟัง	เปิดและทำทำ อ่านหนังสือ	เปิดและทำทำอ่าน หนังสือ พร้อมทั้งเล่า เรื่องไปด้วย
	ขีดเขียนเส้น อย่างอิสระได้	ขีดเขียนเป็นเส้น คล้ายตัวหนังสือ	เขียนชื่อของตนเอง/ คำ/ข้อความที่ลอกแบบ หรือจำมา

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 หน้า 34

ตาราง 11 มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความคิดรวบยอด ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ	จำแนกสิ่งของได้ ตามสี รูปทรง	จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด	จำแนกสิ่งของได้ตาม สี รูปทรง ขนาด น้ำหนัก
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แก้ปัญหาในการเล่น หรือทำกิจกรรมต่างๆ	ขอความช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหา	พยายามแก้ปัญหาด้วย ตนเองหลังจากได้รับคำ ชี้แนะ	พยายามหาวิธี แก้ปัญหาด้วยตนเอง
	เริ่มตัดสินใจ ในเรื่องง่ายๆ	รู้จักตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น	ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่ เกิดขึ้น

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 34

ตาราง 12 มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทำงานศิลปะตาม ความคิดของตนเอง	สร้างผลงานตาม ความคิดของตนเอง	สร้างผลงานตาม ความคิดของตน โดยมีรายละเอียด เพิ่มขึ้น	สร้างผลงานตามความคิด ของตนเอง โดยมี รายละเอียดเพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงท่าทางตาม ความคิดของตนเอง	แสดงท่าทางตาม จินตนาการ	แสดงท่าทางตาม ความคิดจินตนาการ อย่างอิสระ	แสดงท่าทาง เล่นบทบาท สมมติตามจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้ที่ 3 เล่าเรื่องราวหรือนิทาน ตามความคิดของตนเอง	เล่าเรื่องราวตาม จินตนาการ	เล่านิทานหรือ เรื่องราวตาม จินตนาการได้	เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิด หรือเล่าเรื่องราวตาม จินตนาการได้

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 35

ตาราง 13 มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว	รวมกิจกรรมด้วยความ สนใจสนใจ ระยะเวลา สั้นๆ	รวมกิจกรรมด้วยความ สนใจได้นานขึ้นอย่างมี ความสุข	รวมกิจกรรมด้วยความ สนใจตั้งแต่ต้นจนจบ อย่างมีความสุข
	มีความสนใจชอบให้อ่านหนังสือให้ฟัง	มีความสนใจในการอ่านเขียน	รักหนังสือและมีความ สนใจในการอ่าน เขียน
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสวงหาคำตอบด้วย วิธีการที่หลากหลาย	ใช้คำถามได้	ถามคำถามเกี่ยวกับ เรื่องที่สนใจ	ถามคำถาม/แสดงความคิดเห็นเรื่องที่สนใจ
	แสวงหาคำตอบ/ ข้อสงสัยต่างๆ	แสวงหาคำตอบ/ข้อ สงสัยด้วยวิธีการต่างๆ	แสวงหาคำตอบ/ ข้อ สงสัย ด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย
	เริ่มเชื่อมโยงความรู้ และทักษะต่างๆ ใช้ ในชีวิตประจำวัน	เชื่อมโยงความรู้และ ทักษะต่างๆ ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	เชื่อมโยงความรู้และ ทักษะต่างๆ ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ดี

ที่มา กรมวิชาการ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 หน้า 35

จากข้อมูลทีกลาวมา สรุปได้ว่า หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เนื่องจากมีการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ โดยยึดมาตรฐานในจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยตามความสามารถและความแตกต่างของบุคคล

4.2 คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ 6 ด้าน

ในการศึกษาคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเอกชนของ เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ (2546 :5-7) ที่กำหนดว่า คุณภาพของการจัดการศึกษา จะต้องมอง 6 ด้านคือ การสร้าง หลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ดังมีรายละเอียด แต่ละด้าน ต่อไปนี้

4.2.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

ในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กนักเรียนระดับอนุบาล ต้องส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วม ให้มีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้านการเรียนควบคู่ไปกับการเล่น โดยใช้หลักให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำของตนเอง ดังที่กรมวิชาการ (2546 :5) ได้กล่าวไว้ เกี่ยวกับหลักสูตรที่เหมาะสม โดยการพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก มุ่งพัฒนาเด็ก ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เด็กเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ และ ควรเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติและเด็กด้อยโอกาส รวมไปถึงเด็กพิเศษได้รับการพัฒนา ไปพร้อมๆ กัน ต้องมีการยอมรับในวัฒนธรรม และภาษาของเด็กทุกๆ คน ทำให้เด็กรู้สึกเป็นสุข ขณะที่กำลังเรียนอยู่ และเติบโตขึ้นด้วยความรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ วาโร เฟิงส์วาล์ (2544 :226) ได้กล่าวถึงหลักสูตรที่เหมาะสมนั้นจะต้องมุ่งพัฒนาเด็กในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และ ประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก และนอกจากนี้ หลักสูตรที่เหมาะสม ควรร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของตน ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดปี และสามารถติดตามผลและเห็นร่องรอยการจัดการ การศึกษาที่ตรงกับสภาพชุมชน และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของ โรงเรียนและชุมชน ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพมากขึ้น สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตาม เป้าหมายทางการศึกษาของประเทศ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2546 :44) เช่นเดียวกับ รุ่ง แก้วแดง (2544 :14) ที่ว่า การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ควรให้สถานศึกษาทำการศึกษาวิเคราะห์และ ดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนและท้องถิ่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ควรมาจากการมีส่วนร่วมของคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้เด็กมีส่วนร่วมและมีความสุขในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการเล่น นอกจากนั้นควรคำนึงถึง พื้นฐานประสบการณ์เดิมและความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสโอกาสให้เด็กพิเศษและเด็กด้อยโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ

4.2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

การสร้างสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนในระดับปฐมวัย มีความสำคัญและมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก โดยผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลจำเป็นต้องศึกษา และทำความเข้าใจในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนทั้งภายในและนอกห้องเรียน เพื่อจะได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง (เยาหวา เดชะคุปต์ 2540 : 16) สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546 : 5) ได้กล่าวเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนว่า ต้องอยู่ในสถานที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน สภาพแวดล้อมต้องมีความสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลก ที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคน จะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลในสังคมเห็นความ สำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย และ กรวง ไพรวรรณ (2545 : 47-49) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความปลอดภัย สามารถเรียนรู้ได้ตามธรรมชาติ มีส่วนเด็กเล่น ป่อทราย มีสนามให้เด็กได้วิ่ง ออกกำลังกายกลางแจ้ง เรียนเป็นเล่น เล่นเป็นเรียน เสริมสร้างศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามแนวคิดเด็กเป็นสำคัญ หรือจัดการเรียนการสอนแบบสอนเด็ก

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 31-32) ได้กล่าวว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีหลากหลายวิธีในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กมี ประสบการณ์และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ ซึ่งโรงเรียนจะมีคุณภาพดีเยี่ยม เมื่อสามารถสร้าง สิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียน แสดงความรัก เมตตา เอาใจใส่ต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข สอดคล้องกับพรชัย สมพงษ์พันธุ์ (2546 : 15) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนว่า ต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการคือ 1) ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อาจดำเนินการโดยจัดสถานที่ตัวอาคารและสภาพแวดล้อมให้ถูกหลักสุขาภิบาล และหมั่นตรวจสอบ อาคารเรียนและสภาวะแวดล้อม มีป้ายเตือนการจราจร จัดอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุ จัดการเรียน การสอน ด้านสวัสดิการศึกษา 2) ความปลอดภัยจากโรคติดต่อ ต้องดำเนินการในเรื่อง คุณภาพ

น้ำดื่ม ควบคุมการจัดและจำหน่ายอาหารกลางวัน ห้องน้ำมีความสะอาดมีระบบระบายน้ำทิ้ง
3) ความร่มรื่นสวยงามและความสะดวกสบาย โดยการตกแต่งอาคารสถานที่บริเวณสิ่งแวดล้อมใน
โรงเรียน มีการปลูกสวนหย่อม ไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ มีสนามเด็กเล่น มีห้องพยาบาล
มีที่นั่งสำหรับพักผ่อน 4) ความเหมาะสมกับการพัฒนาการทางร่างกาย การจัดโต๊ะเรียนให้พอดี
กับขนาดร่างกาย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการ
เรียนรู้ของเด็กโดยควรจัดให้สนองต่อความสนใจและความต้องการตามวัยของเด็ก มีสื่อการเรียน
การสอนและของเล่นที่หลากหลาย ให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ จัดสภาพแวดล้อมให้
มีความสะดวกสบาย สวยงาม สดชื่น เป็นธรรมชาติ และปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคติดต่อ
มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการออกกำลังกาย รวมทั้งสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ให้สนุกสนาน
ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

4.2.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างมาก
โดยผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำงานมาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก
ความสะดวกให้ ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและ
การเรียนรู้ของเด็ก โดยผู้สอนและเด็กนักเรียนมีส่วนร่วมช่วยกันคิดริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนเป็น
ผู้สนับสนุน ชี้แนะ และต้องเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้และค้นพบ
ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแล
รับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการ
และการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้
เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก (กรมวิชาการ 2546 6)

กุลยา ดันติผลาชีวะ (2546 71 - 72) ได้กล่าวถึงการจำแนกกิจกรรมให้
เหมาะสมกับเด็ก แต่ละอายุในเวลาเดียวกัน ลักษณะของกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีอายุใกล้เคียงกัน
มี 4 ลักษณะ แต่ละกิจกรรมที่ใช้มีจุดประสงค์ต่างกัน

1) กิจกรรมรวม เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยทุกระดับอายุสามารถปฏิบัติ
ได้พร้อมกัน ลักษณะของกิจกรรมมีความง่ายระดับปานกลาง เด็กแต่ละคนสามารถใช้
ทักษะความคิดและจินตนาการอย่างอิสระตามความสามารถของตน

2) กิจกรรมวุฒิภาวะ เป็นกิจกรรมที่ใช้ความสามารถของเด็กแต่ละคนไม่
เท่ากัน กิจกรรมที่ยุ่งยากสำหรับเด็ก คือ กิจกรรมที่ต้องใช้วุฒิภาวะของพัฒนาการเด็ก เช่น
การตัดกระดาษ โดยครูจะต้องจำแนกให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก

3) กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมอิสระตามความสนใจของเด็ก อาจเป็นกิจกรรม
กลางแจ้ง หรือเล่นในร่ม จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือเล่นอิสระกับเล่นเป็นกลุ่ม

4) กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้สังคม เป็นกิจกรรมเน้นพัฒนาการทางสังคม เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มนักเรียนตามลำดับอายุ โดยพี่ช่วยเหลือน้องเกื้อกูลกันตามวัย ต้องใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสด้วยการเลือกกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมจัดให้เด็ก

นอกจากนี้ วาโร เฟิงส์วส์ดี (2542 : 109) ได้กล่าวถึงการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องมีความสำคัญ และให้คุณค่าต่อเด็ก โดยต้องมุ่งพัฒนาการของเด็ก ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควรให้โอกาสเด็กได้เล่นและลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ เพราะนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ยังต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ภูมิภาวะและความต้องการของเด็กอีกด้วย สอดคล้องกับ สุขพัชรา ชัมเจริญ (2545 : 3) ที่กล่าวถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งดีและมีสุขได้นั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสมให้ผู้เรียนมีศีลธรรม มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ ปลูกและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานการศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม เน้นเนื้อหาสาระและกิจกรรม ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาจากประสบการณ์จริง ให้มีความสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งด้านภูมิภาวะ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดขึ้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การแก้ปัญหาการเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า มีระเบียบวินัยตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ผู้เรียน

4.2.4 การบูรณาการการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในระดับปฐมวัยนั้น ต้องยึดหลักการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอน และสถาบันการศึกษาจะต้องดำเนินการวางแผนจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรมหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางที่ได้กำหนดไว้ (กรมวิชาการ 2546 : 6) โดยรูปแบบการสอนในระดับปฐมวัยนั้นจะไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการ ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ 2546 : 58) สอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2546 : 46) ได้กล่าวไว้ว่าการบูรณาการการเรียนรู้เป็นการนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์

ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จึงเป็นการนำเอาความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

นอกจากนี้ กร่าง ไพรวลัย (2545 : 55) ได้กล่าวถึงการบูรณาการ การเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ของเด็กควรเป็นกระบวนการพัฒนาด้านความคิด สติปัญญาและจิตใจ ไปพร้อมๆ กัน เป็นการผสมผสานความรู้ และกระบวนการเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม โดยอาศัย ความเข้าใจของครูที่มีต่อธรรมชาติ การเรียนรู้ และความต้องการของเด็กแต่ละวัย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบองค์รวม มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) ผู้เรียนมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่แตกต่าง

2) ผู้ดูแลที่ดีได้แก่ ผู้ใหญ่ ครู และพ่อ-แม่

3) สารของวิชา ควรเป็นสื่อจริงตามธรรมชาติแวดล้อมนั้นๆ ได้แก่ ผู้คน สิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัตถุ รวมทั้งสังคมรอบตัวนักเรียน

เมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 มีความสมดุลกัน ผ่านหน่วยการเรียนรู้ จะทำให้เด็กสามารถ พัฒนาการเรียนรู้ได้บรรลุจุดประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยเป็นวัยที่ เด็กเริ่มต้นการสำรวจและทำความรู้จักกับโลกภายนอกทั้งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัตถุต่างๆ ผู้คน และโลกภายนอกที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย โลกทัศน์และวิถีคิดของคนใกล้ตัวและคนในสังคม เด็กเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ด้วยการเล่นอันเป็น วิธีเรียนรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัสผ่านอายตนะทั้ง 6 และการฝึกฝนครั้งแล้วครั้งเล่าจนเกิด ความชำนาญ ตามความสามารถของแต่ละคน ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียน สามารถทำได้ ได้แก่ 1) ครูต้องรวบรวมและช่วยกันออกแบบวิธีการเรียนรู้ต่างๆ โดยบูรณาการ การเล่นและฝึกฝนด้วยทักษะให้แนบเนียนเป็นเนื้อเดียวกัน โดยใช้ภาวะความเป็นแม่ของลูก ผู้ประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม เพื่อนำเด็กเข้าสู่การเรียนรู้ 2) มวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิด การเรียนรู้จนเกิดการพัฒนาทั้งกาย ใจ และปัญญา ล้วนเป็นเรื่องราวของสถานการณ์ต่างๆ ใน ชีวิตของเด็ก เช่น การเล่น การทำกิจวัตรประจำวัน การทำงานศิลปะ การเรียนรู้ผ่านดนตรีและ การเคลื่อนไหวตามจังหวะ โดยทำให้ห้องเรียนเป็นเสมือนบ้าน 3) ผู้เรียน ซึ่งเต็มไปด้วย จินตนาการ และมี ธรรมชาติในการเรียนรู้ โดยวิธีการเลียนแบบทั้งท่าทาง และการกระทำภาษา และโลกทัศน์ และวิถีคิดของผู้ใหญ่ มีการรับรู้เรื่องราวต่างๆ โดยวิธีการสังเกตและใช้วิธีการลอง ผิดลองถูกกับสถานการณ์ต่างๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบูรณาการการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียน การสอนโดยการนำศาสตร์แต่ละสาขาหรือเนื้อหาแต่ละวิชาที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสาน หลอมเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไป พร้อม ๆ กัน ซึ่งนอกจากจะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาแล้วยังต้องจัดให้ เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนตลอดจนเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ วัตถุ และ

สิ่งที่เป็บุคคล ให้การเล่นกับการเรียนรู้ไปด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยมีครูเป็นผู้ประสานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร

4.2 5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินพัฒนาการเป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้น หรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม ที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กระดับปฐมวัย ยึดวิธีการสังเกตเป็น ส่วนใหญ่ โดยผู้สอนจะต้องสังเกต และประเมินทั้งการสอนของตน และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจาก ครอบครัว ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยให้ผู้สอนรู้จักวางแผน การจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับ พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา ให้กับเด็กในวันนี้ได้อีกด้วย (กรมวิชาการ 2546 6) ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของ เด็กมีหลักในการประเมินดังนี้

- 1) ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
- 2) ทำการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 3) สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
- 4) ประเมินอย่างเป็นระบบ เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกเป็นหลักฐาน
- 5) ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้

แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีด้วยกัน หลายวิธี ซึ่งผู้ทำการประเมินต้องใช้วิธีการดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ 2546 7)

1) การสังเกตและการบันทึก เป็นวิธีการเบื้องต้นสำหรับการประเมิน โดยเริ่ม จากการสังเกต ซึ่งมี 2 แบบ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมาย แน่นนอนตามแผนที่วางไว้ และอีกแบบหนึ่งคือ การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตใน ขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวัน และเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิด และผู้สอนจดบันทึกไว้ในแบบ บันทึกรายวัน

2) การสนทนา สามารถทำได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมิน ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก และบันทึกผล การสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรม หรือแบบบันทึกประจำวัน

3) การสัมภาษณ์ โดยการพูดคุยกับเด็กรายบุคคล ควรจัดในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด ผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้จากนั้นต้องบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

4) การรวบรวมผลงานที่แสดงถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นแฟ้มผลงาน (Portfolio) เป็นการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยใช้เครื่องมือต่างๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดหมายที่ชัดเจน โดยพิจารณาในการเก็บข้อมูล ดังนี้คือ

4 1 ข้อมูลที่แสดงถึงระดับพัฒนาการ และความสำเร็จเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กกระทำ ซึ่งได้มาจากเครื่องมือประเมิน

4 2 ข้อมูลที่รวบรวมได้จากผลงานต่างๆ ของเด็ก อาจให้เด็กช่วยเหลือทำการเก็บด้วยตัวเอง หรือผู้สอนกับเด็กร่วมกันเลือก

4 3 ข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง

5) การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก โดยมีวิธีการประเมิน ดังนี้

5 1 การประเมินการเจริญเติบโต ทำได้โดยการชั่งน้ำหนักและวัดสวนสูง แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ

5 2 การวัดเส้นรอบศีรษะ เพื่อติดตามการเจริญเติบโตของสมอง โดยถ้าเด็กมีเส้นรอบศีรษะเล็กกว่าปกติ เมื่อเปรียบเทียบกับวัย อาจแสดงถึงความผิดปกติของสมอง ดังนั้นจึงควรจัดเส้นรอบศีรษะในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ทุกครั้งที่มีการตรวจสุขภาพ

5 3 การตรวจสุขภาพปาก และฟัน คือ การตรวจสอบ และรักษาสิ่งผิดปกติของฟันและปาก การรักษาให้ฟันและปากสะอาด และมีสุขภาพดีเสมอ ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กไปให้ทันตแพทย์ตรวจอย่างสม่ำเสมอปีละ 1-2 ครั้ง

5 4 การได้รับวัคซีนป้องกันโรคขั้นพื้นฐาน โดยเสริมภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ แก่เด็ก เช่น โรคตับอักเสบบี โรคโปลิโอ โรคบาดทะยัก ไอกรน เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การให้ข้อมูลป้อนกลับภายหลัง กระบวนการเรียนรู้ โดยในการประเมินนั้นควรควรประเมินทั้งในมิติการสอนของครู และมิติการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ สำหรับมิติการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ต้องประเมินเป็นรายบุคคลให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้วยการอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และหรือแบบประเมินผลงาน มาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยต้องคำนึงว่าการประเมินนั้นจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งต้องเปิดเผยสื่อสารให้ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

4 2 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมี ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบหรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่ละคนต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มีได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการที่ที่เหมาะสมกับวัยเด็ก (กรมวิชาการ 2546 7) สอน วาโร เฟิงส์วอสต์ (2542 153) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กในด้านการให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ – จิตใจ และสติปัญญา เป็นการสร้างความเข้าใจ สร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่ในการใช้สื่อต่างๆ เพื่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก โดยอาศัยความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาเด็ก และเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ ของเด็กได้อย่างถูกต้อง ถ้าเป็นกรณีที่เด็กที่มีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันดูแลเพื่อสร้างและส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่ นั้น สามารถกระทำได้โดยง่าย เพียงแต่ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กมีกิจกรรมทางกายที่เสริมสร้างการเจริญเติบโต เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสู่ภาวะปกติ มีพัฒนาการเล่นตามวัย กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสมีความสัมพันธ์กัน หากเด็กได้รับการกระตุ้นจะทำให้เคลื่อนไหวได้ดี ดังที่ กุลยา ดันติผลาชีวะ (2546 9 -19) ได้สรุปไว้ว่า ครูอนุบาลควรมีบทบาทสำคัญ ๆ ดังนี้

- 1 ผู้จัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะกับวัยเด็ก
- 2 ผู้กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้จากกิจกรรมด้วยการให้อิสระเด็กในการเล่น จัดหาอุปกรณ์ปล่อยให้เด็กเล่น และใช้ปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการเสริม สร้างการเรียนรู้
- 3 ผู้ดูแลความปลอดภัย จัดบริเวณให้แก่เด็กกระทำกิจกรรม และต้องคอยสังเกตและให้การดูแลขณะเด็กเล่นหรือทำกิจกรรมเพื่อความปลอดภัย
- 4 ผู้ออกแบบกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก
- 5 ผู้ประเมินพัฒนาการและความก้าวหน้าการเรียนรู้ของเด็ก

ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองของนักเรียนควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อดูแลเด็กนักเรียนร่วมกัน ซึ่งกรมวิชาการ (2546 101) ได้เสนอว่า ผู้ปกครองของเด็กระดับปฐมวัยควรมีบทบาทในโรงเรียน ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา และให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับผู้สอนและเด็ก

- 2) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ
- 3) เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 4) สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- 5) อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก
- 6) ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 7) เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
- 8) มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาไว้ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2546 9-19)

- 1) พัฒนาและร่วมมือกันปฏิบัติเพื่อการสร้างเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็ก
- 2) มีส่วนรวมในการประเมินพัฒนาการของเด็ก
- 3) ร่วมกันคิดและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก
- 4) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและปัญหาที่ต้องการแก้ไข

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของผู้เรียน หมายถึง การที่มีปฏิสัมพันธ์ติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงกันระหว่างครูกับผู้ปกครองและบุคคลในครอบครัวของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้วยกัน ทำความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องของการเลี้ยงดู การพัฒนาการผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ร่วมกันป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. วรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน มีตัวแปรขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับคุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ดังต่อไปนี้

5.1 ขนาดโรงเรียน

สถาบันการศึกษาถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของสังคม กล่าวคือ ทำหน้าที่ให้การศึกษาเล่าเรียนแก่บุตรธิดาของชุมชนนั้น ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนรู้จักหาเหตุผล มีความเฉลียวฉลาด รู้จักวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ 2540 1) ขนาดของโรงเรียนเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้บริหารและครูอาจารย์ เพราะขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ความพร้อม ในด้านทรัพยากรบริหารที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริม ปรับปรุง บทบาทการทำงานของผู้บริหารให้ดีขึ้น นอกจากนั้นขนาดของโรงเรียนยังเป็นตัวแปรที่สร้างความแตกต่างในด้านการบริหารงานและการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ดังเช่น สกฤต กังวาลไกร (2542 92) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่าในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีทรัพยากรต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีทรัพยากรมาเอื้ออำนวยในการบริหารงานให้มีประสิทธิผลในระดับมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต เย็นทรวง (2537 82) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาค 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน ด้านการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน และจากผลการศึกษาวิเคราะห์ของ สเตียร์ (Steers 1977 67) ซึ่งให้เห็นว่าขนาดขององค์การที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อประสิทธิภาพที่เพิ่มขององค์การ แต่กลับมีความสัมพันธ์ในทางลบต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์การและนำไปสู่ความไม่เต็มใจของบุคลากรที่จะอยู่ต่อไปในองค์การ

จากผลการวิจัยและแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้คาดได้ว่าขนาดของโรงเรียนจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผู้วิจัยจึงเลือกขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ และในปัจจุบันจะพบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีมาตรฐานแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพชุมชน ความสามารถของผู้บริหาร หรือครูผู้สอน หากโรงเรียนใดมีคุณภาพการจัดการศึกษาที่ดี มีชื่อเสียงจะมีนักเรียนเข้ามาเรียนกันเป็นจำนวนมาก จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ หากจัดการศึกษาได้ไม่ดี จะมีนักเรียนลดลงตามลำดับตั้งแต่ขนาดกลางจนถึงขนาดเล็ก ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขนาดโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานพื้นที่การศึกษาเขต 2 2546 9)

6 1 1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 3 – 199 คน

6 1 2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 200 – 299 คน

6 1 3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป

5.2 สภาพชุมชน

สภาพของชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและนักเรียนที่เข้ามาศึกษาอยู่ในสถานศึกษาก็เป็นบุตรหลานของผู้ปกครองที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ ถ้าชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะส่งผลทำให้เกิดพลังในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถ้าชุมชนไม่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการก็จะส่งผลทำให้โรงเรียนขาดประสิทธิภาพในการพัฒนา ดังนั้นสถานศึกษากับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ เพราะต่างฝ่ายต่างมีความสำคัญแก่กันและกัน ทั้งโรงเรียนและชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ต้องการพัฒนาเด็กของตนให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข โรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมมือกันได้อย่างดี ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาสภาพชุมชนของแต่ละเขตพื้นที่ให้ดี

กรุงเทพมหานคร (2544 : 2-5) ได้แบ่งชุมชนในกรุงเทพมหานครออกเป็น 5 ประเภทตามประกาศกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านน้อยกว่า 15 หลัง ต่อ 1 ไร่ 2) ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบและชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่อย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย โดยมีความหนาแน่นของบ้านเรือนอย่างน้อย 15 หลังต่อ 1 ไร่ 3) ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร หมายถึง ชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นที่อยู่อาศัยและดำเนินการโดยภาคเอกชน โดยมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ทาวน์เฮาส์ ตึกแถว หรือบ้านแฝด 4) เกาะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเกาะแห่งชาติ มีสภาพเป็นแฟลต และ 5) ชุมชนชานเมือง หมายถึง ชุมชนที่กรุงเทพมหานครได้จัดทำเป็นประกาศกำหนดชุมชนโดยมีพื้นที่ดำเนินการด้านเกษตรกรรมในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอกเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านเรือนไม่แออัดแต่ขาดการวางแผนทางด้านผังชุมชน เช่น ทางระบายน้ำ ทางเดินเท้า การสัญจรไปมาของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งชุมชนในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนเมือง และชุมชนชานเมือง โดยใช้ความหนาแน่นของประชากรและสภาพแวดล้อมในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งชุมชนเมืองในงานวิจัยครั้งนี้ได้รวมเอาชุมชนเมือง ชุมชนแออัด ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร และเกาะชุมชน จัดเป็นประเภทของชุมชนเมือง เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมและด้านการบริการ ส่วนชุมชนชานเมืองเป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างไม่แออัดในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

โรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนมีหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษา ผู้ที่เข้าในโรงเรียน คือ สมาชิกของชุมชนนั้น ๆ โดยสมาชิกเหล่านั้นมุ่งหวังเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เมื่อใดโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสม ชุมชนจะไม่ส่งสมาชิกเข้าเรียนและไม่สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานไปได้ ถ้าโรงเรียนกับชุมชนขัดแย้งกันมาก ไม่อาจทำความเข้าใจกันได้ ชุมชนอาจจะประท้วงให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลากร และการบริหารงาน ถ้าโรงเรียนดำเนินงานไปด้วยดีถูกต้อง เหมาะสมตามความต้องการของชุมชน ชุมชนจะสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนได้เป็นอย่างดี

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิจกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง บทบาทหรือกิจกรรมของโรงเรียนในหลายลักษณะ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน และยังรวมถึงการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือหรือกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ 2531 : 151)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง บทบาทหรือกิจกรรมของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันก่อให้เกิดประโยชน์ด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนและชุมชน เพราะโรงเรียนนอกจากจะเป็นสถาบันการศึกษาแล้ว โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมในท้องถิ่นด้วย

จากการที่โรงเรียนมีความเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่น ทำให้กล่าวได้ว่า นอกจากจะเป็นสถาบันทางการศึกษาแล้ว โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันสังคมระดับท้องถิ่นด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 22) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

- 1) ช่วยส่งเสริมให้ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้อย่างสะดวก
- 2) ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 3) ช่วยให้โรงเรียนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน
- 4) ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชน
- 5) ช่วยให้โรงเรียนมีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน พัฒนาชุมชนได้
- 6) ช่วยส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม
- 7) ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการอื่น เช่น

กรมการปกครอง กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ

สำหรับ สตู๊ป และ มาร์ค (สุภรณ์ ศรีพหล 2537 : 326-327 , อ้างอิงจาก Stoops & Marks) เน้นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่าแต่ละ

โรงเรียนในชุมชนทางมีจุดมุ่งหมาย ความต้องการ และมีรูปแบบเฉพาะของคนในแต่ละสังคม ศาสนา และอาชีพ ชุมชนมีหน้าที่เข้ามามีส่วนรวมในโรงเรียนของตน โรงเรียนเปรียบเสมือน กระบอกน้ำที่สะท้อนให้เห็นจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมเด็กแต่ละคน ความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนจะทำให้เกิดความเข้าใจและการให้ความร่วมมือในกิจการทั้งปวงของโรงเรียน ผู้บริหารและครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น การแจ้งข่าวสารข้อมูลที่เป็นจริงให้ ชุมชนทราบ ชุมชนอาจให้ความร่วมมือในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนอย่างดี ได้แก่ การส่งเสริม การให้ช่วยเหลือ สวัสดิการนักเรียน บริการแนะแนวอาชีพ บริการสุขภาพอนามัย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือดูแลควบคุมด้านระเบียบวินัยนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหาร ต้องถือว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ต้องให้การดูแลรักษาอาคารสถานที่และทรัพย์สินต่างๆ ผู้บริหาร ควรอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและสามารถเข้ากับชุมชนกลุ่มต่างๆได้ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา ควรถือโอกาสไปร่วมให้ได้ ทั้งนี้เพื่อการรักษามนุษยสัมพันธ์ และความร่วมมืออันดีจากประชาชน

5.3 วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะมีแนวนโยบายในการบริหารที่แตกต่างไปจากผู้บริหารที่ไม่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำให้แต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เพื่อนำมาใช้ในการบริหาร ดังมีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 ความหมายของวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Vision ซึ่งวิสัยทัศน์ที่เป็นศัพท์ทางวิชาการ ที่ปัจจุบันนักวิชาการ หรือประชาชนในวงการต่างๆ ให้ความสนใจและนำไปใช้กับองค์กรของตนเอง แต่ยังมีผู้เข้าใจหรือแปลความหมายแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของวิสัยทัศน์ ดังนี้

บลัมเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield 1986 227 – 228)

ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ต้องการให้เป็นไปในอนาคต และสามารถกระทำกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตได้สำเร็จ นอกจากนี้ยังมี นักวิชาการท่านอื่นๆ ได้ให้ความหมายไว้เช่นกัน วิสัยทัศน์ หมายถึง ภาพขององค์การในอนาคต ซึ่งได้มาจากปัญญา ความคิดมีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับเป้าหมายและภาระหน้าที่ของ องค์การ โดยภาพนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง น่าเชื่อถือ และดึงดูดใจให้ปฏิบัติตาม อันจะทำให้องค์การมีสภาพดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (มารศรี สุธานี 2540 30)

มาร์ศรี สุธานี (2540 :31) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ว่า เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการจะให้เป็นได้อย่างชัดเจน โดยภาพนั้นต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การมีความเป็นไปได้ และสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการ

วรรณพร สุขอนันต์ (2541 :27) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ ไว้ว่า เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการได้อย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีความเป็นไปได้ เห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการได้

บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544 :16) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ว่า เป็นความสามารถของผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในการมองภาพความแตกต่างระหว่างภาพขององค์การในปัจจุบันไปสู่ภาพขององค์การที่พึงปรารถนาในอนาคต โดยภาพนั้นมีความเป็นไปได้ มีเป้าหมายชัดเจน สามารถวางแผนกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์การที่พึงปรารถนาในอนาคตนั้นได้

จากที่กล่าวมานี้สามารถสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถในการกำหนดภาพในอนาคตที่ต้องการให้โรงเรียนเป็นเช่นนั้น รวมทั้งสามารถเห็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงโรงเรียนไปสู่ภาพอนาคต ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาของไทย

5.3.2 ความสำคัญของวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อบุคคลและองค์กร ดังที่นาอันส์ได้กล่าวไว้ 4 ประการ คือ นาอันส์ (วีระวัฒน์ บันนิตมัย 2538 :17 , อ้างอิงจาก Nanus 1992)

1) ก่อให้เกิดความรู้สึกน่าสนใจ น่าดึงดูด กระตุ้นให้บุคคลเกิดความรักผูกพัน เกิดความมุ่งมั่นพยายามปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ด้วยความเต็มใจเพื่อการปรับปรุงพัฒนา เพื่อความก้าวหน้า

2) ก่อให้เกิดความหมายในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนบุคคล ทำงานและมีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายด้วยความภาคภูมิใจ อุทิศเสียสละและมุ่งมั่นคุณภาพของงาน

3) ช่วยกำหนดมาตรฐานความเป็นเลิศที่โดดเด่น

4) เป็นตัวเชื่อมความเป็นอดีต โดยเฉพาะเชื่อมปัจจุบันเข้ากับอนาคต

สรุปได้ว่า วิสัยทัศน์มีความสำคัญในการช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรัก ความผูกพัน เกิดความมุ่งมั่นพยายามปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ด้วยความเต็มใจ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานสู่เป้าหมาย เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความเป็นเลิศขององค์การ

5 3.3 ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี

ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี ควรประกอบด้วย นานาส (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย 2538 : 23 , อ้างอิงจาก Nanus 1992)

- 1) มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ค่านิยม ประวัติขององค์กร
- 2) ช่วยทำให้เป้าหมายและทิศทางของการปฏิบัติหน้าที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 3) น่าเชื่อถือ
- 4) โน้มน้าวจิตใจให้ปฏิบัติตาม
- 5) แสดงออกมาอย่างชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
- 6) มีคุณลักษณะมุ่งทะเยอทะยาน มุ่งสู่ความสำเร็จ
- 7) บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวขององค์กร

จากที่กล่าวมาวิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องมีลักษณะเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะขององค์กร ชัดเจน สามารถปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ และสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ขององค์กร

5 3.4 องค์ประกอบของวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ มีองค์ประกอบ 4 ประการที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันดังนี้ มานาส (เสริมศักดิ์ วิชาสารณ์ 2538 : 8 - 9 , อ้างอิงจาก Manasse 1986 : 150-171)

1) วิสัยทัศน์ขององค์กร (Organizational Vision) เป็นวิสัยทัศน์ซึ่งเกี่ยวกับภาพที่กว้างและสมบูรณ์ของระบบองค์กรในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ภายในสิ่งแวดล้อม นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางองค์กรเป็นการมององค์กรในปัจจุบันในภาพรวม มิได้มองเฉพาะองค์กรเท่านั้น แต่มองสิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วย

2) วิสัยทัศน์ทางอนาคต (Future Vision) เป็นการสร้างภาพของระบบองค์กรภายใน สิ่งแวดล้อม จุดๆหนึ่งหรือเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางอนาคตเป็นการสร้างภาพว่าองค์กรในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร

3) วิสัยทัศน์ทางบุคคล (Personal Vision) เป็นวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการกำหนดตำแหน่งของบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับองค์กร เป็นความสามารถของผู้นำที่จะระบุชี้ เคลื่อนย้าย ประสานทักษะและทรัพยากรต่างๆ

4) วิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) เป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ไปสู่การปฏิบัติ นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็จริงในปัจจุบัน (Organization Vision) กับความเป็นไปได้ในอนาคต (Future Vision) ในวิถีทางที่เฉพาะเจาะจง (Personal Vision) ซึ่งเหมาะสมกับองค์กรและผู้นำวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ก็คือการบริหารการเปลี่ยนแปลง

5.3.5 มิติของวิสัยทัศน์

การที่จะนำวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อความสำเร็จขององค์กรนั้นจะต้องมีการวางแผนในภาพรวมขององค์กรบนพื้นฐานของข้อมูล สภาพแวดล้อม และต้องอาศัยผู้นำองค์กร และบุคลากรในองค์กรที่มีความเข้าใจในกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่อนาคตที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้องค์กรมั่นคง ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการนำวิสัยทัศน์มาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับปฐมวัย ดังที่ บรอน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2538 9 – 10, อ้างอิงจาก Braun 1991 26) ได้สรุปไว้ว่า วิสัยทัศน์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ในแต่ละมิติไว้ดังต่อไปนี้

5.3.5.1. การสร้างวิสัยทัศน์

การสร้างวิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจะต้องกำหนดและสร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพราะโรงเรียนก่อตั้งขึ้นมาเพื่อสร้างอนาคตให้กับเด็กนักเรียน ไม่ใช่อยู่เพื่อวันนี้เท่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

เอลลิส และโจสลิน (Ellis & Joslin 1990 5) ได้เสนอความเห็นว่าการ สร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนจะต้องศึกษาสภาพของโรงเรียนในปัจจุบันว่ามีจุดเด่นจุดด้อยด้านใดบ้าง

แอตมินิสเตอร์เตอร์ (บุญเจือ จุฬาพรณาชาติ 2544 20-21, อ้างอิงจาก Administretor 1994 95 – 97) กล่าวว่า วิสัยทัศน์จะช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานมองเห็นว่าในอนาคตหน่วยงานจะเป็นอย่างไร บุคลากรจะมีความกระตือรือร้นและช่วยส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น ช่วยบุคคลที่ลังเลไม่กล้าตัดสินใจกลายเป็นคนที่กล้าตัดสินใจ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างการยอมรับและการสนับสนุน จากทุกฝ่าย ดังนั้นจึงควรสร้างวิสัยทัศน์ให้มีขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

1) ทำความเข้าใจหน่วยงาน ศึกษาหน้าที่ของหน่วยงานถึงลักษณะของหน่วยงาน ซึ่งจะพิจารณาได้จากการจัดองค์การ

2) เข้าใจถึงหน้าที่หลักของหน่วยงาน ภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานจะต้องมี การวิเคราะห์ให้ชัดเจนให้รู้ว่าหน้าที่ใดเป็นหน้าที่หลักหรือหน้าที่รอง เพราะจะนำไปสู่การเน้นความสำคัญของหน้าที่ หากเป็นหน้าที่หลักจะต้องเอาใจใส่อย่างเต็มที่ แต่ถ้าเป็นหน้าที่รองก็ควรเอาใจใส่น้อยลงตามลำดับ

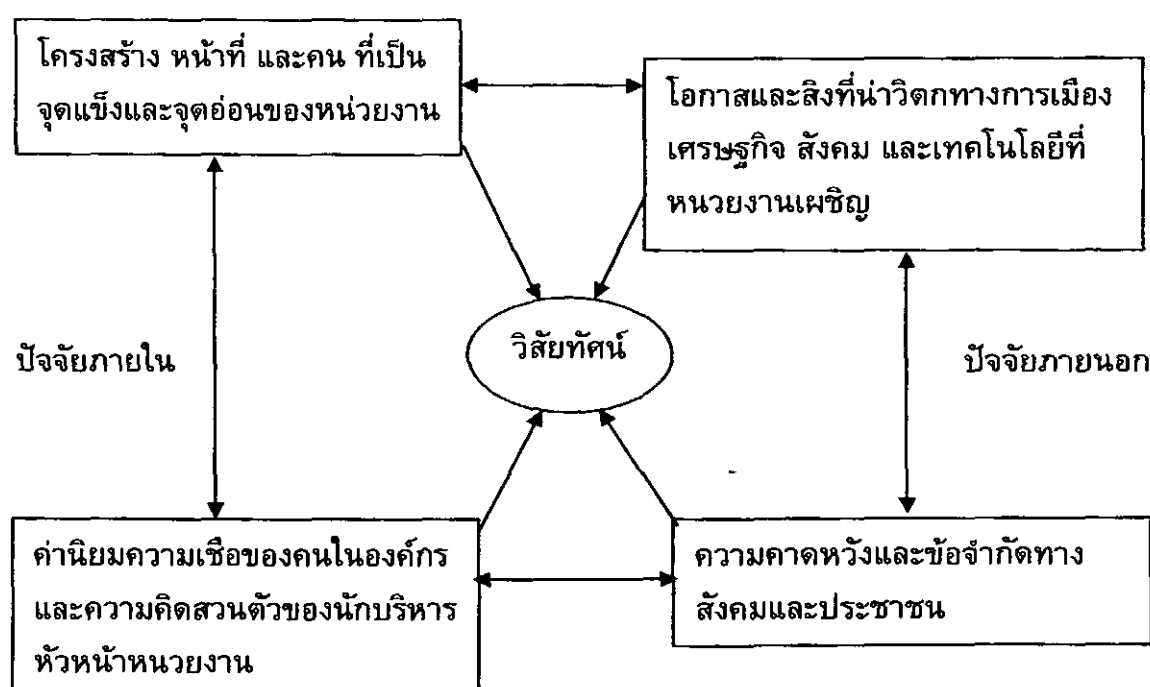
3) ค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนของหน่วยงาน หน่วยงานทุกหน่วยงานจะมีจุดแข็ง คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของหน่วยงาน และจุดอ่อน คือ ปัจจัยที่บั่นทอนความสำเร็จของหน่วยงาน

4) วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกหน่วยงานที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน และรวบรวมข้อมูลจากความคาดหวังของบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

5) กำหนดวิสัยทัศน์ของหน่วยงานที่ควรจะเป็น โดยนำเอาข้อมูลมากำหนดโครงสร้างขององค์การ ความต้องการของคนในหน่วยงาน จุดอ่อนจุดแข็งของหน่วยงาน วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายนอกของหน่วยงานแล้วนำมาวิเคราะห์หาวิสัยทัศน์

6) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การสร้างวิสัยทัศน์ของหน่วยงานให้ชัดเจนจะทำให้หน่วยงานมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม จะทำให้หน่วยงานนั้นประสบผลสำเร็จ

จากแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ควรจะเป็นของหน่วยงานตามแนวคิดของแอตมินิสเตรเตอร์ (Administrator 1994 96) ได้แสดงไว้ในภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์

ที่มา บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544) ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาตองค์การ กับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา หน้า 21

พิชัย ลีพัฒนไพบุลย์ (2538 51-57) ซึ่งแจ้งว่าการสร้างวิสัยทัศน์ต้องใช้หลักของกระบวนการ (Process) เป็นตัวแบบเสนอ ไม่ใช่เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด โดยให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมในการยกย่องและทบทวนกระบวนการในการสร้างวิสัยทัศน์ มีการกำหนดวิธีการในการรวบรวมข้อเสนอแนะจากหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิสัยทัศน์ รวมทั้งมีการทบทวนและแก้ไขข้อความที่กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามกำหนดเวลา สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2538 25 – 27) อธิบายว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยของเวลาสามารถสร้างวิสัยทัศน์ได้ 2 ทาง คือ

1 สร้างโดยคิดใคร่ครวญสืบค้นกับสภาพปัจจุบัน เป็นการสืบค้นทำความเข้าใจกับสภาพที่เป็นอยู่ศึกษาแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งสามารถกระทำได้ ดังนี้

1 1 การมองประสบการณ์ในอดีต แล้วถามตัวเองว่า สภาพองค์กรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีอะไรบ้างที่ทำให้ขุนเคืองใจมากที่สุด เมื่อคนทำงานได้ไม่ดีแล้วเกิดอะไรขึ้น ผลปรากฏตรงตามเป้าหมายที่คาดหวังมากน้อยเพียงใด เมื่อทราบแล้วก็พิจารณาแนวทางแก้ไข

1 2 เชิญบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กรมารวมประชุม แล้วให้เขียน 10 รายการที่แต่ละคนไม่พึงพอใจกับองค์กร และอีก 10 รายการที่ผู้เข้าประชุมคิดว่าเป็นลักษณะที่ดีขององค์กร ข้อมูลที่ได้รับจะช่วยให้สองทางสู่วิสัยทัศน์ที่พึงกำหนดขึ้น

1 3 ทำให้วิสัยทัศน์กระจายเป็นระยะ ๆ อาจทำได้โดยการจัดสัมมนา 2 – 3 วันกับผู้บังคับบัญชาศึกษาข้อมูลรายละเอียดเพื่อช่วยขัดเกลาแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และคำนึง

1 4 วิสัยทัศน์เกิดได้จากการสดับตรับฟังความคิดเห็นคำพูดของคนอื่นจากภูมิปัญญาของผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ แม้กระทั่งจากการศึกษาค้นคว้า

2 สร้างโดยการสังเกต ประเมิน คาดคะเนอนาคตอาจทำได้ 2 วิธี คือ

2 1 อภิปราย วางแผนอนาคตขององค์กรทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวหลาย ๆ ทาง พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและอาจเกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยลักษณะเด่นขององค์กรปัจจัยที่ถือว่าเป็นจุดด้อยขององค์กร ปัจจัยที่ถือว่าเป็นโอกาสขององค์กร และปัจจัยที่ถือว่าเป็นตัวคุกคามต่อเสถียรภาพการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานขององค์กรเมื่อได้ทั้ง 4 หมวดปัจจัยแล้ว ทำอย่างไรที่จะพลิกผันจุดด้อยให้เป็นจุดเด่น ปัจจัยคุกคามให้กลายเป็นโอกาส

2 2 พิจารณาจากความไม่ต่อเนื่องของความโน้มเอียงที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา โดยที่พิจารณาจุดหักเหหรือความเปลี่ยนแปลง แล้วปรับกระบวนการซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการคิดใหม่ การทำใหม่ รับฟังความคิดเห็นที่แปลกใหม่ จึงได้แนวทางแก้ไขและการดำเนินการในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่เป้าหมายของภาพองค์กรในอนาคตได้

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 4) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าการสร้างวิสัยทัศน์ เป็นการสร้างความฝันที่เป็นจริงหรือการสร้างพิมพ์เขียว (Blue print) ขององค์กรที่มี

ความเป็นเลิศในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้นำปรารถนาจะให้องค์การของตนเป็น
อย่างไรนั้น จะต้องศึกษาองค์การอย่างลึกซึ้ง มีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อยของ
บุคคล สถานที่ ทรัพยากร และเวลา วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
วิธีการที่ตืออย่างหนึ่งในการสร้างวิสัยทัศน์ คือการสร้างวิสัยทัศน์โดยการให้มีส่วนร่วม
(Shared Vision)

มารศรี สุธานี (2540 34 – 35) อธิบายว่า การสร้างวิสัยทัศน์นั้น
หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างภาพในอนาคตของโรงเรียนได้อย่างชัดเจนว่า
ประสิทธิผลที่ดีที่สุดของโรงเรียนที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร ทั้งนี้ โดยอาศัยทักษะการเก็บ
รวบรวมข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2540 13) กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์ควรกำหนด
ขึ้นโดยผู้นำ (Leader initiated) มิได้กำหนดโดยกลุ่มบุคคล ซึ่งผู้นำที่ดีต้องรู้จักสนทนาและรับฟัง
ความคิดเห็นของสมาชิกแล้วนำมาพิจารณาว่า โลกปัจจุบันเป็นเช่นไร นำข้อมูลผลนี้เข้าเป็น
วิสัยทัศน์ แล้วหาวิธีการที่จะมุ่งสู่สภาพที่ควรจะเป็นหรือวิสัยทัศน์นั้น ในการสร้างวิสัยทัศน์จำเป็น
ต้องคำนึงถึงศีลธรรม จริยธรรม เพื่อให้มีทิศทางที่จะมุ่งไปมีความถูกต้อง มั่นคง นำความรุ่งเรือง
มาสู่ชีวิตหรือองค์การนั้นๆ วิสัยทัศน์เป็นการมองภาพแห่งอนาคต หรือวิสัยทัศน์นั้นทำให้ชีวิตมี
ความหมาย มีพลังที่จะก้าวไปสู่จุดหมายที่มุ่งหวังไว้

สุเทพ เชาวลิ (2541 51) กล่าวว่า ตัวแปรสำคัญในการสร้างวิสัยทัศน์ คือ
ทักษะทางด้านความคิด (Conceptual Skill) อันเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดที่เป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คิดแปลกใหม่
คิดเหนือผู้อื่น คิดอย่างมีคุณภาพ และคิดสู่ความสำเร็จเชิงปฏิบัติการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์
สู่กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ที่พัฒนาให้การบริหารมองกว้าง คิดไกล ทันสมัย และเฉียบแหลม

พัฒน์ โภญจนาท (2542 23 – 26) ได้เสนอแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์
ไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำจะต้องมีกระบวนการสำหรับการสร้างแนวทางหรือภาพที่จะให้เกิดขึ้น
ในอนาคต ควรมีการดำเนินการเป็นลำดับ ดังนี้

- 1 การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและ
สภาพแวดล้อมภายในประกอบกัน
- 2 การจัดกระทำข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่
เพื่อนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้นำ
- 3 การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของตนเองออกมาเป็นถ้อยคำได้อย่างชัดเจน
มีพลังในการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์การ ทั้งนี้ถ้อยคำที่แสดงวิสัยทัศน์
นั้นควรมีลักษณะย่อ ชัดเจน ท้าทาย มุ่งอนาคต มั่นคง ปรารถนาที่จะบรรลุให้ได้
- 4 การจัดให้มีการประเมินข้อความที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้
ข้อความหรือแนวทางดังกล่าวมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การสร้างวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างความฝันที่เป็นจริงให้กับโรงเรียน มีความเป็นเลิศในอนาคตโดยต้องอาศัยทักษะ การเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงเรียน จุดเด่นจุดด้อยของบุคลากรในโรงเรียน สถานที่ ทรัพยากร เวลา ให้มีความสอดคล้องกันประสานความร่วมมือภายในโรงเรียนเพื่อช่วยระดมความคิดในการสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นมา

5.3.5.2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์

ในแต่ละองค์การ เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ขึ้นมาแล้วจะให้อำนาจวิสัยทัศน์นั้นบังเกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเผยแพร่ทำความเข้าใจกับสมาชิกในองค์การได้รับรู้ให้มีส่วนร่วมและรับวิสัยทัศน์นั้นไปเป็นแนวปฏิบัติ ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่วิสัยทัศน์ไว้ ดังนี้

ชีฟ และโชเฮนไฮท์ (Sheve & Schoenheit 1987 101) ให้ความเห็นว่าวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนี้จะได้ผล จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารและเป็นผู้มีวาทศิลป์

แบร์ และคนอื่น ๆ (Beare & others 1989 120–121) ได้กล่าวถึงการเผยแพร่วิสัยทัศน์สามารถกระทำได้ 3 แนวทาง คือ

1) โดยทางการพูดทั้งทางปากเปล่าและโดยการเขียน เพื่ออธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับหรือกับตัวสมาชิกในองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์การ

2) โดยการกระทำ การจัดสถานที่ทำงาน การรับรองผู้มาเยี่ยมเยือน การเลือกเน้นสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ พิธีการต่างๆ รวมถึงตารางปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

3) โดยการให้รางวัล ด้วยคำพูดหรือการกระทำของผู้นำที่เลือกให้รางวัลแก่สมาชิกอื่น ๆ ขององค์การ อาจเป็นคำพูดง่าย ๆ แสดงความขอบคุณ ค่ายกย่องชมเชย การให้สิทธิพิเศษ การให้ความสนับสนุน เป็นต้น

มารศรี สุธานี (2540 36) สรุปว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสื่อให้คณะครูมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ของตนเองได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น โดยการใช้คำพูด สัญลักษณ์ การกระทำ และการให้รางวัล

ประชุม โพธิกุล (2542 25) ได้อธิบายว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนอกจากจะใช้วิสัยทัศน์กำหนดแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนแล้ว ผู้บริหารต้องใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิผลในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง

พัฒน์จิ โกญจนาท (2542 24) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์เป็นการใช้สื่อต่าง ๆ ผ่านทางคำพูดสิ่งพิมพ์ และผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ของ

องค์การ เพื่อโน้มน้าวให้สมาชิกขององค์การได้เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางวิสัยทัศน์ขององค์การนั้น

สรุปได้ว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสื่อให้คณะครูได้มีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตนเองได้อย่างชัดเจน ก่อให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น โดยการใช้คำพูด สัญลักษณ์ การกระทำ และการให้รางวัล

5.3.5 3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

การดำเนินการในองค์การใดๆ ก็ตามแม้จะมีโครงการแผนงานที่ดีเยี่ยม หากขาดการนำไปปฏิบัติย่อมจะไม่เกิดผลใดๆ ในทำนองเดียวกัน แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะสร้างวิสัยทัศน์ และเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบแล้วก็ตาม หากขาดแนวทางหรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ย่อมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ จึงสมควรที่จะศึกษาแนวทางหรือวิธีปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ดังมีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

เทรธโธวอน (Trethowan 1991 8) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจะปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ให้ได้ผลดีผู้นำควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ต้องแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของตน
- 2) พยายามสร้างจิตผูกพันให้เกิดขึ้นกับสมาชิก
- 3) จัดโครงสร้างขององค์การให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
- 4) จัดหางบประมาณสนับสนุน
- 5) มีความเชื่อถือนและไว้วางใจในความสามารถของสมาชิก
- 6) อย่าพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริงเพียงเพื่อหวังให้งานสำเร็จ แต่ต้องมีความจริงใจกับสมาชิกทุกคน

บัท (Butt 1993 746 – A) ได้ศึกษาพฤติกรรมของศึกษาธิการซึ่งประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาธิการได้ใช้พฤติกรรมในการดำเนินการเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ดังต่อไปนี้ คือ การมีส่วนร่วม การให้อำนาจ ความกล้าเสี่ยง การสื่อสารอย่างชัดเจน การสร้างความไว้วางใจ การสนับสนุนนักเรียน การทุ่มเทกับงาน การเอาใจใส่ตรวจสอบวิสัยทัศน์อยู่ตลอดเวลา การพัฒนาวิชาชีพสำหรับตนเองและสมาชิกในองค์การ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538 4) กล่าวว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์เป็นการนำวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง โดยความร่วมมือ ทุ่มเทกำลังกาย ความคิด และความพยายามของสมาชิกภายในองค์การเพื่อให้วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นดำเนินไปเป็นผลสำเร็จ

มาร์ศรี สุธานี (2540 : 38) กล่าวว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องหลอมวิสัยทัศน์ของตนลงไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมประจำวันของโรงเรียน มีการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับครู รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้ ดังพฤติกรรมต่อไปนี้

- 1) ตั้งเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้
- 2) ให้สมาชิกมองเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง
- 3) ให้สมาชิกมองเห็นประโยชน์และคุณค่าที่จะเกิดจาก

การเปลี่ยนแปลง

- 4) มีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกทุกคน
- 5) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงนั้น
- 6) ศึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์กร
- 7) กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจน
- 8) ผู้บริหารต้องมีทักษะทางการศึกษาและการสอน
- 9) มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิด
- 10) ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คณะครูอย่างเหมาะสม

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2540 : 19) กล่าวว่า วิสัยทัศน์ที่ใช้อย่างได้ผล จะต้องครอบคลุมทุกเรื่องอย่างละเอียดโดยต้องกำหนดให้รู้ว่า ใคร (Who) ทำอะไร (What) ทำเมื่อไร (When) ทำไมจึงทำ (Why) และต้องทำอะไร (How) ดังนั้นการจะให้ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อย่างได้ผลจะต้องมีการกำหนดตำแหน่งบทบาทหน้าที่ให้ทุกคนรู้ว่าตัวเองมีความสำคัญอย่างไรที่จะ มุ่งสู่จุดมุ่งหมายปลายทางนั้นทุกคนจะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน มีความมุ่งมั่น ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เพื่อมุ่งสู่จุดหมายที่วางไว้

มนตรี สุภาพร (2541 : 7) กล่าวว่า ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้นั้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างแต่ที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีศิลปะของการคาดการณ์ไปในอนาคตพร้อมทั้งมียุทธศาสตร์และนโยบายที่แนชัดไว้รองรับ

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่เป้าหมาย โดยการปฏิบัติที่แท้จริง โดยอาศัยความร่วมมือ ท่วมเทกำลังกายความคิดและความพยายามของสมาชิกในโรงเรียน เพื่อทำให้วิสัยทัศน์นั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.6 ลักษณะของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์

ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์และพัฒนางานองค์กรให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้และต้องสร้างความผูกพันให้สมาชิกในองค์กร ดังที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 5) ผู้นำ

ที่มีวิสัยทัศน์ว่าต้องการจะให้องค์กรไปในทางไหนและจะทำให้องค์กรบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างไร วิสัยทัศน์จะช่วยสร้างความผูกพันและร้อยรัดพลังทั้งหลายของสมาชิกในองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้นำมองเห็นอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่แท้จริงขององค์กรและสามารถกำหนดภาพในอนาคตขององค์กรได้ว่าต้องการให้เป็นอย่างไร จึงสามารถกำหนดกิจกรรมและแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์อย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานในสถานศึกษามีกิจกรรมและขอบข่ายงานอย่างกว้างขวาง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีศักยภาพสูงในการค้นหาสิ่งซึ่งต้องการจะให้สถานศึกษาเป็นไปในอนาคต ดังที่ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni 1984 : 7) เสนอความคิดว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถเลือกเน้น สนใจสิ่งที่เป็นความสำคัญและเป็นค่านิยมของสถานศึกษา ซึ่งจะแสดงให้เห็นให้สมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูดที่จะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของสถานศึกษา และทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

ในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์นั้นจะก่อให้เกิดแนวนโยบายในการบริหารหรือแนวคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจกำหนดเป็นปรัชญาของโรงเรียนและอาจหล่อหลอมสู่แผนการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการประสานกิจกรรมต่างๆ ในอันที่จะบรรลุและตอบสนองต่อเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีวิสัยทัศน์นั้น วิถีปฏิบัติในสถานศึกษาจะไม่มีเป้าหมายชัดเจน จะสนใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทุกอย่างภายในสถานศึกษาอย่างทั่วถึงแต่โดยผิวเผิน (Sergiovanni & Starratt 1993 : 192 – 194)

ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้(วิระวัฒน์ ปันนิตมัย 2538 : 29)

1) มีความสามารถของสมองที่คิดคาดคะเนและเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มุ่งอนาคตมากกว่าการอนุรักษ์นิยม สังเคราะห์ข้อมูลได้เหมาะสมกับสถานการณ์จำเป็น

2) วางแผนกลยุทธ์ได้ดี มีมุมมองที่ยาวไกล สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน และมองเห็นภาพที่ควรจะเป็นในอนาคตได้

3) มองภาพกว้างและมุ่งสู่ภาพเล็ก คิดแบบนิรนัย รู้และเข้าใจนโยบายเป้าหมายขององค์กร สามารถจำแนกเป้าหมายออกจากวิธีการ ยึดหยุ่นในแนวทางที่จะมุ่งเข้าสู่เป้าหมาย

4) มีความกระตือรือร้นในการรับรู้และเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ๆ กระตุ้น ริเริ่ม ให้มีและใช้นวัตกรรมอยู่เสมอ ไวต่อสิ่งใหม่อย่างพิถีพิถะระห์

5) ไม่ยึดมั่นถือมั่นในอัตรา สนับสนุนผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพให้บังเกิดผลสูงสุด และเปิดใจกว้างรับประสบการณ์ใหม่

6) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทะเยอทะยาน เน้นที่ผลกระทบเชิงสร้างสรรค์ มุ่งหาความสำเร็จใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะต้องเป็นผู้ที่นำประสบการณ์มาคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ กลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์การด้วยวิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอพร้อมกับสนับสนุนบุคลากรในองค์การ ให้ร่วมมือกันพัฒนาองค์การอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์การอยู่เสมอ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่จะต้องมีการวิสัยทัศน์และพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง เพื่อแข่งขันกับโรงเรียนของรัฐบาลที่รัฐบาลอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง ทั้งค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน แต่โรงเรียนเอกชนได้รับการสนับสนุนไม่เท่ากัน ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์และนำเอากลยุทธ์ต่างๆ มาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์จนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ทำให้ส่งบุตรหลานมาเรียนในโรงเรียนเอกชน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

วิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการจะให้เป็นได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีความเป็นไปได้ รวมทั้งสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการนั้นได้ ผู้บริหารหรือผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นั้น จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์การ โรงเรียน วิทยาลัยหรือสถานศึกษาในอนาคต และจะต้องมุ่งมั่นผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง (วันทนา เมืองจันทร์ 2542 6) โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นจะต้องมีวิสัยทัศน์และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด รวมทั้งสร้างความผูกพันของสมาชิกของสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จะเป็นตัวผลักดันให้องค์การไปในทางที่พึงประสงค์และจะทำให้องค์การสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง นอกจากนี้วิสัยทัศน์ยังช่วยสร้างความผูกพันและร้อยรัดพลังทั้งหลายของสมาชิกในองค์การเพื่อบรรลุเป้าหมาย (เสริมศักดิ์ วิชาสารณ์ 2538 5) ซึ่งสอดคล้องกับ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni 1984 7) เสนอความคิดว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถเลือกเน้น สนใจสิ่งที่เป็นความสำคัญและเป็นค่านิยมของสถานศึกษา ซึ่งจะแสดงให้เห็นสมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูดที่จะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของสถานศึกษา และทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยายการองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของครู พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ความผูกพันต่อองค์การของ ครูผู้สอน และความศรัทธาสูงที่สุด ส่งผลให้เกิดความช่วยเหลือและ

การมีส่วนร่วมของครู อาจารย์ สามารถพัฒนาองค์การไปสู่ความสำเร็จ (มารศรี สุธานี 2540 บทคัดย่อ , เกสรา สุขสว่าง 2540 บทคัดย่อ , และบุญเจือ จุฬาพรธนาชาติ 2540 บทคัดย่อ) สวนงานวิจัยของ บรอน (Braun 1991 139-A) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของโรงเรียน พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนต่างก็เป็นตัวทำนายซึ่งกันและกันได้ อีกทั้งงานวิจัยของ บริดจ์ (Bridges 1992 669) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และยังพบอีกว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

ฉะนั้นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคม บทบาทของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จึงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพราะการจัดการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ดูแล กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังที่ มนัส บุญประกอบ (2543 213 – 214) ได้กล่าวไว้ว่า “งานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข” เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็สามารถพัฒนาไปสู่คุณภาพของการศึกษาได้โดยง่าย เพราะได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบภายใต้การจัดการที่ดี และสามารถนำพาองค์การไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด และตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นในด้านคุณภาพการศึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิงและเป็นแนวทางในการศึกษา ดังปรากฏในงานวิจัยต่อไปนี้

7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามตัวแปรดังต่อไปนี้

การ์เซีย (Garcia 1986 3593 – A) ได้ศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กอนุบาลเปอร์ตริกัน ดังนี้

1 ด้านหลักสูตร ควรสอนให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรมและภูมิใจในการเป็นพลเมืองของประเทศตนเอง และควรจัดให้เด็กมีกิจกรรมและประสบการณ์

2 ด้านการเรียนการสอน ครูควรเป็นผู้แนะนำวิธีปฏิบัติในการเรียนและมีอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็ก ครูควรเป็นผู้มีวุฒิทางการสอนอนุบาลโดยเฉพาะ

3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

ปีเตอร์สัน (มาร์ศรี สุธานี 2540 64 , อ้างอิงจาก Perterson 1986) ได้ศึกษาวิสัยทัศน์และพฤติกรรมการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ในทำนองกลับกันวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนถูกกำหนดโดยสภาพของโรงเรียน

มัทซ (Mutch 1990 307 – A) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลในนิวเจอร์ซีย์เกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า การเข้าเรียนในระดับอนุบาล ความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับความสำเร็จของเด็กในระดับนี้ ฉะนั้น การจัดกิจกรรมต้องให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และเกี่ยวกับการแก้ปัญหา

บรอน (Braun 1991 1139-A) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของโรงเรียน พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนต่างก็เป็นตัวทำนายซึ่งกันและกันได้

บริดจ์ (Bridges 1992 669) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และยังพบอีกว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

แวนควาลา (Vankawala 1999 103 – A) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมการอบรมครูในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียน คือ พื้นฐานทางการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งครูจะต้องใช้กลยุทธ์ในการทำงานร่วมกับครอบครัวเด็ก เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน

7.2 งานวิจัยในประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามตัวแปรดังต่อไปนี้

เกสรา สุขสว่าง (2540 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของคณะดีกับ ความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า คุณลักษณะของคณะดีด้าน

จิตพิสัย ได้แก่ ทศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การบริหารคณะด้านภาวะผู้นำและด้านการติดต่อสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 นอกจากนี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมการบริหารของคณบดีด้านการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

นาภาพรณ อุณาภูล (2540 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการสวัสดิภาพของนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านสนามเด็กเล่น ด้านรถโรงเรียน และด้านสวัสดิศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีสวัสดิภาพของรถโรงเรียนเป็นความต้องการอันดับแรก

มารศรี สุธานี (2540 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในตัวผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการบริหาร การเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพทางการบริหาร ตัวแปรย่อยในปัจจัยภายในโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมสนับสนุน พฤติกรรมสั่งการพฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ และดัชนีบรรยากาศเปิดของโรงเรียน ตัวแปรย่อยในปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือและการมีส่วนร่วม ล้วนเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวพยากรณ์ที่ดี 3 ตัว จากตัวแปรทั้ง 19 ตัว สามารถทำนายวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนได้ร้อยละ 60 89 ตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ดัชนีบรรยากาศเปิดของโรงเรียนและประสิทธิภาพการบริหาร

วาม จุลยากร (2540 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาโรงเรียนบรรจงรัตน์ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยต้องการให้เน้นวิชาการในระดับอนุบาล คุณลักษณะของนักเรียนของโรงเรียนทุกด้าน เน้นครูอนุบาลต้องจบสาขาเอกอนุบาลโดยเฉพาะ ครูอนุบาลควรมีเมตตากรุณาและรักเด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ควรมีการประชุมพบปะผู้ปกครองให้มากขึ้น และสภาพห้องเรียนควรมีแสงสว่างเพียงพอ มีการถ่ายเทอากาศดี มีลมพัดผ่าน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความปลอดภัย สถานที่ต้องสะอาด และมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

วิชชุ์ด้า งามปลอด(2540 81 – 86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล โดย

- 1) ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน คาดหวังให้เน้นการเตรียม

ความพร้อมของเด็กเพื่อการเรียนต่อในระดับประถมศึกษา โดยเสริมให้กล้าแสดงออกและมีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น การให้การบ้านควรให้ทุกวัน เป็นการคิดตัวเลข คัดพยัญชนะ เสริมทักษะ ทางคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ เน้นคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร

2) ด้านครูผู้สอนคาดหวังให้ครูเอาใจใส่ต่อเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก กรณีที่เด็กมีปัญหาด้านการเรียน ครูควรเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียน ระดับการศึกษาของครูไม่จำเป็นต้องสาขานุบาล แต่มีความสามารถสอนได้หรือผ่านการอบรมด้านอนุบาล และเมื่อเด็กเลื่อนชั้นควรให้ครูคนใหม่ประจำชั้น 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน คาดหวังให้ใช้สื่อประเภทเสริมความพร้อมทางคณิตศาสตร์และกิจกรรมอื่น โรงเรียนควรจัดหาสื่อเองมากกว่าที่จะให้ผู้ปกครองช่วยเหลือ 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมคาดหวังให้มีห้องเรียนที่สะอาดถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวก มีเครื่องเล่นสนามไว้ในที่ที่เหมาะสม

5) ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ คาดหวังให้มีการจัดบริการอาหารว่างและอาหารกลางวันให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ อาคารเรียนอนุบาลควรเป็นเอกเทศแยกจากอาคารอื่น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมชมกิจกรรมของนักเรียน

6) ด้านการประเมินผล คาดหวังให้ทำการประเมินผลเดือนละครั้ง โดยใช้วิธีการตรวจผลงานเด็กและการสังเกตและนำเอาผลการประเมินไปพัฒนาเด็กให้ดีขึ้น

อำนาจ เกทพ้อคำ (2540 บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต 6 พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ด้านชุมชน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดแหล่งความรู้ และด้านการจัดการนิเทศการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

สุดารัตน์ แซ่ชี (2542 51 – 53) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน มุ่งพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมเพื่อศึกษาต่อไปในระดับประถมศึกษา ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดความรักและไว้วางใจมากที่สุด สื่อการเรียนการสอนควรมีความปลอดภัย สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเหมาะสมกับเด็กอนุบาล ห้องเรียนมีการระบายอากาศและมีแสงสว่างเพียงพอ ครูต้องแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบสม่ำเสมอ และมีการเอาใจใส่ความปลอดภัยในการรับ – ส่ง นักเรียน

บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศขององค์กรกับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ใน

ระดับค่อนข้างสูงและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนด้านความศรัทธาสูงที่สุด และมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนด้านความทุ่มเทต่ำที่สุด

มามี โชติมา (2546 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ที่ต่างกันมีความต้องการในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของตามตัวแปรในด้านวิสัยทัศน์และด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งโรงเรียนต้องพัฒนาด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการเรียนรู้อะไร การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กนักเรียน จึงทำให้โรงเรียนมีคุณภาพด้านการจัดการศึกษา เป็นที่ยอมรับของนักเรียนและผู้ปกครอง สามารถพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิธีการสร้างเครื่องมือ
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 1,799 คน จากจำนวน 150 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 305 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม (Strata) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครู 1,799 คน โดยใช้สูตรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน จากนั้นดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน

2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม (Strata) ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 128 โรง ได้ครูจำนวน 198 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 14 โรง ได้ครูจำนวน 60 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 8 โรง ได้ครูจำนวน 47 คน

3 ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนครูแบ่งตามขนาดโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนขนาดเล็ก	128	1,168	198
โรงเรียนขนาดกลาง	14	353	60
โรงเรียนขนาดใหญ่	8	278	47
รวม	150	1,799	305

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ และคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) และแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เครื่องมือดังกล่าวมีด้วยกัน 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สอบถามเกี่ยวกับ ขนาดโรงเรียนและสภาพชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยได้พัฒนาจากเอกสารวิจัยและแบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ของมารศรี สุธานี (2540 109 – 112) และของ บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544 93 – 95) แล้วนำมาพิจารณาสร้างแบบสอบถามวิสัยทัศน์ จำนวน 24 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ให้ครอบคลุมการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งใช้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด และจัดทำผังเขียนข้อคำถาม

4 สร้างแบบสอบถาม โดยทำการเขียนข้อคำถามให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการและเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม ดังนี้

4 1 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน

4 2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

5 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทเพื่อพิจารณาความถูกต้องครบถ้วนตามขอบเขตของคำนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดและตรวจสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม และคัดเลือกข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ในเรื่องการสร้างเครื่องมือจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อคำถาม

7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจริงจำนวน 30 คน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลใจปรีดี โรงเรียนอนุบาลมารีญา และโรงเรียนนราทร จากนั้นนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) ของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างแต่ละข้อกับคะแนนรวม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลปรากฏในภาคผนวก ง และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.90 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89 ด้านการ

ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89 และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กได้ค่าความเชื่อมั่น 0.86

8 จัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้วิจัยเอง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2 นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยผู้วิจัยไปติดต่อด้วยตนเองที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนแต่ละแห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในการส่งแบบสอบถามให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน

3 ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียนอนุบาลเอกชนด้วยตนเอง จากจำนวน 305 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 305 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 305 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1 การจัดกระทำข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียนอนุบาลเอกชนด้วยตนเอง และนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย คัดเลือกเอาแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด โดยตรวจดูว่าผู้ตอบแบบสอบถามตอบครบทุกข้อ ทุกด้าน ไม่ตอบซ้ำ ในข้อเดียวกัน จากนั้นนำไปคิดคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ของแบบสอบถามที่มีลักษณะสมบูรณ์ โดยอาศัยสถิติพื้นฐานร้อยละ (Percentage)

1.2 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ดังนี้

เกณฑ์ในการกำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร มีดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้	2 คะแนน

ปฏิบัติน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน
เกณฑ์ในการกำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามคุณภาพการจัดการศึกษา
มีดังนี้

ปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติมาก	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติน้อย	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยกำหนดโปรแกรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

2 1 วิเคราะห์ขนาดของโรงเรียนและสภาพชุมชนใช้สถิติค่าร้อยละ

2 2 วิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย รายข้อ รายด้าน และโดยรวมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2 2 1 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนวิสัยทัศน์แปลค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต 2538 : 77)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2 2 2 คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แปลค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต 2538 : 77)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2 50 – 3 49 หมายถึง มีคุณภาพการจัดการศึกษา
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1 50 – 2 49 หมายถึง มีคุณภาพการจัดการศึกษา
อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1 00 – 1 49 หมายถึง มีคุณภาพการจัดการศึกษา
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่มีสภาพชุมชนต่างกันโดยใช้สถิติหาค่าที (t-test)

4 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบว่ามีความสำคัญทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยสถิติทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffé's Method)

5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1 1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

1 2 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยใช้การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

1 3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2 1 คาร์ร้อยละ (Percentage)

2 2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2 3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3 1 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน หากพบว่า

มีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffé's Method)

3.2 สถิติหาค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามสภาพชุมชน

3.3 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลการวิจัย และการแปลความหมายจากข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบใน F – Distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบใน t - Distribution
r	แทน	ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ
MS	แทน	ค่ากำลังสองเฉลี่ย
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของความมีนัยสำคัญ
X1	แทน	วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
Y1	แทน	การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
Y2	แทน	การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
Y3	แทน	การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
Y4	แทน	การบูรณาการการเรียนรู้
Y5	แทน	การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
Y6	แทน	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก
Y7	แทน	คุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยจำแนกเป็น 4 ตอน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงไว้ในตาราง 15-16

ตอนที่ 2 วิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงไว้ในตาราง 17

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffé's Method) จำแนกตามสภาพชุมชน โดยใช้การหาค่าที (t - test) ดังแสดงไว้ในตาราง 18 - 26

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังแสดงไว้ ในตาราง 27

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน และวิเคราะห์วิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตาราง 15-16

ตาราง 15 จำนวนร้อยละของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1 ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	198	64.9
ขนาดกลาง	60	19.7
ขนาดใหญ่	47	15.4
ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
รวม	305	100.0
2 สภาพชุมชน		
ชุมชนเมือง	156	51.1
ชุมชนชานเมือง	149	48.9
รวม	305	100.0

จากตาราง 15 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 64.9 เป็นครูโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และเป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนที่อยู่ในสภาพชุมชนเมืองมีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนที่อยู่ในสภาพชุมชนชนเมืองมีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
	4.25	0.63	มาก

จากตาราง 16 พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 17

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน

คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	4.23	0.57	มาก
2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.26	0.63	มาก
3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.32	0.54	มาก
4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	4.33	0.63	มาก
5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.18	0.73	มาก
6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	4.07	0.78	มาก
รวม	4.23	0.56	มาก

จากตาราง 17 แสดงว่า คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาค่าคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบูรณาการการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.32$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.26$) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

($\bar{X} = 4.23$) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.18$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ($\bar{X} = 4.07$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน และสภาพชุมชน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 18 - 26

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	ระหว่างกลุ่ม	2.51	2	1.25	3.86*	.02
	ภายในกลุ่ม	98.01	302	0.32		
	รวม	100.53	304			
2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	4.76	2	2.38	6.13**	.00
	ภายในกลุ่ม	117.31	302	0.38		
	รวม	122.07	304			
3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	2.77	2	1.38	4.80**	.00
	ภายในกลุ่ม	87.10	302	.28		
	รวม	89.87	304			
4) ด้านการบูรณาการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.42	2	1.21	3.09*	.04
	ภายในกลุ่ม	118.61	302	0.39		
	รวม	121.04	304			
5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	5.47	2	2.73	5.23**	.00
	ภายในกลุ่ม	158.06	302	0.52		
	รวม	163.53	304			
6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	6.69	2	3.34	5.55**	.00
	ภายในกลุ่ม	181.81	302	0.60		
	รวม	188.50	304			
คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.38	2	1.69	5.48**	.00
	ภายในกลุ่ม	93.15	302	0.30		
	รวม	96.53	304			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 แสดงว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมและด้านการบูรณาการเรียนรู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

เมื่อพบความแตกต่างแล้ว จะใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffé's Method) ต่อไป ดังแสดงในตารางที่ 19 – 25

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวม

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 15	ขนาดกลาง 4 39	ขนาดใหญ่ 4 36
ขนาดเล็ก	4 15	-	23*	20
ขนาดกลาง	4 39	-	-	03
ขนาดใหญ่	4 36	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 19 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมของโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 17	ขนาดกลาง 4 34	ขนาดใหญ่ 4 38
ขนาดเล็ก	4 17	-	17	20
ขนาดกลาง	4 34	-	-	03
ขนาดใหญ่	4 38	-	-	-

จากตาราง 20 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมของโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันเป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 18	ขนาดกลาง 4 50	ขนาดใหญ่ 4 28
ขนาดเล็ก	4 18	-	32*	10
ขนาดกลาง	4 50	-	-	21
ขนาดใหญ่	4 28	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 21 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันเป็นรายคู่ พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 22 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 26	ขนาดกลาง 4 50	ขนาดใหญ่ 4 37
ขนาดเล็ก	4 26	-	24*	10
ขนาดกลาง	4 50	-	-	13
ขนาดใหญ่	4 37	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 22 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 28	ขนาดกลาง 4 51	ขนาดใหญ่ 4 33
ขนาดเล็ก	4 28	-	22*	05
ขนาดกลาง	4 51	-	-	17
ขนาดใหญ่	4 33	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 23 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 24 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 4 09	ขนาดกลาง 4 33	ขนาดใหญ่ 4 40
ขนาดเล็ก	4 09	-	24	31*
ขนาดกลาง	4 33	-	-	06
ขนาดใหญ่	4 40	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 24 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 25 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3 97	ขนาดกลาง 4 18	ขนาดใหญ่ 4 36
ขนาดเล็ก	3 97	-	20	39*
ขนาดกลาง	4 18	-	-	18
ขนาดใหญ่	4 36	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากตาราง 25 เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวม และรายด้าน
ของโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามสภาพชุมชนของโรงเรียน

คุณภาพการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัย	ชุมชนเมือง (n = 156)		ชุมชนชานเมือง (n = 149)		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่ เหมาะสม	4.30	50	4.16	63	2.02*	.04
2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.39	54	4.12	68	3.71**	.00
3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.40	50	4.24	56	2.69**	.00
4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	4.42	54	4.24	69	2.42**	.01
5) ด้านการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	4.24	75	4.13	71	1.29	.19
6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	4.14	78	4.00	78	1.49	.13
คุณภาพการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยโดยรวม	4.31	51	4.15	60	2.52**	.01

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 แสดงว่า โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสภาพชุมชนของโรงเรียนแตกต่างกัน
มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
ด้านการบูรณาการการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการสร้าง
หลักสูตรที่เหมาะสมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการประเมิน
พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก
ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังผลการวิเคราะห์ในตาราง 27

ตาราง 27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตัวแปร	ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย							
	X1	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7
1) วิสัยทัศน์ X1	-	81**	77**	70**	80**	81**	69**	84**
2) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม Y1		-	78**	74**	79**	75**	68**	91**
3) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก Y2			-	75**	80**	66**	57**	86**
3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก Y3				-	78**	64**	54**	83**
4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ Y4					-	70**	59**	87**
5) ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก Y5						-	81**	89**
6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก Y6							-	82**
7) คุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม Y4								-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 27 แสดงว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 1 ความมุ่งหมายของการวิจัย
- 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5 การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
- 6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 7 อภิปรายผล
- 8 ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 2 เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 3 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน และสภาพชุมชน
- 4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2547 รวมทั้งสิ้น 1,799 คน จาก 150 โรงเรียน (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2546 1-46)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนัก บริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 305 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็น ชั้นในการสุ่ม (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารและคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนัก บริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สอบถามเกี่ยวกับ ขนาดโรงเรียน สภาพชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.95

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนัก บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยอาศัยเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกรมวิชาการ 6 ประการ ได้แก่ ด้านการสร้าง หลักสูตรที่เหมาะสม มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของ เด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 ด้านการประเมิน พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับ ครอบครัวของเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชน พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้วิจัยเอง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล จากครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2 นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยผู้วิจัยไปติดต่อด้วยตนเองที่โรงเรียนอนุบาล เอกชนแต่ละแห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยนัดหมายวันเก็บ รวบรวมข้อมูลกลับคืน ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 305 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 305 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1 แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์แล้วนำมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

2 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยประมวลผลข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการวิเคราะห์มีขั้นตอนดังนี้

2 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับขนาดโรงเรียนและสภาพชุมชน โดยหาค่าร้อยละ

2 2 วิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2 3 เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำแนกตามปัจจัย ได้แก่ ขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) และเมื่อพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffé's Method) และจำแนกตามสภาพชุมชนโดยใช้สถิติค่าที (t-test)

2 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังต่อไปนี้

1 ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก

2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

3 ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยครูที่สังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครูสังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

4 ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีสภาพชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ ด้านการบูรณาการการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยครูที่สังกัดในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

ที่มีสภาพเป็นชุมชนเมืองมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าครูที่สังกัดในโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีสภาพเป็นชุมชนชนเมือง

5 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

อภิปรายผล

1 จากผลการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสังคมปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องมีความรู้ ประสพการณ์ ก้าวทันสถานการณ์ของโลก เป็นผู้มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลที่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคใหม่ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 2) ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ดังที่ แอดมินิสเตอร์ (บุญเจือ จุฬาพรธนาชาติ 2544 : 20-21 , อ้างอิงจาก Administrator 1994 : 95 – 97) กล่าวว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารจะช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานมองเห็นอนาคตหน่วยงานจะเป็นอย่างไร ช่วยส่งเสริมบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ให้การสนับสนุนการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น ช่วยบุคคลที่ลังเลไม่กล้าตัดสินใจกลายเป็นคนที่กล้าตัดสินใจ และยังเป็นการสร้างการยอมรับและการสนับสนุน จากทุกฝ่าย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงแสวงหาความรู้และแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ โดยการฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาข้อมูลสารสนเทศ จากนั้นนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาเผยแพร่ให้แก่ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจ และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน จากนั้นดำเนินการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ บรอน (เสริมศักดิ์ วิชาภรณ์ 2538 : 9-10 , อ้างอิงจาก Braun 1991 : 26) ได้กล่าวไว้ว่า วิสัยทัศน์มีอยู่ด้วยกัน 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

2 จากผลการศึกษาที่พบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญของชาติ รัฐบาลในทุกยุคสมัยต่างให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพ เนื่องจากถ้าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพย่อมจะทำให้เด็กนักเรียน เยาวชนของประเทศเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป โดยจะเห็นได้จากการมีแผนพัฒนาการศึกษาระดับต่างๆ เป็นระยะๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2539 31-33) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยคำนึงถึง หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 6 ด้าน ได้แก่ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ทำให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของกรมวิชาการ (2546 5-7) และงานวิจัยของ วาโร เฟิงส์วีสต์ (2544 226) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต้องมีหลักสูตรที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ เช่นเดียวกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546 44) ที่กล่าวว่า การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมควรมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกัน จัดทำขึ้นที่ตรงกับสภาพชุมชนและบริบทของโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กร่าง ไพรวรรณ (2545 47-49) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความปลอดภัย สามารถเรียนรู้ได้ตามธรรมชาติ เสริมสร้างศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้ง สุขพัชรา ชิมเจริญ (2545 3) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กอย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา การเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของเด็กให้เป็นไปตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รวมทั้ง วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2546 46) ได้กล่าวถึงการบูรณาการการเรียนรู้เป็นการนำเอาความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด กรมวิชาการ (2546 6) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้ทราบพฤติกรรมและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนั้นผลการวิจัยของ วาม ดุลยากร (2540 บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาโรงเรียนบรรจจรัตน์ จังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติครูอนุบาลในด้านต่างๆ ได้แก่ ครูอนุบาลต้องจบสาขาเอกอนุบาลโดยเฉพาะควรมีเมตตา กรุณา และรักเด็ก และมีการพบปะผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

3 จากผลการศึกษาที่พบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพ การศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของ ผู้บริหารและครูอาจารย์ เพราะขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ความพร้อมในด้านทรัพยากรบริหารที่จะ นำมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริม ปรับปรุง บทบาทการทำงานของผู้บริหารให้ดีขึ้น โดยถ้าทรัพยากรของ โรงเรียนมีความเหมาะสมกับขนาดของโรงเรียน ย่อมทำให้การทำงานของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในปัจจุบันพบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีมาตรฐานแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

สภาพชุมชน ความสามารถของผู้บริหาร หรือครูผู้สอน หากโรงเรียนใดมีคุณภาพการจัดการศึกษาที่ดี มีชื่อเสียงจะมีนักเรียนเข้ามาเรียนกันเป็นจำนวนมาก จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ หากจัดการศึกษาได้ไม่ดีจะมีนักเรียนลดลงตามลำดับตั้งแต่ขนาดกลางจนถึงขนาดเล็ก จะเห็นได้ว่าขนาดของโรงเรียนนั้นยังเป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในด้านการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วย เนื่องจากในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งก็คือทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นส่วนสำคัญของคุณภาพของโรงเรียน ตัวอย่างเช่น ถ้าโรงเรียนมีขนาดใหญ่ แต่จำเป็นต้องแบ่งปันทรัพยากรกับหน่วยงานต่างๆ ในโรงเรียนจนไม่มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ ย่อมจะทำให้คุณภาพของโรงเรียนมีน้อยหรือไม่มีเลย ในขณะที่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และทรัพยากรอย่างเหลือเฟือ บุคลากรหรือครูก็ย่อมที่จะสามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการพัฒนาโรงเรียน จัดการศึกษาให้เป็นไปได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาดโรงเรียน ได้แก่ งานวิจัยของ สกุล กังวาลไกร (2542 : 92) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดใหญ่สูงกว่าในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันจะมีทรัพยากรต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีทรัพยากรมาเอื้ออำนวยในการบริหารงานให้มีประสิทธิผลในระดับมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต เย็นทรวง (2537 : 82) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาค 2 พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการเรียนการสอนแตกต่างกัน และจากผลการศึกษาวิเคราะห์ของ สเตียร์ (Steers 1977 : 67) ที่ชี้ให้เห็นว่าขนาดขององค์กรที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อประสิทธิภาพที่เพิ่มขององค์กร แต่กลับมีความสัมพันธ์ในทางลบต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร และนำไปสู่ความไม่เต็มใจของบุคลากรที่จะอยู่ต่อไปในองค์กร

4 จากผลการศึกษาที่พบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีสภาพชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการบูรณาการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และนักเรียนที่เข้ามาศึกษาอยู่ในสถานศึกษาเป็นบุตรหลานของผู้ปกครองที่เป็นสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ ถ้าชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนรวมในการบริหารจัดการสถานศึกษา จะส่งผลทำให้เกิดพลังในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าชุมชนไม่มี ความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนรวมในการบริหารจัดการก็จะส่งผลทำให้โรงเรียนขาดประสิทธิภาพในการพัฒนา ซึ่งกิจกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะมีหลายลักษณะ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน และยังรวมถึงการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือหรือกิจกรรมของชุมชนตลอดจนการใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ 2531 : 151) ดังนั้น สถานศึกษากับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ เพราะต่างฝ่ายต่างมีความสำคัญแก่กันและกัน ทั้งโรงเรียนและชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ต้องการพัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข ดังนั้น จึงควรศึกษาสภาพชุมชนของแต่ละเขตพื้นที่ให้ถี่ นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันสังคมระดับท้องถิ่นด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 22) ได้สรุปความสำคัญของการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่าเป็นการช่วยส่งเสริมให้ดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้อย่างสะดวก ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ช่วยให้โรงเรียนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชน ช่วยให้โรงเรียนมีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน พัฒนาชุมชนได้ ช่วยส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการอื่น เช่น กรมการปกครอง กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น สตู๊ปและมาร์ค (สุภรณ์ ศรีพหล 2527 : 326 – 327 , อ้างอิงจาก Stoops & Marks) ได้กล่าวว่าโรงเรียนเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมเด็กแต่ละคน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะทำให้เกิดความเข้าใจและการให้ความร่วมมือในกิจการทั้งปวงของโรงเรียน ผู้บริหารและครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น การแจ้งข่าวสารข้อมูลที่เป็นจริงให้ชุมชนทราบ ชุมชนอาจจะให้ความร่วมมือในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนอย่างดี ได้แก่ การส่งเสริม การให้ช่วยเหลือ สวัสดิการนักเรียน บริการแนะแนวอาชีพ บริการสุขภาพอนามัย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือดูแลควบคุมด้านระเบียบวินัยนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยสภาพของชุมชนนั้นจะมีส่วนร่วมสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยชุมชนเมืองนั้นจะหมายถึงพื้นที่มีผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก โดยจำแนกออกเป็นชุมชนบ้านจัดสรร ซึ่งผู้คนอยู่กันอย่างแออัด เติบโตชุมชนจะมีลักษณะที่ค่อนข้างคับแคบและชุมชนแออัดจะมีลักษณะคับแคบมากมีสภาพที่อยู่กันอย่างหนาแน่น ผู้คนขวักไขว่ค่อนข้างสกปรก เต็มไปด้วยมลภาวะ นอกจากนี้บุคคลที่อยู่สภาพชุมชนเมืองมีความจำเป็นในการค้นหาเข้ากินคำ ทำให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาโรงเรียนจัดคุณภาพการศึกษาพร้อมกับโรงเรียนเป็นไปได้น้อย ส่วนชุมชนชนเมืองจะมีลักษณะของความเป็นชนบทอยู่บ้างเนื่องจากยังมีการทำเกษตรกรรมทำให้คนยังมีความรู้สึกเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ การให้ความร่วมมือต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้คนก็ไม่ต้องค้นหาเข้ากินคำเหมือนอย่างสภาพชุมชนเมือง ก็ย่อมจะส่งผลให้การให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการสร้างคุณภาพการศึกษาโดยรวม และรายด้าน เช่น ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการบูรณาการการเรียนรู้ และด้านด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีสภาพชุมชนของโรงเรียนแตกต่างกัน มีคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและ

การเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสมัยใหม่ต่างก็ให้ความสำคัญกับเด็กที่เกี่ยวกับการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก และการมีความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็ก ดังนั้นการดำเนินการกิจการในโรงเรียนนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสภาพชุมชนเมืองหรือชุมชนชนเมือง ครูหรือผู้บริหารของโรงเรียนต่างให้ความสำคัญต่อเด็กนักเรียนในด้านการประเมินเด็ก และการสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ต่างกัน เพราะทั้งโรงเรียนและบ้านต่างมีจุดหมายเดียวกันคือมีความต้องการที่จะให้เด็กนักเรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ มีความพร้อมที่มีเรียนต่อในระดับสูงได้

5 จากผลการศึกษาที่พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิสัยทัศน์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการได้อย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีความเป็นไปได้ เห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการได้ (วรรณพร สุขอนันต์ 2541 : 27) และยังเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ในการสร้างภาพที่พึงปรารถนาในอนาคต โดยใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่นจุดด้อยของบุคคล สถานที่ ทรัพยากรและเวลาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แล้วนำมาสังเคราะห์กำหนดภาพที่พึงปรารถนาในอนาคต และวิสัยทัศน์ยังเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์การที่ต้องการจะให้เป็นได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ มีความเป็นไปได้รวมทั้งสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะนำองค์การให้บรรลุความต้องการนั้นได้ ผู้บริหารหรือผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นั้น จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์การ โรงเรียน วิทยาลัย หรือสถานศึกษาในอนาคต และจะต้องมุ่งมั่นผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง (วันทนา เมืองจันทร์ 2542 : 6) โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นจะต้องมีวิสัยทัศน์และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด รวมทั้งสร้างความผูกพันของสมาชิกของสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จะเป็นตัวผลักดันให้องค์การไปในทางที่พึงประสงค์และจะทำให้้องค์การสามารถบรรลุจุดหมายปลายทาง โดยที่คุณภาพการจัดการศึกษานั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นต่อ การพัฒนาความรู้ ทักษะ ให้แก่เด็กนักเรียน ตามแนวคิดของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2546 : 5-7) คุณภาพของการจัดการศึกษาจะประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ 5) ด้านการประเมินพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ฉะนั้นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังที่ มนัส บุญประกอบ (2543 : 213 – 214) ได้กล่าวไว้ว่า “งานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข” เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็สามารถพัฒนาไปสู่คุณภาพของการศึกษาได้โดยง่าย เพราะได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็น

ผู้บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบภายใต้การจัดการที่ดี และสามารถนำพาองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด และตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นในด้านคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 5) ได้กล่าวถึงผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ว่า เป็นผู้ที่ต้องการจะให้องค์การไปในทางไหนและจะทำให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างไร วิสัยทัศน์จะช่วยสร้างความผูกพันและร้อยรัดพลังทั้งหลายของสมาชิกในองค์การเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพราะวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้นำมองเห็นอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่แท้จริงขององค์การและสามารถกำหนดภาพในอนาคตขององค์การได้ว่าต้องการให้เป็นอย่างไร จึงสามารถกำหนดกิจกรรมและแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni 1984 : 7) เสนอความคิดว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถเลือกเน้น สนใจสิ่งที่เป็นความสำคัญและเป็นค่านิยมของสถานศึกษา ซึ่งจะแสดงให้เห็นสมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูดที่จะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของสถานศึกษา และทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้แล้วมีงานวิจัยที่สอดคล้องกับการอภิปรายข้างต้น ได้แก่ งานวิจัยของ บรอน (Braun 1991 : 1139-A) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศขององค์การของโรงเรียน พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศขององค์การของโรงเรียนต่างก็เป็นตัวทำนายซึ่งกันและกันได้ และงานวิจัยของบริดจ์ (Bridges 1992 : 669-A) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และยังพบอีกว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ ส่วนในประเทศนั้นม้งงานวิจัยของ บุญเจือ จุฬาพรรณชาติ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยากาศขององค์การกับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนด้านความศรัทธาสูงที่สุด และมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนด้านความทุ่มเทต่ำที่สุด และงานวิจัยของเกสร สุธสว่าง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของคณบดีกับความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า คุณลักษณะของคณบดีด้านจิตพิสัย ได้แก่ ทัศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารคณะด้านภาวะผู้นำและด้านการติดต่อสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมการบริหารของคณบดีด้านการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะประกอบด้วยข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1 ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้เกิดคุณภาพในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กที่มีค่าน้อยกว่าด้านอื่นๆให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นข้อมูลในการจัดทำ การประเมินภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

2 บุคลากรภายในโรงเรียนควรศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เนื่องจากลำพังผู้บริหารเพียงคนเดียวไม่สามารถผลักดันให้โรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปได้โดยง่าย หากแต่ต้องการพลังความร่วมมือจากทุกฝ่าย

3 โรงเรียนที่มีขนาดเล็กควรคำนึงถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเทียบเท่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยเฉพาะด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

4 โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนชนเมืองควรคำนึงถึงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนา การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โดยเฉพาะด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

5 ครูและผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ และหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพ และเด็กนักเรียนประสบความสำเร็จจากการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรมีการศึกษาตัวแปรในด้านอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ของบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านคุณธรรม ด้านจริยธรรมของครู และของผู้บริหารโรงเรียน
- 2 ควรศึกษารูปแบบหรือกระบวนการการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อไป
- 3 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคคลอื่น ได้แก่ บุคคลในสังคมที่อยู่ใกล้เคียงผู้ปกครอง และเด็กนักเรียนในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 4 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2523) แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2523
 กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ ถ่ายเอกสาร
- กรมวิชาการ (2542) การประกันคุณภาพของสถานศึกษา กรุงเทพฯ อรุณสภา
- _____ (2546) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)
 กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ ถ่ายเอกสาร
- เกสรฯ สุขสว่าง (2540) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะพฤติกรรมการบริหารของคณบดี
 กับความผูกพันต่อองค์การของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน ปรินซ์นิพนธ์การศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ถ่ายเอกสาร
- กราง ไพรวรรณ (2545, กุมภาพันธ์) ผู้เรียนเป็นสำคัญ สารปฏิรูป 4(47) 47-49
- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546, 2 เมษายน) หลักสูตรท้องถิ่นกับการศึกษาปฐมวัย
 การศึกษาปฐมวัย 7(2) 9-19
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) เอกสารและผลงานวิจัยของการจัด
 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย กรุงเทพฯ อรุณสภา
- จิตเกษม ทองนาคและคณะ (2548) การพัฒนาการเรียนการสอนปฐมวัยแนวใหม่
 กรุงเทพมหานคร ชมรมการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จินตนา เหนือเกาะหวาย (2546) การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาล
 ประจำจังหวัดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานของสำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
 (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ถ่ายเอกสาร
- จุฬารักษ์ ประจักษ์พันธุ์ (2546) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองใน
 การเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
 ปรินซ์นิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) กรุงเทพฯ
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ชัยพร รักงาม (2544, มีนาคม) การบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาการ
 4(3) 11-16
- นภาพรรณ อุณากร (2540) การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับสวัสดิภาพของ
 นักเรียนในโรงเรียนอนุบาล ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)
 กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- บุญเจือ จุฑาพรรณชาติ (2544) ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา
บรรยาการองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ประชุม โพธิกุล (2542, กุมภาพันธ์-มีนาคม) วิสัยทัศน์ขององค์การที่ประสบผลสำเร็จ
เพิ่มผลผลิต 37(7) 21-26
- ประคอง กรรณสูตร (2538) สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประพจน์ แยมทิม (2545, พฤษภาคม-สิงหาคม) ยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาให้ประสบ
ความสำเร็จ การบริหารศึกษามศว 1(2) 33-35
- ประวิทย์ มาติประเสริฐ (2536) ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะ
ของผู้บริหารงานวิชาการ ในเขตการศึกษา 6- วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) พิษณุโลก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
ถ่ายเอกสาร
- ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2528) เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับ
ประถมศึกษา กรุงเทพฯ รุ่งศิลป์การพิมพ์
- พรชัย สมพงษ์พันธ์ (2546) การศึกษาประสิทธิผลโครงการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ใช้ใน
โรงเรียนนัทรบพิตร ปรินญาณิพนธ์เศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พัฒน์จิ โกฎจนาท (ตุลาคม-พฤศจิกายน, 2542) การสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
เพิ่มผลผลิต 39(1) 23-25
- พิชัย ลีพิพัฒน์ไพบูลย์ (2538, มีนาคม-เมษายน) วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการปฏิบัติ
องค์การใหม่ทั้งหมด เพิ่มผลผลิต 33(8) 51-57
- พิชิต เย็นทรง (2537) การบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
ในภาค 2 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2540) โรงเรียนและชุมชน กรุงเทพฯ ภาควิชาพื้นฐาน
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พูนสุข นิติวัฒน์ (2545) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา
ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- มนัส บุญประกอบ (2543) อีคิวกับภาวะผู้นำในบางประเด็น ใน *รวมบทความวิชาการเรื่อง อีคิว* หน้า 211-220 กรุงเทพฯ ชมรมผู้สนใจอีคิว
- มนตรี ศุภพร (2541) *วิสัยทัศน์อนาคตประเทศไทย พุทธศักราช 2570* นนทบุรี มูลนิธิเอกชนพัฒนาภูมิภาค
- มามี โชติมา (2546) *การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน อนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)* กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- มารศรี สุธานี (2540) *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)* กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- เยาวพา เดชะอุปต์ (2540ก) *การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพฯ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- _____ (2540ข, กรกฎาคม) *รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า การศึกษาปฐมวัย 1(3) 8-18*
- _____ (2542) *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย* กรุงเทพฯ แม็ค
- รุ่ง แก้วแดง (2544) *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก* กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- วรรณถ รักสกุลไทย (2544) *หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รักลูก 18(216) 170-175*
- วรรณพร สุขอนันต์ (2541) *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)* กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- วัฒนาพร ระวีบุทุข์ (2546) *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง* กรุงเทพฯ แอล ที เพรส การพิมพ์
- วันทนา เมืองจันทร์ (2542) *วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา* กรุงเทพฯ วันทิพย์
- วาม ดุลยากร (2540) *ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเอกชนระดับอนุบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาโรงเรียนบรรจงรัตน์ จังหวัดลพบุรี ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)* กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทยเอกสาร
- วาโร เฟิงสวัสดิ์ (2544) *รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย สกลนคร โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร*

- วิชชุดา งามปลอด (2540) ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน
อนุบาลเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถ่ายเอกสาร
- วิลาวลัย ไพโรจน์ (2540) การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร
- วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2538, พฤศจิกายน-ธันวาคม) วิสัยทัศน์กับการบริหารและการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ ข้าราชการ 40(6) 11-32
- วุฒิชัย มูลศิลป์ (2532) รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ
สำนักงานการศึกษาเอกชน
- สกุล กังวาลไกร (2542) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) นนทบุรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ถ่ายเอกสาร
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2540, ตุลาคม) วิสัยทัศน์ (Vision) พลังแห่งความสำเร็จ
การศึกษาเอกชน 7(69) 13-14
- สมศักดิ์ วรอินทร์ (2537) แนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
ระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ในทัศนะ
ผู้บริหารโรงเรียน วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
พิษณุโลก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถ่ายเอกสาร
- สุพัตรา ชิมเจริญ (2545) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพฯ ประสานมิตร
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (เมษายน, 2540) การจัดการศึกษาแบบโฮลิสติก การศึกษาปฐมวัย
1(2) 40-47
- สุดารัตน์ แซ่ซี้ (2542) ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตลาดพร้าว ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถ่ายเอกสาร
- สุเทพ เชาวลิต (2541, กันยายน-ธันวาคม) วิสัยทัศน์นักบริหารทันสมัย วารสารวิชาการ
21(80) 58-60
- สุภรณ์ ศรีพล (2537) เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบบริหารการศึกษา
หน่วยที่ 1-16 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537) จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538ก) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิตบริหารการศึกษา หน้า 1-11 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____ (2538ข) วิสัยทัศน์ผู้นำ กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สำนักงานพื้นที่การศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร (2546) แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ 2547-2549 กรุงเทพฯ สำนักงานพื้นที่การศึกษา เขต 2
กรุงเทพมหานคร ถ่ายเอกสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) รายงานการวิจัยเรื่อง คุณภาพ
ของโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท กรณีศึกษาโรงเรียนภาคกลางและ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- _____ (2535) แผนพัฒนาการศึกษาเอกชนฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กรุงเทพฯ
กองนโยบายและแผนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- _____ (2543) ข้อมูลสารสนเทศ 2543 กรุงเทพฯ กองนโยบายและแผน ถ่ายเอกสาร
- _____ (2546ก) คู่มือการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
คุรุสภา
- _____ (2546ข) รายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ปีงบประมาณ
2543 กรุงเทพฯ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา ถ่ายเอกสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533) บันทึกประจำวัน กรุงเทพฯ ชวนพิมพ์
- _____ (2541) ครูแห่งชาติ แนวทางใหม่ของการปฏิรูปการฝึกหัดครู วารสารวิชาการ
ราชภัฏกรุงเทพฯ 4(8) 2-8
- _____ (2543) มาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานการศึกษาเอกชน (2537) พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและ
แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชน กรุงเทพฯ คุรุสภา
- _____ (2545) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กรุงเทพฯ
อรรถผลการพิมพ์
- สำนักพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร (2544) ข้อมูลชุมชนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ
วีรนิษฐ์
- โสภณ สุภาพงษ์ (2545, กันยายน-ตุลาคม) ความสุข ร่วมโพธิ์แก้ว 8(47) 36-39
- อมรชัย ตันติเมธ (2536) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ใน
การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยหน่วยที่ 1 หน้า 1-22 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- อุทัย บุญประเสริฐ (2531) โรงเรียนกับชุมชน ใน ชุดการศึกษามหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช หน้า 24-30 กรุงเทพฯ นกัังการพิมพ์
- อำนาจ เกทพอคำ (2540) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 6 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ชลบุรี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ทยเอกสาร
- อ่ำรุง จันทวนิช (2542, กุมภาพันธ์-มีนาคม) แนวคิดการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ขำราชการครู 19(3) 5-9
- Abolghasemi, Mahmood (1998, April) The Relationship Between Administrative
Structures, Subcultures and School Vision in High School *Dissertation
Abstracts International* 58(1) 3879-A.
- Bear, Hedly H et al (1989) *Creating and Excellent School* New York Routledge
- Beidges, Michel Thomas (1992, September) Teachers Perceptions of School
Effectiveness and Principal Vision *Dissertation Abstracts International*
50(3) 669-A.
- Bennis, Warren (1989, April) Why Leader can't lead *Training & Development
Journal* 5(8) 3-7
- Blumberg, Arthur & Greenfield, William (1986) *The Effective Principal Perspective
and School Leadership* 2nd ed Boston Allyn and Bacon
- Braun, Jerry Bruce (1991, May) An Analysis of Principal Leadership Vision and Its
Relationship to School Climate *Dissertation Abstracts International*
52(4) 1139-A
- Butt, Marty (1993, September) What do Superintendents do to Turn Vision into
Action? A Biography of Pragmatic Visionaries *Dissertation Abstracts
International* 54(3) 746-A
- Caldwell, Brian J and Spinks, Jim M (1988) *The Self-Managing School* London
The Falmer Press
- Ellis, Norman E & Joslin, Anne W (1990) *Shared Governance and Responsibility
The Keys to Leadership, Commitment and Vision in School Reform* New York
U S Department of Educational
- Garcia, C R (1986, June) *Theoretical Background to a Curriculum Design for Puerto
Rican Kindergarten Students* *Dissertation Abstracts International*
45(3) 593-A.

- Mutch, Dorothy Anne (1990, October) The Academic Kindergarten Perceptions of New Jersey Principals, Teachers and Parents *Dissertation Abstracts International* 51(4) 307-A
- Sergiovanni, Thomas J (1984, February) Leadership and Excellence in Schooling *Dissertation Abstracts International* 41(5) 4-13
- Sergiovanni, Thomas J & Starratt, Robert J (1993) *Supervision A Redefinition* 5th ed New York McGraw Hill
- Sheive, Linda Tinelli & Schoenheit, Marian B (1987) *Vision and the Work Life of Educational Leaders Leadership Examining the Elusive* New York Yearbook of the Association for Supervision and Curriculum Development
- Steers, Richard M (1977) *Organization Effectiveness A Behavioral Views* California Goodyear Publishing
- Trethowon, David M (1991) *Managing with Appraisal Achieving Quality Schools through Performance Management* London Paul Chapman Publishing
- Vankawala, Kaushal H (1999, June) Pre-service Teachers Perceptions of Family School Collaboration A Qualitative Study *Masters abstracts International* 37(3) 103
- Yamane, Taro (1967) *Statistics an Introductory Analysis* New York Harper & Row
- Yukl, Gary A (1989) *Leadership in Organizations* 2nd ed New Jersey Prentice Hall

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ	หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
2 อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี	อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3 อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา	อาจารย์ประจำสำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4 อาจารย์มนัส อารีพงษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
5 อาจารย์จิรภา เกตุกาหลง	ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการโรงเรียนกานดา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

คำชี้แจงทั่วไป

- 1 ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลเอกชน
- 2 แบบสอบถามมีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
- 3 แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียน
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน แบ่งออกเป็น
 - ตอนที่ 3 1 ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
 - ตอนที่ 3 2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
 - ตอนที่ 3 3 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - ตอนที่ 3 4 ด้านการบูรณาการการเรียนรู้
 - ตอนที่ 3 5 ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
 - ตอนที่ 3 6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก
- 4 แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 แบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ

ถ้าตอบในช่อง	"5"	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
ถ้าตอบในช่อง	"4"	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ถ้าตอบในช่อง	"3"	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ถ้าตอบในช่อง	"2"	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ถ้าตอบในช่อง	"1"	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด
- 5 โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อระบบการศึกษาของไทยโดยรวม
- 6 ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดท่านหนึ่ง

นางวัลลภพันธุ์ ปาทาน

นิสิตปริญญาโท การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1 ขนาดของโรงเรียนที่ท่านสังกัด

- ☐ ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 199 คนลงมา)
☐ ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 200 - 299 คน)
☐ ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป)

2 สภาพชุมชนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่

- ☐ ชุมชนเมือง
☐ ชุมชนชนานเมือง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน แล้วพิจารณาว่าผู้บริหารโรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติในเรื่องนั้นในระดับใด แล้วให้ทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของ ผู้บริหารโรงเรียนของท่าน เพียงข้อเดียวของแต่ละข้อคำถามทั้ง 20 ข้อ

ข้อ	วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนไว้ชัดเจน					
2	ผู้บริหารโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูถึงวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนแห่งนี้มีลักษณะเด่นหรือต่างไปจากโรงเรียนอื่น					
3	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้โรงเรียนแห่งนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้					
4	ผู้บริหารโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการนำแนวความคิดใหม่ ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน					
5	ผู้บริหารโรงเรียนใช้โอกาสในการประชุมครู เพื่อร่วมกันหรือถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้					
6	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวิเคราะห์หาวิธีการเพื่อพัฒนาโรงเรียนแห่งนี้ให้เป็นดังภาพอนาคตที่ต้องการ					
7	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูคิดสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ					
8	ผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นไปได้ มากกว่าสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้					

ข้อ	วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
9	ผู้บริหารโรงเรียนมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อให้ครูเห็น ว่าความฝันเกี่ยวกับอนาคตของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้					
10	ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนมีความตื่นตัวและ กระตือรือร้นในการทดลองทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ					
11	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อนำพา โรงเรียนไปสู่สภาพของโรงเรียนที่ต้องการ					
12	ผู้บริหารโรงเรียนมีการตั้งเป้าหมายให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศ ในการจัดความพร้อมทุกด้านเพื่อสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน					
13	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูดำเนินงานตามนโยบายที่ วางไว้					
14	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน					
15	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานของ โรงเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนา โรงเรียน					
16	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของ คณะครู					
17	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนา โรงเรียน					
18	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างให้คณะครูทุกคนทำงานด้วย ความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน					
19	ผู้บริหารโรงเรียนมีการลำดับความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา โรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางในการ วางแผน					
20	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะ ครูในโรงเรียนอย่างทั่วถึง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ตอนที่ 3 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม และทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน
ของระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของ
แต่ละข้อคำถามทั้ง 15 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โรงเรียนมีการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546					
2	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการ จัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา					
4	คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาได้พิจารณารายละเอียดของ หลักสูตรสถานศึกษา					
5	โรงเรียนนำบริบทของท้องถิ่นมาพิจารณาประกอบการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา					
6	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการ พัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย					
7	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการ พัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ					
8	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการ พัฒนาผู้เรียนด้านอารมณ์					
9	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการ พัฒนาผู้เรียนด้านสังคม					
10	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการ พัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา					
11	หลักสูตรของโรงเรียนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข					
12	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรได้คำนึงถึงพื้นฐาน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน					

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
13	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้					
14	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้คำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน					
15	โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษหรือเด็กด้อยโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ					

ตอนที่ 3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของแต่ละข้อคำถามทั้ง 11 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีต้นไม้ร่มรื่นสวยงาม					
2	โรงเรียนควบคุมดูแลความสะอาดภายในอาคารและบริเวณโรงเรียน					
3	การจัดสภาพทั่วไปของโรงเรียนให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก					
4	โรงเรียนจัดให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมกลางแจ้ง และออกกำลังกาย					
5	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการดูแลเรื่องความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ					
6	โรงเรียนกำหนดมาตรการการดูแลเรื่องความปลอดภัยจากโรคติดต่อ					
7	การจัดสภาพภายในห้องเรียนมีการตกแต่งสีสันดินตา ดินใจ ดึงดูดใจผู้เรียน					
8	การจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน					
9	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เสรี					

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
10	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องส่งเสริมทักษะด้วยสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์					
11	โรงเรียนจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของแต่ละข้อคำถามทั้ง 10 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน					
2	โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง					
3	โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมหลากหลายโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน					
4	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง					
5	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตใจดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกที่ดี					
6	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีอารมณ์แจ่มใส มีความมั่นคงในอารมณ์					
7	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้					
8	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาปัญญาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัย					
9	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า					
10	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย					

ตอนที่ 3.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการบูรณาการการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้และทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้ในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของแต่ละข้อ คำถามทั้ง 8 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ					
2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครูในเรื่องการสอนแบบบูรณาการ					
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึง การพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาไปพร้อมๆ กัน					
4	โรงเรียนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเชื่อมโยง การเรียนรู้ เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน					
5	โรงเรียนสนับสนุนการนำสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ วัตถุ และบุคคลมาเชื่อมโยงกับการจัดประสบการณ์					
6	โรงเรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับ การบูรณาการการเรียนรู้					
7	การเขียนแผนจัดประสบการณ์มีความสอดคล้องและเชื่อมโยง กันในทุกระดับชั้น					
8	โรงเรียนกำกับติดตามให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างเป็น กัลยาณมิตร					

ตอนที่ 3.5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของแต่ละข้อคำถามทั้ง 11 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนมีนโยบายให้ครูประเมินการสอนให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์					
2	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อทำการ ประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ					
4	โรงเรียนติดตามการประเมินผู้เรียนครบทุกด้านทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา					
5	โรงเรียนส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการ ประเมินผล เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และหรือแบบประเมินผลงาน					
6	โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเอง					
7	โรงเรียนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียน					
8	โรงเรียนฝึกฝนให้ผู้เรียนประเมินผู้ร่วมเรียนในชั้นเรียน					
9	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ของผู้เรียนแต่ละบุคคลมากกว่าการเปรียบเทียบระหว่าง บุคคล					
10	โรงเรียนกำกับติดตามให้การประเมินเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และ ต่อเนื่อง					
11	โรงเรียนแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของผู้เรียนและทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก ในโรงเรียนของท่าน เพียงช่องเดียวของแต่ละข้อคำถามทั้ง 10 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองหรือ บุคคลในครอบครัวของผู้เรียนได้พบปะแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นซึ่งกันและกัน					
2	โรงเรียนจัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการเลี้ยงดู บุตรหลานให้แก่ผู้ปกครอง					
3	โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับผู้ปกครอง และครอบครัวของผู้เรียน					
4	โรงเรียนจัดส่งข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้ ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียนทราบอย่างต่อเนื่อง					
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการ จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน					
6	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียน เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน					
7	โรงเรียนมีโครงการร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันและ แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เรียน					
8	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน พัฒนาการของเด็ก					
9	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ การศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น					
10	โรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ปกครองเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้					

ขอขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล

ภาคผนวก ค
รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย
รายชื่อโรงเรียนที่เก็บข้อมูล

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

โรงเรียนที่ขอความอนุเคราะห์ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่

- 1 โรงเรียนนราทร
- 2 โรงเรียนมารียา
- 3 โรงเรียนอนุบาลใจปราชญ์

รายชื่อโรงเรียนที่เก็บข้อมูล

โรงเรียนที่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จำนวน 19 โรงเรียน ได้แก่

- 1 โรงเรียนมีนประชาวิทยา
- 2 โรงเรียนศุภกรณ์
- 3 โรงเรียนอนุบาลชูติมา
- 4 โรงเรียนอนุบาลยอดดวงใจ
- 5 โรงเรียนอนุบาลपालิना
- 6 โรงเรียนพัฒนศิลป์
- 7 โรงเรียนอนุบาลโชคชัยครูเกี้ยว
- 8 โรงเรียนอนุบาลสายสุตา
- 9 โรงเรียนอนุบาลทับแก้ว
- 10 โรงเรียนอนุบาลภักดี
- 11 โรงเรียนอนุบาลสีชมพู
- 12 โรงเรียนอนุบาลศรีนทิพย์
- 13 โรงเรียนอนุบาลบ้านริมคลอง
- 14 โรงเรียนอนุบาลวัลลภา
- 15 โรงเรียนอนุบาลจิตเกษม
- 16 โรงเรียนอนุบาลกาญจนพร
- 17 โรงเรียนอนุบาลสัมมากร
- 18 โรงเรียนอนุบาลเฟื่องฟ้า
- 19 โรงเรียนอนุบาลสุวัฒนา

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพของแบบสอบถาม
ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ

ข้อ	วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่าอำนาจจำแนก
1	ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนไว้ชัดเจน	0.95
2	ผู้บริหารโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูถึงวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนแห่งนี้มีลักษณะเด่นหรือต่างไปจากโรงเรียนอื่น	0.95
3	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้โรงเรียนแห่งนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้	0.94
4	ผู้บริหารโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการนำแนวความคิดใหม่ ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน	0.94
5	ผู้บริหารโรงเรียนใช้โอกาสในการประชุมครู เพื่อร่วมกันหรือถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้	0.94
6	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวิเคราะห์หาวิธีการเพื่อพัฒนาโรงเรียนแห่งนี้ให้เป็นดังภาพอนาคตที่ต้องการ	0.94
7	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูคิดสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ	0.94
8	ผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าสิ่งที่เป็นไปได้	0.94
9	ผู้บริหารโรงเรียนมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อให้ครูเห็นความผันเกี่ยวกับอนาคตของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	0.94
10	ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการทดลองทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ	0.95
11	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่สภาพของโรงเรียนที่ต้องการ	0.94
12	ผู้บริหารโรงเรียนมีการตั้งเป้าหมายให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอนทุกด้านเพื่อสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน	0.95
13	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูดำเนินงานตามนโยบายที่วางไว้	0.95
14	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน	0.95
15	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน	0.95
16	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของ คณะครู	0.95
17	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาโรงเรียน	0.94
18	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างให้คณะครูทุกคนทำงานด้วยความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน	0.94
19	ผู้บริหารโรงเรียนมีการลำดับความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนไว้เป็น ลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน	0.95
20	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครูในโรงเรียนอย่างทั่วถึง	0.94
ค่าความเชื่อมั่นด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน		0.95

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม จำนวน 15 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนมีการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	0.92
2	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	0.93
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	0.92
4	คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาได้พิจารณารายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษา	0.93
5	โรงเรียนนำบริบทของท้องถิ่นมาพิจารณาประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	0.92
6	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย	0.92
7	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ	0.92
8	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านอารมณ์	0.92
9	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านสังคม	0.92
10	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา	0.92
11	หลักสูตรของโรงเรียนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	0.93
12	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรได้คำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียน	0.92
13	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	0.92
14	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน	0.93
15	โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษหรือเด็กด้อยโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ	0.93
ค่าความเชื่อมั่นด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม		0.93

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จำนวน 11 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีต้นไม้ร่มรื่นสวยงาม	0.90
2	โรงเรียนควบคุมดูแลความสะอาดภายในอาคารและบริเวณโรงเรียน	0.90
3	การจัดสภาพทั่วไปของโรงเรียนให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก	0.89
4	โรงเรียนจัดให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับผู้เรียนได้มีกิจกรรมกลางแจ้งและออกกำลังกาย	0.90
5	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการดูแลเรื่องความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	0.90
6	โรงเรียนกำหนดมาตรการการดูแลเรื่องความปลอดภัยจากโรคติดต่อ	0.89
7	การจัดสภาพภายในห้องเรียนมีการตกแต่งสีสันต้นตา ดึงใจ จูงใจผู้เรียน	0.90
8	การจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน	0.89
9	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เสรี	0.90
10	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องส่งเสริมทักษะด้วยสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์	0.90
11	โรงเรียนจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย	0.90
ค่าความเชื่อมั่นด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก		0.91

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน	0.89
2	โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	0.88
3	โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมหลากหลายโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน	0.90
4	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง	0.89
5	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตใจดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกที่ดี	0.88
6	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีอารมณ์แจ่มใส มีความมั่นคงในอารมณ์	0.87
7	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้	0.88
8	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาปัญญาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัย	0.89
9	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า	0.89
10	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย	0.88
ค่าความเชื่อมั่นด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก		0.90

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ	0.87
2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครูในเรื่องการสอนแบบบูรณาการ	0.87
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน	0.86
4	โรงเรียนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน	0.88
5	โรงเรียนสนับสนุนการนำสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ วัตถุ และบุคคลมาเชื่อมโยงกับการจัดประสบการณ์	0.86
6	โรงเรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับการบูรณาการเรียนรู้	0.88
7	การเขียนแผนจัดประสบการณ์มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในทุกๆ ระดับชั้น	0.88
8	โรงเรียนกำกับติดตามให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร	0.89
ค่าความเชื่อมั่นด้านการบูรณาการเรียนรู้		0.89

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำนวน 11 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนมีนโยบายให้ครูประเมินการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์	0.88
2	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล	0.87
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อทำการประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	0.88
4	โรงเรียนติดตามการประเมินผู้เรียนครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา	0.88
5	โรงเรียนส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผล เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และหรือแบบประเมินผลงาน	0.88
6	โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเอง	0.88
7	โรงเรียนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียน	0.89
8	โรงเรียนฝึกฝนให้ผู้เรียนประเมินผู้ร่วมเรียนในชั้นเรียน	0.90
9	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน แต่ละบุคคลมากกว่าการเปรียบเทียบระหว่างบุคคล	0.89
10	โรงเรียนกำกับติดตามให้การประเมินเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	0.87
11	โรงเรียนแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง	0.87
ค่าความเชื่อมั่นด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก		0.89

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	คุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	ค่าอำนาจจำแนก
1	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เรียนได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	0.84
2	โรงเรียนจัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้แก่ผู้ปกครอง	0.84
3	โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียน	0.85
4	โรงเรียนจัดส่งข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียนทราบอย่างต่อเนื่อง	0.86
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน	0.85
6	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	0.86
7	โรงเรียนมีโครงการร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	0.85
8	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการของเด็ก	0.83
9	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น	0.84
10	โรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ปกครองเป็นเครือข่ายการเรียนรู้จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้	0.83
ค่าความเชื่อมั่นด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก		0.86

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ข้อมูลแบบสอบถามรายข้อ

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน
จำแนกตามรายด้านและรายข้อ

ข้อ	วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนไว้ชัดเจน	4 15	0 78	มาก
2	ผู้บริหารโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูถึงวิธีการที่จะทำ ให้โรงเรียนแห่งนี้มีลักษณะเด่นหรือต่างไปจากโรงเรียนอื่น	4 20	0 82	มาก
3	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้โรงเรียนแห่งนี้ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้	4 40	0 80	มาก
4	ผู้บริหารโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการนำเสนอความคิดใหม่ ๆ มา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน	4 38	0 72	มาก
5	ผู้บริหารโรงเรียนใช้โอกาสในการประชุมครู เพื่อร่วมกันหรือถึงอนาคต ของโรงเรียนแห่งนี้	4 36	0 74	มาก
6	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวิเคราะห์หาวิธีการเพื่อพัฒนาโรงเรียนแห่งนี้ให้ เป็นดังภาพอนาคตที่ต้องการ	4 35	0 76	มาก
7	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูคิดสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ	4 37	0 81	มาก
8	ผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนโดย มุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นไปได้ มากกว่าสิ่งที่เป็นไปได้	4 35	0 72	มาก
9	ผู้บริหารโรงเรียนมีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อให้ครูเห็นความ สัมพันธ์กับอนาคตของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	4 11	0 75	มาก
10	ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้น ในการทดลองทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ	4 25	0 79	มาก
11	ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่ สภาพของโรงเรียนที่ต้องการ	4 29	0 83	มาก
12	ผู้บริหารโรงเรียนมีการตั้งเป้าหมายให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศในการจัด ความพร้อมทุกด้านเพื่อสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน	4 26	0 84	มาก
13	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูดำเนินงานตามนโยบายที่วางไว้	4 27	0 78	มาก
14	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับ แนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน	4 22	0 84	มาก
15	ผู้บริหารโรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานของโรงเรียน อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน	4 11	0 85	มาก
16	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้ สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถและความพร้อมของ คณะครู	4 22	0 78	มาก
17	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาโรงเรียน	4 19	0 86	มาก
18	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างให้คณะครูทุกคนทำงานด้วยความ เชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4 30	0 77	มาก
19	ผู้บริหารโรงเรียนมีการลำดับความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน	4 16	0 86	มาก
20	ผู้บริหารโรงเรียนมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครูใน โรงเรียนอย่างทั่วถึง	4 25	0 85	มาก
รวม		4 25	0 63	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม จำแนกตามรายด้านและรายข้อ

ข้อ	ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนมีการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	4.29	0.67	มาก
2	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรวมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.86	1.02	มาก
3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.76	1.08	มาก
4	คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาได้พิจารณารายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษา	4.05	0.85	มาก
5	โรงเรียนนำบริบทของท้องถิ่นมาพิจารณาประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.90	0.93	มาก
6	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย	4.38	0.70	มาก
7	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตใจ	4.36	0.71	มาก
8	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านอารมณ์	4.39	0.72	มาก
9	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านสังคม	4.43	0.68	มาก
10	การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา	4.36	0.68	มาก
11	หลักสูตรของโรงเรียนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.41	0.71	มาก
12	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรได้คำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียน	4.32	0.72	มาก
13	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.40	0.74	มาก
14	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน	4.22	0.75	มาก
15	โรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษหรือเด็กด้อยโอกาสได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ	4.43	0.75	มาก
รวม		4.23	0.57	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามรายด้านและ
รายชื่อ

ข้อ	ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีต้นไม้ ร่มรื่นสวยงาม	4.44	0.81	มาก
2	โรงเรียนควบคุมดูแลความสะอาดภายในอาคารและ บริเวณโรงเรียน	4.32	0.88	มาก
3	การจัดสภาพทั่วไปของโรงเรียนให้อากาศถ่ายเทได้ สะดวก	4.42	0.73	มาก
4	โรงเรียนจัดให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับผู้เรียนได้มี กิจกรรมกลางแจ้ง และออกกำลังกาย	4.34	0.83	มาก
5	โรงเรียนกำหนดมาตรฐานการดูแลเรื่องความปลอดภัย จากอุบัติเหตุ	4.30	0.76	มาก
6	โรงเรียนกำหนดมาตรการการดูแลเรื่องความปลอดภัย จากโรคติดต่อ	4.28	0.75	มาก
7	การจัดสภาพภายในห้องเรียนมีการตกแต่งสีสันดินดา ต้นใจ จูงใจผู้เรียน	4.15	0.78	มาก
8	การจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกัน	4.20	0.76	มาก
9	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เสรี	4.18	0.89	มาก
10	โรงเรียนจัดให้มีการใช้ห้องส่งเสริมทักษะด้วยสื่อ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์	4.10	0.98	มาก
11	โรงเรียนจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.19	0.84	มาก
รวม		4.26	0.63	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตาม
รายด้านและรายข้อ

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุก ระดับชั้นเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน	4.42	0.71	มาก
2	โรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.39	0.72	มาก
3	โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมหลากหลายโดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคน	4.23	0.78	มาก
4	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง	4.38	0.70	มาก
5	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตใจ ดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกที่ดี	4.39	0.67	มาก
6	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี อารมณ์แจ่มใส มีความมั่นคงในอารมณ์	4.35	0.67	มาก
7	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อยู่รวมกับผู้อื่นในสังคมได้	4.42	0.67	มาก
8	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาปัญญาเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ตามวัย	4.33	0.65	มาก
9	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกฝนการเผชิญกับ สถานการณ์เฉพาะหน้า	4.05	0.80	มาก
10	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบ วินัย	4.32	0.67	มาก
รวม		4.32	0.54	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ จำแนกตามรายด้านและรายข้อ

ข้อ	ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ	4.47	0.74	มาก
2	โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครูในเรื่องการสอนแบบบูรณาการ	4.32	0.79	มาก
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน	4.44	0.70	มาก
4	โรงเรียนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน	4.32	0.71	มาก
5	โรงเรียนสนับสนุนการนำสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ วัตถุ และบุคคลมาเชื่อมโยงกับการจัดประสบการณ์	4.32	0.72	มาก
6	โรงเรียนได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับ การบูรณาการการเรียนรู้	4.27	0.78	มาก
7	การเขียนแผนจัดประสบการณ์มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในทุกระดับชั้น	4.25	0.79	มาก
8	โรงเรียนกำกับติดตามให้ครูดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร	4.30	0.80	มาก
รวม		4.33	0.63	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จำแนกตามรายด้านและ
รายชื่อ

ข้อ	ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนมีนโยบายให้ครูประเมินการสอนให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์	4 34	0 70	มาก
2	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4 25	0 78	มาก
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อทำ การประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	4 33	0 79	มาก
4	โรงเรียนติดตามการประเมินผู้เรียนครบทุกด้านทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา	4 46	0 67	มาก
5	โรงเรียนส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการ ประเมินผล เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และหรือแบบประเมินผลงาน	4 25	0 87	มาก
6	โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเอง	4 07	0 91	มาก
7	โรงเรียนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้เรียน	4 03	1 06	มาก
8	โรงเรียนฝึกฝนให้ผู้เรียนประเมินผู้ร่วมเรียนในชั้นเรียน	4 91	1 09	มากที่สุด
9	โรงเรียนจัดให้มีการประเมินโดยพิจารณาจาก พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละบุคคลมากกว่า การเปรียบเทียบระหว่างบุคคล	4 13	0 92	มาก
10	โรงเรียนกำกับติดตามให้การประเมินเป็นไปอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4 10	0 95	มาก
11	โรงเรียนแจ้งผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่าง ต่อเนื่อง	4 18	0 96	มาก
รวม		4 18	0 73	มาก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก จำแนกตามรายด้านและ
รายชื่อ

ข้อ	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก	$\bar{X}$	S D	ระดับ
1	โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูและ ผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวของผู้เรียนได้พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.21	0.91	มาก
2	โรงเรียนจัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการ เลี้ยงดูบุตรหลานให้แก่ผู้ปกครอง	3.79	1.08	มาก
3	โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับ ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียน	4.20	0.85	มาก
4	โรงเรียนจัดส่งข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้ ผู้ปกครองและครอบครัวของผู้เรียนทราบอย่างต่อเนื่อง	4.23	0.96	มาก
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน	3.94	1.05	มาก
6	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและครอบครัวของ ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	4.26	0.86	มาก
7	โรงเรียนมีโครงการร่วมมือกับผู้ปกครองในการป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นกับ ผู้เรียน	4.12	0.87	มาก
8	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ ประเมินพัฒนาการของเด็ก	4.00	0.95	มาก
9	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสนับสนุนทรัพยากร เพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น	3.98	0.94	มาก
10	โรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ปกครองเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้	4.04	0.92	มาก
รวม		4.07	0.78	มาก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	วัลลภพันธุ์ ปาทาน
วัน เดือน ปีเกิด	13 มีนาคม 2506
สถานที่เกิด	เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	130/14 ซอย 13 หมู่บ้านสัมมากร แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ 10240
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ผู้รับใบอนุญาต/ครูใหญ่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลใจปราณี 19 ซอยอ่อนนุช 54 แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2531	บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาการเลขานุการ) มหาวิทยาลัยพายัพ
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ